

ZA "VREME" PIŠE DRAGAN ĐILAS I REAGUJU NIKOLA VRZIĆ I MILAN VERUOVIĆ

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

cena 200 DIN

01164

9 770353 802002

VREME

broj 1237

18. septembar 2014.

MEDIJSKA SLIKA SRBIJE

**UTISAKA
PUNA GLAVA**

jogood
voćni jogurt

JAGODA

bogato komadićima voća

izdavač

NP "VREME" d.o.o.

Trg Republike 5, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika

Jovana Gligorićević, Momir Turudić

sekretarijat

Ana Aleksić, Mirjana Kalezić

redakcija

Aleksandar Anđić (foto),

Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov,

Slobodan Bubnjević, Sonja Čirić,

Zora Drčelić, Slobodan Georgijev,

Nebojša Grujić (kultura),

Andrej Ivanji (svet),

Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović,

Jasmina Lazić, Zoran Majdin,

Radmilo Marković, Saša Marković,

Ivana Milanović Hrašovec,

Milovan Milenković, Milan Milošević,

Tamara Nikčević, Teofil Pančić,

Saša Rakezić, Mirko Rudić,

Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,

Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,

Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić,

Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija

Dragoslav Grujić (arhiva)

Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija

Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković,

Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić,

lektori: Katarina Pantić,

Živana Rašković, Ivana Smolović;

korektori: Nikola Dragomirović,

Marko Tasić, Stanica Milošević

internet izdanje

www.vreme.com

Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata

Nikola Čulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa

Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028

COBISS.SR-ID 16907266

04 **Zoom:** Brzi voz ode skroz06 **Medijska slika:** Utisaka puna glava08 **TV Manijak:** Mauzolej srpske demokratije10 **Intervju:** Predrag Sarapa13 **Nuspojave:** Džole Džogani, Čiča Glišin mali17 **Portret savremenika:** Albin Kurti18 **Intervju:** Jovo Bakić24 **Kolo mira za Ginisa u Lazarevcu:**

Falilo je za goluba i pucanj iz topa

26 **UNICEF-ovo istraživanje o sreći:**

Srećne i nesrećne porodice

29 **Lisica i ždral:** Pravda za blagajnika

KULTURA

30 **Intervju:** Vuk Ršumović33 **Intervju:** Anja Suša35 **Prateći program Bitefa:** Pozorište u školi36 **Muzika:** Džef Bakli38 **Strip:** Mika Miš, srpski junak

SVET

40 **Škotska istorija nezavisnosti:**

Gajde, viski i naftna polja

45 **Bliski istok:** Rat protiv Islamske države

MOZAIK

48 **Svetsko prvenstvo u košarci:**

Čudo u Madridu

50 **Iz ličnog ugla:** Dragan Đilas54 **Umesto nekrologa:**

Milan Galić (1938–2014)

58 **Reagovanja**59 **Navigators:** Kome je Jabuka kisela?60 **Strip:** DokTOR HipniSON62 **Vreme uživanja:** Misto

„Male nacije mogu samo udruživanjem da ostvare svoje interese. Neke svoje interese mogu da dovedu bliže ostvarenju. Ako nema udruživanja, onda su balkanske države ono što su sada. To su u ovom trenutku potpuno nemoćne tvorevine gde nacionalizam deluje karikaturalno“

PIŠE: ZORA DRČELIĆ

„Čovek bolje radi kada je smešten u određena ograničenja. Previše slobode može da bude kontraproduktivno. Mi jesmo imali realna budžetska ograničenja, ali smo se na svaki mogući način trudili da se to ne vidi u kadru. Kada se baviš filmom, najbitnije je ono što je u kadru. Sve ono iza, da li se mi volimo, svađamo, imamo li para ili ne, to gledaoca ne zanima. Ili je kadar dobar ili nije dobar, ili komunicira ili ne komunicira, ili priča priču ili ne priča“

PIŠE: MIRKO RUDIĆ

Mada je naša reprezentacija imala u prošlosti i veće uspehe, sa ovim rezultatom je teško bilo šta porediti. Sa trenerom debitantom i svim problemima koje smo imali pre prvenstva, finale je ravno čudu

PIŠE: ALEKSANDAR ALEKSIĆ

Na naslovnoj strani: Olja Bečković

Foto: "Vreme"

Brzi voz ode skroz: Neprestano odlaganje onog što je neodložno samo povećava rupu u budžetu. Da li se Vučić vratio iz Kine?

Mnogo bih voleo da se za mandata Miše Beka provozam do Budimpešte za dva sata, a u drugom mandatu istog direktora da stignem do Soluna za tri sata, ali brzina kojom se i ovo imenovanje sprovodi upozorava da smo još na lajkovačkoj pruzi.

DRUG S DRUGOM: KOJE BOJE JE VUČIĆEVA MAČKA?

Moj "utisak nedelje" jeste da su i ove nedelje odložene neminovne, žalosne i teške odluke oko rebalansa budžeta. Javljen je bilo da ta odluka čeka Vučićev povratak iz Kine.

Vratio se s blagovestima. Sedeo je odmah do druga premijera, šarmirali su se uzajamnim duhovitostima, doneo je maketu super brzog voza koja sad može da se izloži uz maketu "Beograda na vodi" i jedino je sigurno da ćemo u decembru biti domaćini konferencije koju Kina jednom godišnje organizuje sa zemljama istočne i centralne Evrope.

Pre dve godine to je bilo u Bukureštu, prošle u Budimpešti, pa je nekako logično da u kineskom pomeranju s istoka na zapad trošak sad pripadne nama, a za narednu godinu neka se spremi Zagreb, pa tako redom. Čini mi se da je oko ove inicijative naš premijer kucao na otvorena vrata i ne bih rekao da je to neki poseban znak uvažavanja Srbije, kako su mediji pokušali da nam predstave, već pre da je to stvar kineskog protokola sastavljenog i pre nego što su čuli za druga Vučića.

Daleko bilo, nemam ja ništa protiv brzog voza i konferencije. Mnogo bih voleo da se za mandata Miše Beka provozam do Budimpešte za dva sata, a u drugom mandatu istog direktora da stignem do Soluna za tri sata, ali brzina kojom se i ovo imenovanje sprovodi upozorava da smo još na lajkovačkoj pruzi.

Ovde se sve odlaže i razvodnjava osim disciplinovanja medijske scene, čemu posvećujemo značajan broj stranica ovog izdanja "Vremena". Dakle, Vučić se vratio iz Kine, a rebalansa budžeta još nema. Odluka zbilja nije laka, ali sa svakim danom odlaganja postaje još teža. Evo, uostalom, najnovije analize Fiskalnog saveta u kome se, obratite pažnju, posebno upozorava na cenu dvogodišnjeg odlaganja bolnih odluka.

HIRURG KAO PRIMER: PA TI POSLE SECI!

Ako plate u javnom sektoru i penzije ne budu odmah smanjene linearno za 15 odsto, već u narednoj godini će uslediti novo smanjenje, upozorava Fiskalni savet, koji kaže da svako manje smanjenje obavezuje državu da novac nadoknadi povećanjem poreza na dodatu vrednost.

Fiskalni savet je ranije izveo računicu prema kojoj bi, na primer, smanjenje plata u javnom sektoru i penzija za 12 odsto značilo povećanje PDV-a za jedan odsto.

Ne postoji rešenje koje može da donese dovoljne uštede a da iz umanjenja isključi najveći broj penzionera i zaposlenih u javnom sektoru, tvrdi Fiskalni savet u najnovijoj analizi.

"Progresivni modeli koji bi smanjivali samo plate i penzije veće od prosečnih mogu samo u teoriji da daju dovoljne uštede, i to ukoliko je stopa umanjenja penzija i plata preko prosečnih veća od 50 odsto", navedeno je u toj analizi.

Fiskalni savet tvrdi i da se umanjenje plata i penzija ne može izbeći, jer uštede koje bi po ovom osnovu trebalo ostvariti iznose oko 800 miliona evra.

Sve ostale mere fiskalne konsolidacije, kako je navedeno, poput dovođenja u red javnih preduzeća, smanjenje sive ekonomije, otpuštanje viška zaposlenih u javnom sektoru... – ne daju dovoljne uštede za izbegavanje krize.

Smanjenje penzija i plata u javnom sektoru jeste nepopularan, ali je ekonomski efikasan način za smanjenje deficita, tvrdi Savet a kao argument se navodi da su tokom krize sve zemlje koje su bile u sličnoj fiskalnoj poziciji kao Srbija, bile prinuđene da smanje plate i penzije – Litvanija, Portugal, Grčka...

"Da je postojalo drugo i bolje rešenje, ove zemlje bi ga verovatno primenile. Negativan uticaj smanjenja plata i penzija na BDP i poreske prihode postoji i to ne sporimo. Naprotiv.

foto: Reuters

Ali je taj uticaj ograničen", tvrde stručnjaci okupljeni u ovom telu.

Savet podseća da od svog osnivanja 2011. primećuje da vlada po pravilu usvaja mere koje donose nedovoljne uštede, pa se, kako je navedeno, njima izbegne neposredna opasnost od krize, ali se ne preokrenu nepovoljni trendovi u javnim finansijama, zbog čega svaka sledeća mera mora da bude još teža.

"Pre dve do tri godine za ozdravljenje javnih finansija verovatno je bilo dovoljno zamrzavanje penzija i plata i bolja kontrola javnih preduzeća. Prošle godine je verovatno bilo dovoljno smanjenje plata i penzija za 10 odsto i reforma javnih preduzeća, ali vlada se opredelila za 'solidarni porez' i povećanje umanjene stope PDV-a. To sve jeste odlagalo krizu, ali je zato sada potrebno još veće smanjivanje penzija i plata", tvrdi Fiskalni savet.

Ukoliko se ponovo nedovoljno saseče, upozoravaju, možda će se ponovo "kupati" još godinu dana do izbijanja krize, ali će javne finansije Srbije na jesen 2016. biti u još lošijoj situaciji i zahtevati još teže mere, zaključak je Fiskalnog saveta.

Fiskalni savet je prikazao kolike su potrebne stope umanjavanja penzija i plata preko prosečnih da bi se uštedelo potrebnih 800 miliona evra.

Raspodela korisnika penzija i plata u javnom sektoru je takva da bi umanjivanje plata i penzija na iznos koji prelazi prosečno primanje, moralo da iznosi više od 50 odsto, a to bi, kako tvrde, odgovaralo linearnom smanjenju od 15 odsto.

Druga alternativa je umanjivanje iznadprosečnih plata i penzija za oko 35 odsto, što bi odgovaralo linearnom smanjenju plata za 10 odsto i penzija za 12 odsto, ali bi ono, navodi Fiskalni savet, moralo da ide uz povećanje PDV-a.

Fiskalni savet se zalaže za linearno smanjivanje plata i

penzija, uz objašnjenje da je progresivno smanjivanje suviše komplikovano i ne donosi dovoljne uštede od 800 miliona evra.

Oni navode primer hirurga kome je na ime solidarnog poreza osnovna plata od 90.000 dinara umanjena za 6000 dinara. On bi, prema njihovoj računici, linearnim smanjenjem od 15 odsto zarađivao 76.500 dinara. Progresivno smanjenje plate od 50 odsto iznad praga od 45.000 dinara, doneo bi ovom hirurgu mesečno 67.500 dinara.

ŠTO BAŠ PO TOMI: KO NA CRNO PEČE RAKIJU!

Dušan Vujović, ministar finansija i zagovornik politike da bi plate u javnom sektoru i penzije trebalo smanjiti za nekih šest do osam odsto, ocenio je još da bi umesto povećanja PDV-a, u cilju povećanja budžetskih prihoda, bilo bolje da se poveća obim naplate poreza.

"Nećemo cediti suvu drenovinu povećanjem PDV-a", rekao je Vujović dodajući da ne želi da povećanjem PDV-a dodatno optereti one koji već pošteno plaćaju porez.

On je napomenuo da je jedna od oblasti koje treba urediti naplata poreza na proizvodnju alkoholnih pića.

Prema njegovim rečima, proizvođači alkoholnih pića se ponašaju različito i, čak i kada žive jedan do drugog, dešava se da je jedan prijavljen i plaća PDV, dok drugi radi na crno.

"Na kraju, poreznici kontrolišu kako radi onaj koji je prijavio da peče rakiju i da je prodaje, dok onog što radi na crno nemaju u evidenciji pa ga i ne kontrolišu", rekao je Vujović na okruglom stolu u organizaciji nedeljnika NIN.

Ako ovo nije napad na Tomu Nikolića, ne znam šta je. Gde se baš seti rakije. Biće da je to deo zavere protiv A. Vučića koja je pod uticajem opijata težih od rakije zasnovana na pretpostavci da neko svađa Vučića s Nikolićem ne bi li oslabio položaj premijera.

UTISAKA

**Zašto je Antena grup
nameravala da "Utisak
nedelje" Olje Bečković
prebaci sa TV B92
na kablovski info
kanal, šta o svemu
kaže glavni urednik
Informativnog
programa *devedeset*
dvojke Veran Matić, ko
i zbog čega potpisuje
peticiju da ova TV kuća
promeni ime i kakve
veze sa svim ovim
ima porodica Đogani**

I ma tako događaja koji suštinski ne menjaju stanje stvari, ali posle kojih više ništa nije isto. Tokom samo nekoliko dana, u dva takva glavnu ulogu imala je RTV B92.

Nakon što su šokirali javnost nezvaničnom veću da će emitovati rijaliti program s članovima porodice Đogani, nadležni u toj kući zapanjili su svakog mislećeg u ovoj zemlji ultimatumom koji su dali Olji Bečković, a koji ona nije prihvatila.

Kakav god bio epilog ovih drama koje još traju, šteta je nanescena i malo je onih koji će 92-ku doživljavati kao što su je doživljavali do pre samo neki dan.

OTKAZNI ROK

Iako je već dve decenije jedna od najuticajnijih, ali i retkih gledljivih emisija na domaćim tv kanalima, "Utisak nedelje" dospao je u grupu onih koji se bore za opstanak i verovatno se samo advokatima i pritisku javnosti može zahvaliti što će se od 28. septembra najverovatnije emitovati na istom mestu i u isto vreme. PR služba ove kuće saopštila je da "Utisak" ostaje

tamo gde je bio, ali sve što je tom saopštenju prethodilo, prilična je bruka za televiziju koja pretenduje da bude ozbiljna.

U ponedeljak, 15. septembra, svi vebportali objavili su da su Olja Bečković i "Utisak" pod hitnom postupku proterani s B92. Vest nije zvučala neverovatno, jer se o tome već suškalo: posle junske emisije u kojoj je ugostila Bebu Popovića i najavila gostovanje Ivana Tasovca za iduću nedelju, Olja se više nije pojavila na ekranu, a nikakvo objašnjenje nije dato. Tog ponedeljka, međutim, jedno od mogućih i vrlo verovatnih dao je neimenovani sagovornik "Blica": "Televizija želi da napravi zabavnu i komercijalnu televiziju. Ako smo odlučili da napravimo rijaliti šou sa Đoganijem, ako imamo "Bulevar" i ako ćemo uvesti još nekoliko zabavnih emisija, onda se "Utisak nedelje" ne uklapa u ovaj profil programa."

Da bi ovaj celodnevni šou bio još atraktivniji, pobrinuo se Željko Mitrović, koji je – komentarišući informaciju da je Olja Bečković na svojoj televiziji ponudio apsolutnu uređivačku slobodu i platu od pet

hiljada evra po emisiji – rekao kako to nije tačno: "Ne. Spreman sam da joj ponudim više od toga!" Čim je ta izjava ugledala svetlost dana, oglasila se i pomenuta PR služba B92, najavom da će "Utisak" početi da se emituje u redovnoj programskoj šemi. No, sada se – post festum – postavlja pitanje zašto je 92-ci sve ovo uopšte bilo potrebno.

Pre svega, skandal ima pravnu pozadinu. Produkcijaska grupa Mreža, koja stoji iza ove emisije, ima sa B92 zaključen ugovor koji važi do 1. marta 2015, a koji su potpisali predstavnici vlasnika, direktora B92 i direktora PG Mreža. "Ugovor ima precizne odredbe, a jedna se odnosi i na emitovanje – na kanalu B92. Posle tromesečne pauze u emitovanju, zbog letnje šeme, iznenada pred početak nove sezone stiže ultimativni zahtev da se Utisak nedelje prebaci na Info kanal. Uvažavajući činjenicu da Antena grup hoće da razvija svoja dva komercijalna kanala (B92 i Prva), PG Mreža i Olja Bečković nisu mogli da pristanu na izmenu ugovora i pređu na kablovski Info kanal. Bez obzira na uslove koji su nuđeni, ocenili smo da bi pristanak

PUNA GLAVA

foto: A. Anđić

KO SE PITA NA B92: Olja Bečković ili Vedran Matić

foto: Nebojša Marković

programa TV B92 i predstavnik manjinskog akcionara B92 trusta koji ne formira poslovnu politiku kompanije, jeste da "Utisak nedelje" i Olja Bečković, po svim istraživanjima, predstavljaju sam vrh popularnosti i kvaliteta u ponudi TV B92. Ne postoji nijedan razlog da to tako i ne ostane. Sa ovakvim mojim mišljenjem upoznat je menadžment kuće koji vodi poslovnu politiku", navodi Matić.

SLUČAJ ĐOGANI

Samo nekoliko dana ranije, u četvrtak, 11. septembra, objavljena je nezvanična najava o rijaliti programu "Sladak život". Čitava stvar delovala je gotovo nadrealno: osim što su glavni akteri članovi porodice Đogani – Đole, njegove dve ćerke, ćerka njegovog brata, njegova bivša, ali i sadašnja supruga, pravi šok zapravo je činjenica da će se taj nezamislivi medijski hepening odigravati na TV B92.

U trenutku nastanka ovog teksta još se ne zna da li će zaista zaživeti takva simbioza onoga što su samo devedesete mogle da proizvedu (slava familije Đogani) i čitavog univerzuma koji se protiv tih i takvih devedesetih borio. Rukovodstvo B92 potvrdilo je samo emitovanje "Slatkog života", napomenuvši da je "još rano da se govori o učesnicima". Kako bilo, i ovde je šteta već načinjena: čak i nezvanična informacija o ovom "projektu" zapravo je obznana konačnog i dugo najavljivanog kraja 92-ke kakva je nekada bila.

U tom kontekstu, nije bilo nikakvo čudo

kada se samo dan posle objavljivanja naslova u kojima se Đoganijevi porede sa rijaliti ikonama, porodicom Kardašijan, pojavila peticija za promenu imena B92. U pismu upućenom vlasnicima, navodi se: "S obzirom da između kompanije koju ste kupili i kompanije kojom danas upravljate, u pogledu koncepta, vrednosti koje promovirate i pristupa pravcima njenog razvoja apsolutno ne postoji dodirna tačka, mi – osnivači, bivši radnici, gledaoci i slušaoci B92 – tražimo od Vas promenu naziva ove medijske kompanije. To bi obezbedilo očuvanje digniteta imena B92, kao i očuvanja istorijske uloge koju je imao." Podsećajući na tradiciju B92 i njen doprinos demokratizaciji Srbije, potpisnici poručuju i da bi novo ime ovu televiziju "oslobodilo upravo bremena atributa koji se vezuju za neku drugu stanicu, neko drugo vreme, druge ljude, sa nekim drugim ciljevima, vrednostima i motivima".

Najava Đogani rijalitija nije, naravno, prva začuđujuća stvar u skorijoj istoriji B92: osim prve sezone "Velikog brata", bilo je tu prilično "pinkoidnih" emisija, gostiju i estetike, a u međuvremenu su otišli mnogi koji su gradili istoriju te kuće. Ipak, po rečima pokretača peticije, nekadašnjeg novinara B92 Dušana Mašića, poslednja programska inovacija u vidu Đoganija, ipak je bila nešto preko čega se nije moglo preći: "Da budem jasan, nemam ništa protiv istih, ali me boli da to ima ikakve veze sa B92. Koliko sam čuo, uredništvo u Beogradu nije imalo pojma da se tako nešto

na takvu promenu značio i pristanak na manje gledalaca, a samim tim i na manji uticaj i ugled koji ova emisija već dve decenije ima", kaže se u zvaničnom saopštenju Mreže, upućenom "Vremenu".

Kriza je za sada izbegnuta, ali sve što se čulo i videlo, kao i činjenica da je nekom uopšte palo na pamet da ucenjuje autoru emisije koju bi svaka (pa i najkomercijalnija) televizija samo poželela, upućuje na zaključak da će se od marta stvari i te kako promeniti. Čim istekne ugovor, vrlo je verovatno da će isti taj koji se i sad dosetio tog pametnog poteza, termin "Utiska" popuniti nečim "atraktivnijim".

Glavni i odgovorni u urednik Informativnog programa B92 Veran Matić u zvaničnoj izjavi "Vremenu" je podsetio na važeci ugovor i kvalitet "Utiska", ali istovremeno istakao da sa svim tim nema nikakve veze. "Medijske napise o navodnim pregovorima menadžmenta B92, Produkcije Mreža i autorke emisije ne želim da komentarišem jer u njima ne učestvujem. Ono što mogu da izjavim, kao glavni i odgovorni urednik Informativnog

TV manijak, UKLJ/ ISKLJ

Mauzolej srpske demokratije

Ponude Željka Mitrovića preko tabloida u kojima nudi Olji Bećković idealne uslove, 5000 evra (ili više), da Utisak “preseli” na Pink shvatam kao pobedničko slavlje ružičaste programske šeme. Zadovoljstvo što je tv populizam odneo pobjedu zaista vredi mnogo više od 5000 evra, to potpuno razumem

Ovog maja je Radio B92 obeležio 25 godina emitovanja programa. Pozvali su me tada da zajedno sa mnogim kolegama koji više ne rade u ovoj kući evociram uspomene na naš minuli rad. Nedelja ma sam razmišljao i konačno pristao, najviše iz razloga opraštanja i pomirenja sa prilično emotivnim razlazom pre četiri godine. Naravno, nisam bio jedini sa istim motivom i moram priznati da je odlazak u radijski studio imao lekovito dejstvo.

Istina, odgovornost i pomirenje, sećate se, bila je to mantra iz devedesetih, kojom smo planirali da zacementiramo ožiljke podeljenog postratnog društva u kojem smo živeli. Umesto toga, stigli su surova tranzicija (ko daje više!), komercijalizacija (rijaliti tv), loš menadžment i gomila političkih kompromisa. Kada sam slušao ispovedi svojih nekadašnjih kolega, shvatio sam da je vreme kada je B92 bio značajan faktor u Srbiji iza nas, ali da poput Rašomona svi imamo različita sećanja na junačko doba. Ima tu kandidata za prvoborce, medijske biznismene, ima nostalgijara, ima pravovernih i izdajnika, ima razočaranih, kratko – sećanje je evidentno varljiva kategorija. Tada sam shvatio da je najveća vrednost B92 – kada danas podvučem crtu i nađem zajednički sadržalac ispovedi – upravo jedinstvena kombinacija inače nepojivih karaktera, likova, frikova i novinarskih profesionalaca na istom mestu u izuzetno zajebanom trenutku. Taj amalgam

je nemoguće ponoviti i ta magija je nestala onog momenta kada je menadžment pokušao da je nespretno kanališe i kontroliše.

Godinama je opstajao mit o “duhu B92” koji je postao surogat za izgublenu kreativnu supstancu, a verovalo se da se taj duh spontano pobuđuje u svakom ko počne da radi u ovoj kući. Kao u homeopatskom leku, B92 je razvodnjen do neprepoznatljivosti, a ljudi su se pretvarali da i dalje osećaju ukus pobune i promene. Duh je, naravno, davno izvetrio i car je odavno go.

Druga zabluda koja je pothranjivana jeste neprekidna psihologija opsadnog stanja – kojom se stvarao borbeni duh i oštrili zubi prema konkurenciji. Još jedna himera, jer je više od decenije informativni program politički upodobljen i bez kritičke oštrice. Treba biti pošten i priznati da se to desilo pod demokratama, a nastavilo pod naprednjacima, pri čemu sam potpuno svestan submisivne seksualne konotacije ove političke kontrole.

Poslednjih deset godina, publika pokušava da odredi tačku bez povratka u programskoj šemi B92. Za nekog je to bio kraj emitovanja “Ritma srca” ili promena muzičke koncepcije, za drugog dolazak “Velikog brata” ili prodaja Grcima, odlazak “Peščanika”, (možda čak i) “Dizanja”, Dareta i Mareta, Dace Vučenić, Antonele Rihe, Ljubice Gojgić, neko je promenio stanicu kad su se pojavili likovi sa BK televizije ili Pinka, neko kad je Verica Barać optužila

sprema i bili su obezbeđeni kada im je to saopšteno kao gotova stvar. U isto vreme, objavljeno je da je Ljubica Gojgić, jedna od samo par respektabilnih novinara ne samo u B92, već i u Srbiji, prekomandovana na radio jer za nju izgleda nema posla na tv-u. Takođe, informativna redakcija radija ima ukupno troje novinara i zaista se postavlja pitanje kako to može da se poredi sa onim B92 gde je nekada radilo i više od 30 novinara. Kap po kap, i čaša se prelila. A nije da je bila mala.”

Iako i dalje zauzima visoku funkciju u sistemu B92 i obično se trudi da ne “talaša” bez preke potrebe, Veran Matić kaže da razume neke inicijatore i potpisnike: “Ova peticija za mene je, pre svega, jasna poruka da sadržaji koje B92 emituje treba da brane njegovo ime i da postoje granice dokle se može ići u komercijalizaciji programa. Dokazano je da najgledanije emisije na B92 nikada nisu bile iz domaće zabave i razbibrige, nego “Utisak nedelje”, “Insajder” i prenosi velikih sportskih takmičenja.”

Osim Mašića, Bojane Lekić, Igora Brakusa, Gorice Nešović, Slaviše Lekića, Sande Savić, Dušana Nedeljkovića, Tamare Spaić i niza drugih koji su radili bilo na B92, bilo u medijima sličnog profila, peticiju je potpisalo i mnogo javnosti nepoznatih ljudi (za sada više od 1300), ali i nekolicina osoba čije se prisustvo tu nije moglo očekivati. Neko vickast se, naime, dosetio i potpisao peticiju imenom Aleksandra Vučića, Vojislava Šešelja i Nenada Cekića – nekadašnjeg direktora Radio Indeksa i arhine-prijatelja 92-ke. To donekle utiče na ozbiljnost peticije, ali s druge strane podseća da pravi urbani duh B92, Indeksa, Otpora i svih onih koji su nasmejani gulili asfalt devedesetih, sve pokušavajući da oteraju Slobu, ipak nije zamro. Da su pametniji nego što jesu, vlasnike B92 bi makar ti potpisi trebalo da osveste.

INSTITUCIJA

U tekstu peticije, pa i u burnim raspravama koje je skandal s Oljom Bećković izazvao na društvenim mrežama, često

se pominje kako je, kad je reč o B92, zapravo reč o Instituciji – medijskoj kući čije zasluge nadilaze status i imidž “običnog” medija. Stav o ovom pitanju zapravo je i jedna od brojnih tačaka u kojima se bivši “devedesetdvojkaši”, njihovi prijatelji, gledaoci i slušaoci ne slažu. S jedne strane, potpisnici peticije i njihovi istomišljenici pozivaju se na “minuli rad”, dok ostali smatraju da eventualna promena imena ne bi značila ništa, da se vremena menjaju i da aktuelni vlasnici imaju pravo da sa imenom i brendom mogu da rade šta hoće. “Naravno, ja nisam naivan pa da mislim da će se vlasnici ne znam koliko uzbuditi zbog svega ovoga. Imaju oni ozbiljnijih briga. Kako da povrate ono što su uložili, a to je u ovakvoj Srbiji nemoguće, pogotovo ako koristite B92 informativni brend onako kako bi trebalo. Tačno je da su kupovinom firme kupili i brend, i to niko ne spori. Mogu sa njim da rade šta hoće. Međutim, ja i nešto više od hiljadu korisnika tog brenda mislimo da bi čak i za njih bilo bolje da se tog “balasta” reše i da nastave

informativnu redakciju za korupciju i partijski politički marketing, početak emitovanja "Bulevara", nastavite niz po želji...

Stigao je red i na "Utisak nedelje", kojem preti ukidanje ili prebacivanje na Info kanal, što nije davljenje, ali je ruka preko usta.

Da li je B92 bez "Utiska nedelje" još uvek B92?

Jedan mogući odgovor je peticija koju su potpisale neke moje kolege i kolegice, zajedno sa ljubiteljima "stare Devedesetdvojke". Razočarani politikom kuće, oni traže od gazde Kirjakua da promeni ime B92 da bi ono ostalo neukaljano novim programskim sadržajima. Tu se posebno ističe rijaliti program sa familijom Đogani. Nisam potpisao ovu peticiju iz nekoliko razloga, mada potpuno razumem emocionalni poriv onih koji su je potpisali.

Prvi problem koji imam sa ovakvom inicijativom je već pomenut, jer svako od nas ima tačku od koje B92 za njega (nju) više nije isti. Što se mene tiče, tu tačku smo prešli još jako, jako davno. Ovo bi dovelo do podele na "staru", "novu" i "potpuno novu" kuću B92, što je bežanje od odgovornosti. Budimo objektivni, da li je ikome palo na pamet da RTS menja ime zbog svinjarija koje su se desile u toj medijskoj kući tokom devedesetih?

Drugi razlog je urođena osetljivost ili tačnije animozitet prema svakoj mumifikaciji ideja, institucija i ličnosti. Petrifikovana Devedesetdvojka bi postala muzej u kojem bi se automatski otvorio konkurs za kustos, a vidim da se za tu funkciju već formirao red. Eutanazija B92 bila bi nalik na ubijenog Đinđića, još jednu ikonu srpske demokratije. Kao što mi je odvratno otimanje o legat Đinđića i nadmetanje ko mu je bio bliži prijatelj ili saradnik, odvratno bi mi bilo zvanično tumačenje uloge B92, njegove istorije

da rade ono što su zamislili. Sa Đoganijem ili Vučićem, ne zanima me. To više neće biti moja priča. Kao što nije ni Prva tv ili bilo koja druga televizija", objašnjava Dušan Mašić.

Mašićevo mišljenje donekle deli i Veran Matić koji kaže da jedna strana ima vlasničko pravo da menja ime, a da se druga poziva na potrebu da se očuva uspomena na važnu instituciju koja je igrala veoma bitnu ulogu u njihovim životima, kao i životu zemlje. "Za mene će ta uloga ostati neokaljana i veličanstvena, bez obzira šta se danas događalo i šta će se događati. Ja ću učiniti sve što je moguće da najvažniji deo duha koji je karakterisao misiju B92 bude očuvan", kaže Matić za "Vreme". "Važno je prihvatiti i da je uloga B92 višeslojna, da se menja sa vremenom i da se ne može svoditi samo na probleme o kojima danas debatujemo. Vodeća uloga u humanitar-nim, socijalnim i kulturnim projektima je i dalje snažno prisutna i svakodnevno aktivna, a tako će i ostati."

No, među zainteresovanim za sudbinu

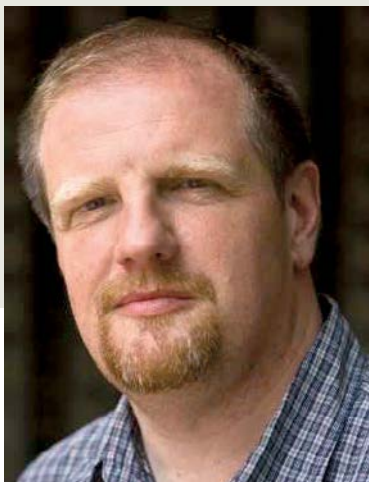
i dometa. Posle Tita – Tito! Ovo nesnalaženje sam već primetio kada su Dačić, pa zatim i Vučić proturali tezu o "sprezi B92 i navijača u rušenju režima". Niko nije umeo da odgovori – jer niko od aktuelnih novinara tada nije bio na B92. Na isti način je danas Vučić samoproklamovani, ali i prihvaćeni naslednik Đinđićevih reformatorskih ideja. Čudo je populizam u sprezi sa srpskim pamćenjem.

Nepravедno bi bilo svojatati B92, jer ova kuća pripada i ljudima koji danas rade u njoj. Ma kako danas B92 bilo drugačiji od onog na kojem sam ja radio, mislim da nemam pravo da nekom danas osporavam identitet i pravo da radi u kući pod ovim imenom.

Važan razlog o kojem se malo danas govori jeste formalno-pravne prirode, a u tranzicionoj Srbiji nije nevažan. Mnogo ljudi iz različitih razloga ima potraživanja prema B92, pa bi promena imena zakomplikovala sudske procese i naplate dugovanja. Pitam se, kao u slučaju Jugoslavije, ko bi bio sukcesor samoukinutog B92?

Na kraju, vraćam se "Utisku nedelje", koji je bio povod za preispitivanje identiteta cele kuće B92. Prvi put od prodaje, Veran Matić otvoreno se distancirao od odluka menadžmenta, ali time je i jasno pokazao da je njegov uticaj na program B92 danas minimalan. Moja kuhinja – moja pravila! To je istina koju treba otvoreno reći ma kako bolna bila. Ponude Željka Mitrovića preko tabloida u kojima nudi Olji Bečković idealne uslove, 5000 evra (ili više), da "Utisak preseli" na Pink shvatam kao pobedničko slavlje ružičaste programske šeme. Zadovoljstvo što je tv populizam odneo pobjedu zaista vredi mnogo više od 5000 evra, to potpuno razumem.¶

DRAGAN ILIĆ

PETICIJA: Dušan Mašić

B92 i srpskih medija uopšte, ima i onih koji smatraju da nisu u pravu ni pristalice promene imena i očuvanja sećanja na prošla vremena, ali ni zagovornici teze da B92 kako-tako "pliva" između pritisaka vlasti i pritisaka komercijalizacije: "I jedni i drugi gube iz vida jednu jako bitnu stvar. Naime, vrednosti o kojima oni pričaju pregažene su današnjom situacijom u medijima. Ako se nešto naziva Institucijom – kako se u peticiji kaže – gde su rezultati te Institucije danas? Gde je nestalo nasleđe za koje se u peticiji piše sa toliko hvalospesa? Gde su vrednosti koje je ta Institucija nosila? Ako je Veran sve upropastio, gde su nestali svi ti ljudi koji su verovali u te vrednosti i borili se za njih dok su bili na 92-ci? Biće da je uticaj 92-ke očigledno bio ograničen i svakako mnogo manji u odnosu na ono

što se tom periodu danas pripisuje", kaže vrlo upućeni sagovornik "Vremena", ističući da se podržavanjem priče o Instituciji gazi po radu drugih antimiloševićevih medija, ali se istovremeno "92-ka kiti pijetetom borca za nešto čega danas u Srbiji više nema".

Posle svega što se dogodilo ovih dana, čini se ipak da će ova i slične rasprave ostati u domenu teoretskih i privlačiti pažnju ne širu od famoznog "kruga dvojke". Iako bi za medije, pa i za sve svedoke i žrtve devedesetih, bilo značajno da se konačno prebrojimo i vidimo ko je gde, ko je šta i ko je s kim, da vidimo ko je Institucija, a ko se tako samo zove – sva je prilika da se to neće dogoditi. Kasno je, vremena više nema, a i koga to zapravo više zanima? U zemlji koju su preuzeli ograničeni i nepismeni, "Utisak" i ono što su tokom devedesetih dali i napravili B92 i ostali nezavisni mediji, unapred je osuđeno na lagu-me, Info kanale i duboku ilegalu.

Sve ostalo pripada Đoganiju. ¶

TAMARA SKROZZA

Cenzura, teror i paranoja

Čitave ekipe novinara Studija B – da budemo pravedni, ne samo njih – bile su proganjane, otpuštane i sprečavane da rade svoj posao. Danas umesto policije to čine same kolege u službi nekih moćnika aktuelnog režima i samim tim vlastima je situacija olakšana.

Nekada su urednici štitili kolege, dok danas zarad svoje stoličice progone sve oko sebe

Da mu je emisija "Sarapin problem" skinuta s RTV Studio B, Predrag Sarapa je saznao – iz jednog tabloida. Novopostavljena v.d. direktorka i glavna urednica Ivana Vučićević (nakon nedavne smjene Aleksandra Timofejeva) izjavila je da Sarapine emisije više neće biti zbog slabog rejtinga kojega je imala, a nakon što je tu neistinu izgovorila, reagirao je Sarapa navodeći da su posrijedi "zloba, zavist i politička ambicija direktorke da se nekome dodvori". Ona je pak izjavila da je "šokirana prenatlaženom i neosnovanom reakcijom kolege Predraga Sarape", kao i da "nema nameru da učestvuje u lečenju povrede bilo čije sujete". Sve je začimila onom narodnom da "ko gubi, ima pravo da se ljuti" i nadmenim pozivom da ju, ako nije istinito nešto što je navela – tuži!

Zašto je Sarapa za ukidanje svoje emisije saznao iz novina, a ne od nje lično, nije objasnila, iako je nakon dugogodišnjeg rada na Studiju B (1994–1995, te 2006–2014; emisija ide od februara 2006. godine) bar to, kao i svatko drugi, zaslužio.

Umjesto "Sarapinog problema" na toj televiziji, kako je najavljeno, gledat ćemo emisiju nadasve intrigantnog naziva "Beograd na vodi".

"VREME": Izgovor v.d. direktorke i glavne urednice jest da je emisija imala nizak rejting. Što je, u stvari, pravi razlog ukidanja tvoje emisije?

PREDRAG SARAPA: Kada je reč o rejtingu, jasno je da je to jedna ozbiljna laž i pokušaj opravdavanja nečega što se opravdati ne može, odnosno, prikrivanja realnog stanja sve evidentnije cenzure i terora, kako u izboru tema tako i u izboru sagovornika. Zbog odličnog rejtinga emisija koje sam radio svih prethodnih sezona u kojima sam od svih pojedinačnih emisija emitovanih na Studiju B, prema rečima bivšeg direktora Aleksandra Timofejeva, bio najgledaniji, 2013. godine je odlučeno da radim još jednu emisiju utorkom, "Beograda, dobro veče". Od svih epizoda, ta utorkom

se iskazala kao najgledanija, s najeminentijim gostima, u odnosu na sve ostale emisije drugim danima. Kroz neka saopštenja kolegijuma Studija B provejava priča da sam ja bio povlašćen zbog toga što sam radio dve emisije u trajanju od sat i po: moram naglasiti da sam to radio za istu platu i da sam upravo tim emisijama držao rejting cele kuće, pa samim tim smatram da to nije neka nagrada. Mnogo su nagrađeniji od mene bili oni koji su mnogo manje radili i u međuvremenu mešetarili po političkim strankama, ne bi li se u novoj konstelaciji odnosa u gradu domogli neke vlasti u ovoj televiziji. Kada je reč o "Sarapinom problemu" ponedeljkom, rejting je bio odličan. Ove sezone i to mi je potvrđeno čak i od onih od kojih je direktorka Ivana Vučićević tražila mišljenja o tome, nakon čega je pravila kisele face.

Rejting ti je, međutim, bio stabilno visok bez obzira na to što je emisija u nekoliko navrata mijenjala dane kad je na programu...

I pored raznih seljenja termina emitovanja emisije uvek se pokazivalo da ima visok ili odličan rejting u odnosu na neke druge emisije Studija B, ali i u odnosu na druge kuće koje su imale emisije takvog tipa. Kada je reč o rejtingu, sumnju na celu priču baca priča o tome da su mnoge emisije daleko manjeg rejtinga od moje ostale u programskoj šemi. U jednoj od rasprava o rejtingu na društvenim mrežama, koja je pokrenuta povodom mog slučaja, moja poštovana kolegica i bivša direktorka i urednica Dragana Milićević je iskazala zanimljiv stav da verovatno većina emisija koje se sada emituju ne bi imale svoje mesto u programskoj šemi. Reč je, kako je ona rekla, o dobrim emisijama i autorima ("Agape", "Nivo 23" i slično), koji po rejtingu – kad bi se samo on gledao – ne bi mogli maltene nigde da se emituju. Studio B kao javni servis ima obaveznu da zaštiti i one gledaoce koji konzumiraju takve retke, a kvalitetne sadržaje.

Samim tim, priča o rejtingu moje emisije pada pod sumnju, odnosno gubi smisao čak i kroz egzaktnu podatke.

Dugo godina je emisija išla sredom, posle toga jedno vreme petkom, pa ponovo sredom, dok se na kraju nije ustalila u terminu ponedeljkom. Zbog dobrog rejtinga, prema rečima tadašnjeg direktora i urednika Timofejeva...

Ali on nije prvi urednik pod kojim je emisija rađena...

Nije, pre njega je bila Dragana Milićević, čiju sam podršku takođe imao. Emisija je tada, kako rekoh, na inicijativu Timofejeva, produžena sa 60 na 90 minuta. Valjda to Timofejev, kao stariji kolega i jedan od boljih TV novinara sa iskustvom, ume da proceni! Postojala je bojazan da će gledanost možda pasti zbog dužeg trajanja, ali uprkos tome, ona je čak i rasla. Svake godine smo imali istraživanja gledanosti, o čemu nas je direktor i urednik izveštavao. Prema njima, od emisija koje se emituju jednom nedeljno, stajao sam najbolje.

Zvanično je direktorka rekla da je problem slab rejting tvoje emisije – i ne samo tvoje, tu je i emisija "U centru" kolege Đorđa Mičića – ali čini se da je problem negde drugdje. Na primer, u temama koje si otvarao i gostima koje si pozivao u emisiju...

Očigledno je da je to u pitanju i moram reći, ne samo to, u pitanju su veliki kompleksi novinara u pokušaju, početnika koji treba da uče, a ne da se bave lažima, podvalama, političkim dodvoravanjem, klevetanjem i izmišljanjem. Hoću da kažem da iz stavak olegijuma provejava čisto politički stav opredeljenosti za nešto što sada čini gradsku vlast u odnosu na onu prethodnu. Govoriti o tome da je u nekim emisijama bilo više ovih ili onih gostiju predstavlja bolesno partijsko prebrojavanje, koje sa novinarstvom nema nikakve veze. Upozorio bih kolege da nisu svi partijski ljudi samo partijski vojnici, već da mnogi od njih imaju svoju stručnost i

kompetencije, te da mogu govoriti o raznim drugim problemima i temama. Vrlo lako mogu demantovati tvrdnje da je Dragan Đilas imao bilo kakav uticaj na mene, jer mi čak nikada nije bio gost u emisiji!

A zašto? Ni kad je bio takozvani Đilasov most u žiži javnosti, ili platani na Bulevaru, ili Bus plus ili raseljavanje Roma ispod Gazele?

onih koji te nimalo ne vole, ali i jedni i drugi žale zbog ukidanja tvoje emisije, videći danas u njoj jedan od rijetkih preostalih prostora za suočavanje različitih mišljenja.

Čini mi se da, osim *botova* sveprisutnih, čak manje aktivnih u mom slučaju, građani reaguju realno, ne vezujući se za mene, voditelja, kao ličnost, već se određuju pre-

da daju najpametnije odgovore. Nama kao novinarima ostaje samo da se divimo i aplaudiramo. Na tu vrstu novinarstva ja ne pristajem.

Studio B, kao uostalom i druge javne servise, u javnosti bije glas da su uvijek bili pod pritiskom stranaka na vlasti. Konkretno, u Beogradu, da su favorizirali i Čovića i Draškovića i Đilasa, i danas Sinišu Malog...

To može i tako da se vidi. Na moju veliku žalost, ono što jeste suština to je da svaka gradska vlast ovu televiziju, moj Studio B, vidi kao svoju slikovnicu i prostor za ličnu promociju. Jedan od zadataka Studija B jeste da obaveštava građane o zbivanjima i u gradu i u gradskoj upravi i tanka je linija između realne informacije i šminkanja stanja u korist aktuelne gradske vlasti. Ono što se meni čini jeste da je i u našem Beogradu bitka sa političarima ista kao i na republičkom nivou. Samo je mnogo teže doći do realne informacije u korist građana. Poznato je da su u Studio B upadale razne falange, policije, čak i stranačke, zauzimale kancelarije ljudima i kontrolisale etar, pa i vodu u koksijalnom kablju!

Čitave ekipe novinara Studija B – da budu pravedni, ne samo njih – bile su proganjane, otpuštane i sprečavane da rade svoj posao. Danas umesto tih policija to čine same kolege u službi nekih moćnika aktuelnog režima i samim tim vlastima je situacija olakšana. Nekada su urednici štitili kolege, dok danas zarad svoje stoličice progone sve oko sebe. Konkretno, u Studiju B kolege mi se žale na mobing, razne vrste novouspostavljenih besmislenih pravila, poput naredbe da zaposleni potpisuju platni listić kako bi dokazali da im je uplaćena plata... Do toga da se izmišljaju kreativni timovi koji služe samo za zamazivanje očiju kako bi se ljudi po dubini firme smenjivali i na njihova mesta doveli podobni, koji te poslove i ne znaju da obavljaju. Tako je postalo važno ko će biti šef voznog parka, ko šef produkcije, ko tehnički direktor i nikome nije jasno zbog čega ljudi koji su to radili godinama veoma kvalitetno ne mogu više to raditi. Mislim da se radi o klasičnom teroru i paranoji da je neprijatelj svako ko je u vreme prethodnih direktora radio, i to dobro i profesionalno, neki odgovoran posao. ¶

TATJANA TAGIROV

foto: M. Milenković

Moja emisija se isključivo odnosila na tvrde i ključne političke probleme i tu su gostovali ljudi iz različitih stranaka, opcija, profesija, opredeljenja, stavova... Đilas kao gradonačelnik jednostavno nije mogao da se uklopi u sav taj korpus gostiju i teško je bilo dovesti ga, na primer, sa dva političara, jednim novinarom i, recimo, jednim profesorom u studio. Inače, sve te teme o kojima smo pričali obrađivane su u jutarnjem programu i u vestima Studija B. Smatrao sam da je nepotrebno da i moja emisija bude posvećena tim pitanjima i zbog toga nisam imao nikakve pritiske, niti probleme.

Hoćeš reći da ti, na primjer, niti jedna vlast, ni demokrate ni naprednjaci, nikad nisu nametali goste?

Meni lično ne, niti bih to prihvatio. Mislim da je to razlog ukidanja emisije, jer znaju da je kompromis o tome nemoguć.

Vrlo indikativno je da, u brojnim komentarima na portalima i društvenim mrežama, ima veliki broj onih koji te bezrezervno podržavaju i

ma poslu koji sam radio. Ono što me raduje, i pored kampanje koja je besomučno vođena, uz tešku zloupotrebu javnog servisa, gde se danima emitovao saopštenje kolegijuma Studija B, iza koga se krije *ne-znam-ko*, građani mi prilaze na ulici i pružaju mi podršku uz najčešće konstatacije: izdržite, znamo o čemu se radi.

O čemu se radi i kako reagiraju kolege?

Radi se o cenzuri i o pokušaju opravdanja takve cenzorske politike, odnosno o pokušaju skretanja pažnje sa suštine na gluposti poput toga da li su neki gosti kod mene polemisali žešće, ili je nekom promakla neka reč. Ovim pristupom vraćamo se u neku vrstu novinarstva gde su novinari skretničari, bez stava i mišljenja i prava na komentar. Ako se stvarno pretvorimo u sprovodnike tuđih mišljenja, onda ova profesija gubi svaku svrhu i novinarstvo više nikome neće biti ni potrebno. U tom slučaju bi moćnici sami sebi mogli da postavljaju najpoželjnija pitanja i sami sebi

FILMSKA POSLASTICA ZA KRAJ LETA

NOVI FILMOVI STUDIJA "20TH CENTURY FOX"
I NEZAVISNE EVROPSKE PRODUKCIJE

DOBRODOŠLI NA

BLOCKBUSTER

BEOGRAD - KALEMEGDAN TERENI KK CRVENE ZVEZDE,
NOVI SAD - ARENA CINEPLEX, NIŠ - VILIN GRAD

LETNJU REVIJU FILMSKIH HITOVA

LAVIRINT - NEMOGUĆE BEKSTVO

THE MAZE RUNNER

LJUBAV JE ČUDNA STVAR

TEMPLAR: KRV ZA KRV

IRONCLAD 2: BATTLE FOR BLOOD

HAJDE DA BUDEMO PANDURI

QU'EST-CE QU'ON A FAIT AU BON DIEU?

LOVE IS STRANGE

LJUDSKI KAPITAL

PRLJAVA ISPORUKA

ŠTA SMO BOGU ZGREŠILI

OD 17. DO 21. SEPTEMBRA

Laguna

CINEMA+

GREENET
CAFÉ

DOMINO

B 92

Trend

Cica

ARENA CINEPLEX

VREME

BIOKOP VILIN GRAD

WWW.BLOCKBUSTER.MCF.RS

Džole Džogani, Čiča Glišin mali

Ne beše baš davno kada sam na ovom istom mestu pisao o "letnjoj šemi" kao banalnom i bednom izgovoru za tiho i, možda, trajno uklanjanje nepoćudnih, to jest uznemiravajućih informativnih, tj. političko-polemičkih i kritičkih sadržaja sa vodećih ovdašnjih televizija. I, šta sad biva? Leto je već bezbeli prošlo, ama tih "neletrnih" sadržaja ne samo da nema nazad, nego nam je za većinu njih jasno rečeno Tamo Gde Treba da ih više neće ni biti. I to, gle, navodno u ime jačanja "zabavnih sadržaja" (sve sa Džole Džogani i ostali asovi devedesetih, bez kojih prosto ne znamo kako smo pregurali kroz XXI vek) koje će nam servirati iz strogo komercijalnih motiva, je li. Iz čega zaključujem da je Srbija Vučić Aleksandra zemlja većitog leta: ne zato što nam je toplo oko srca i ostalih organa i što smo laki, frivolni i bezbrižni, nego što se nekako podrazumeva da se bavimo samo "lakim temama" i da smo nekako veselo odsutni iz sopstvenih života.

U podetinjeloj Srbiji samo jedan čovek imaće status Odraslog; nama ostalima, beslovesnoj paćurliji, bolje je da ne znamo ništa

Ta kobajagi letnja Srbija čijem nastanku svedočimo zapravo je kroz sva četiri godišnja doba duboko maloletna, infantilizovana, sasvim podetinjela Srbija: zemlja u kojoj status Odraslog ima samo jedan čovek, anonimna i lako zamenjiva mediokritetska vrhušica oko njega ima status adolescenata, a mi ostali smo beslovesna paćurlija koja ima neotuđivo pravo da ne zna ništa i da ni o čemu (javno) ne raspravlja.

U vreme nastanka ovog teksta nema definitivnog odgovora o sudbini *Utiska nedelje* na B92, ali već sama činjenica da je pod ozbiljnim upitnikom emisija koju bi, u iole normalnim okolnostima, i po rejtingu i po prestižu svaka televizija volela da ima, kazuje više nego dovoljno. Koliko shvatam, nema garancija ni za druge "paradne konje" te kuće (*Kažiprst*, *Insajder*) koja je ime i sve ostalo stekla na takvim sadržajima, a ne na časnom estradnom pregaocu Džoganiju, kojeg i ovim putem srdačno pozdravljamo, nije on nizašta tu kriv.

U isto vreme, sa Studija B, beogradskog "javnog servisa", odlepršali su politički, polemički, pluralistički, diskusioni sadržaji kao *Sarapin problem*, *U centru* i još ponešto, takođe navodno u ime lake zabave i šala-komike; biće, doduše, i političkih emisija, ali "konstruktivnih", tako što će o njima govoriti "državnici i gradski funkcioneri", kako se blagoizvolilo izraziti anonimno lice koje sada vodi tu kuću (mislim, nije da lice nema lik i ime, nego je svedjednako anonimno; u pitanju je dublji, skoro metafizički problem: nevidljivost kao nusproizvod nepostojanja-u-profesiji). E sad, šta je prethodilo tome? Promena vlasti u Beogradu (znamo na koji način), te onda i promena vlasti na Studiju B. Do banalnosti je jednostavno pratiti ovaj trag.

Ima jedna prividno fundamentalna "konstitutivna" razlika između ove dve kuće: B92 je medij u privatnom vlasništvu, akcionarsko društvo (ili kako se to već zove) s pretežno "stranim" učešćem; Studio B je, rekoh, lokalni javni servis, mada doduše s verovatnoćom da će ga po sili (idiotskog) zakona ponovo terati u nekakvu privatizaciju. I, šta sad gledamo? Na obe statusno tako različite televizije navlas isti proces: suštinsku "depolitizaciju" ne kao autentičnu, pa makar i nekome gadnu, potrebu za dodatnom komercijalizacijom (uostalom, narečeni politički sadržaji vrlo su gledani, samim tim i komercijalni), nego kao potrebu da se neko ko tamo odlučuje dodvori aktuelnoj vlasti – sa njenom inicijativom ili bez nje, zapravo nije ni važno. To, između ostalog, pokazuje štrebersku jalovost dugogodišnjih uveravanja naših medioloških svaznalica kako pravi "vlasnički oblik" (za nekog javni, za drugog privatni, ko već šta preferira) po sebi rešava

problem medijskih sloboda. Možda, ali samo u normalnim okolnostima! Međutim, nema normalnih okolnosti u zemlji koja ima autokratsku vlast, a ne može nemati autokratsku vlast zemlja koja na vlast dovede ili vrati dokazane autokrate bilo kojeg formalnog predznaka. I tu se vraćamo na početak priče: šta god da se dalje desi na planu uznapredovale cenzure slobodne javne rasprave i medijskog života u Srbiji, iza toga sistemski stoji samo jedan čovek, a njegovo je ime Aleksandar Vučić. Čak i ako on kao privatno lice pojma nema da je to njegovo maslo, čak i ako nije prstom mrdnuo da se to tako dogodi. Sistem je tako *setovan* da sam radi šta treba, uz tehničku pomoć opslužitelja iz (o)srednjih ešalona vlasti i "kvislinga" iz samih medija.

Možda sve gore napisano vuče na *crnjak*, ali završiću ipak u vedrijem tonu. Može se na sve ovo što nas snalazi gledati i pozitivnije: okej, jeste da ima *negativnih pojava*, ali nije mala stvar što smo se ipak oslobodili onog zlog i strašnog diktatora, pa sada cvetamo u slobodi. Kako bre, kojeg diktatora?! Onog kojeg ste zamišljali crtajući Čiča Gliše, a u čemu su vas zdušno podržavali mnogi od ovih koje sada ukidaju i razjuruju po medijima i kulturnim institucijama. Paradoksalno, ironično? Ma kakvi, logično, mnogo puta viđeno. Od Homeinija do Čavesa, od Miloševića do Erdogana i Orbana, od Gruevskog do Vučića, nema te savremene autokratije koja nije bila isprva dočekana oduševljenim pokličima "progresivne inteligencije", tako uzvišeno zgađene "korumpiranim i nesposobnim" levo-liberalnim elitama (kojima, gle, i sama inače na svaki način pripada). To jest, svaki je Džogani nekog Čiča Gliše mali.

Pregovarač koji priznaje samo sud svoje nacije

Kako će dijalog Beograda i Prištine, sa kosovske strane, voditi neko ko je od samog početka njegov oštar protivnik, kako poveriti u ruke sprovođenje sporazuma političaru koji je neprijateljski raspoložen prema bilo kakvom mešanju međunarodne zajednice u kosovska posla, a sam sporazum je delo upravo te međunarodne zajednice, odnosno koliko je budućoj kosovskoj vladi uopšte stalo do sporazuma

Dogovorom da predstavnik pokreta Samoopredeljenje bude onaj koji će ubuduće voditi tehnički dijalog Prištine i Beograda, stekli su se uslovi da konačno bude formirana nova kosovska vlada. Ujedno, dogovoreno je i da lider Demokratskog saveza Kosova Isa Mustafa bude novi predsednik kosovskog parlamenta. Ovakav sporazum potpisan je između postizborne koalicije opozicionih stranaka, koju predvodi kandidat za premijera Kosova Ramuš Haradinaj, i pokreta Samoopredeljenje. Dogovor su podržali i poslanici Srpske liste u kosovskoj skupštini. To znači da će sadašnji premijer Kosova Hašim Tači i njegova Demokratska parija Kosova ostati u opoziciji.

Novi šef tima za pregovore sa Beogradom biće Albin Kurti, lider Samoopredeljenja i čovek koji se vrlo oštro protivio Briselskom sporazumu između Beograda i Prištine. Ovakav izbor uznemirio je mnoge duhove, zabrinute za budućnost sporazuma i njegovo sprovođenje. Sudeći po prvim reakcijama Albina Kurtija, ta zabrinutost nije sasvim neosnovana. U tački 5 sporazuma koja se odnosi na dijalog Beograda i Prištine piše da se potpisnici zalažu za kvalitetan dijalog koji će biti zasnovan na dobro pripremljenim principima koji će biti orijentisani i fokusirani na pitanja u interesu Republike Kosovo, i dijalog koji će biti zasnovan na reciprocitetu i poštovanju teritorijalnog integriteta i suvereniteta. "Potpisnici sporazuma će se uvek usaglašavati u vezi s pitanjima

koja će se razmatrati u dijalogu. Dijalog je odgovornost Vlade i Vlada će izabrati osobu iz Samoopredeljenja koja će voditi dijalog", piše u sporazumu. Iako se nigde ne pominje Srbija, podrazumeva se da će se razgovori voditi između Beograda i Prištine. Albin Kurti, međutim, za sada ne daje nikakve naznake da ima nameru da pregovara sa predstavnicima Vlade Srbije – rekao je da će dijalog biti vođen samo sa Evropskom unijom, Evropskom komisijom i sa kosovskim Srbima.

"Akcenat sporazuma je ekonomski razvoj, reforme, integracije Kosova i socijalni dogovor. Dijalog će biti vođen samo sa EU i EK, kao i sa kosovskim Srbima u cilju njihove integracije u naše društvo. Od danas počinje velika promena na Kosovu. Nećemo imati vladu Tači 3, već novu vladu kojoj će građanin biti u centru pažnje. U sporazumu je sve jasno", rekao je Kurti na prvoj konferenciji za novinare nakon što je saopšteno da će dijalog ubuduće biti poveren pokretu Samoopredeljenje. Prištinski list "Tribuna" piše, a beogradski mediji prenose, da su strane diplomate zabrinute zbog takvog scenarija jer bi Samoopredeljenje imalo kapacitete da revidira sve tačke do sada postignutih dogovora u Briselu.

BUNTOVNIK SA UNIVERZITETA

Albin Kurti je krajem devedesetih bio svojevrsna zvezda takozvane građanske Srbije i bloka koji je bio protiv režima Slobodana Miloševića. Zbog organizovanja

studentskih demonstracija proveo je gotovo tri godine u zatvorima u Lipljanu i Požarevcu, po optužbama za terorizam. Bio je zvanični portparol albanskih studenata na Kosovu, a u tadašnjim intervjuima naglašavao je da njihove demonstracije "nisu političke i da nemaju ništa sa političkim partijama". List "Naša borba" odlikovao ga je krajem devedesetih ordenom za toleranciju, ali Kurti nije došao u Srbiju da primi nagradu.

Prvi put je uhapšen u oktobru 1997. godine, zbog organizovanja studentskih protesta na Univerzitetu u Prištini. U avgustu naredne godine zapošljava se u kabinetu Adema Demaćija, političkog lidera Oslobođilačke vojske Kosova. Za vreme NATO bombardovanja 1999. godine, Kurti je pokušao da napusti zemlju, kako su tada pisali mediji, preobučan u ženu, ali ga je srpska policija uhapsila. Kada su se u junu 1999. srpske snage povukle sa Kosova, Kurti se našao među nekoliko stotina albanskih zatvorenika koji su prebačeni na srpsku teritoriju, van Kosova. Konkretno, iz zatvora u Lipljanu prebačen je u Požarevac. U martu 2000, pred sudom u Nišu, osuđen je na 15 godina zatvora zbog ugrožavanja teritorijalnog integriteta Savezne Republike Jugoslavije i terorizma. Tokom suđenja, odbijao je odbranu, te poručio: "Meni može da sudi samo sud mog vlastitog naroda. Ne priznajem ovaj sud, ne priznajem Srbiju, ne priznajem Jugoslaviju." Na izricanju presude ostao je dosledan: "Nevažno je

foto: AFP

da li će te me osuditi i na koliko. Sve što sam radio, radio sam dobrovoljno i sa dostojanstvom. Ponosan sam na to, i kad bih mogao, ponovo bih sve isto učinio." Petnaestogodišnje robije spasao ga je pad Miloševićevog režima i međunarodni pritisak na novu vlast da što pre oslobodi sve zatvorenike sa etiketom "politički". Iz zatvora u Požarevcu oslobođen je 2001. godine.

U prvim godinama nakon izlaska iz zatvora nije se otvoreno politički angažovao, ali jeste bio prisutan u javnosti kao

žestok kritičar međunarodne zajednice i UNMIK-a, i kao neko ko je stalno i uporno ukazivao na korupciju u kosovskim institucijama. Organizovao je proteste u znak podrške porodicama kosovskih Albanaca nestalih tokom ratnih sukoba i konstantno proklamovao važnost prava Kosova na samoodređenje i samoopredeljenje. U međuvremenu, 23. aprila 2003. doveo je do kraja studije prekinute političkim angažmanom i potonjim dešavanjima. Stekao je zvanje inženjera kompjuterskih i

telekomunikacionih nauka na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta u Prištini. Za svo to vreme, bio je aktivista Mreže Akcija za Kosovo (Action for Kosovo Network, AKN), koja je osnovana još 1997. godine. Programski ciljevi ove organizacije bili su ljudska prava, socijalna pravda, kultura i umetnost.

BEZ PREGOVORA, SAMOOPREDELJENJE

U junu 2005, aktivisti AKN ispisali su grafit na nekolicini zgrada UNMIK-a: "Bez

CEO SPEKTAR LOGISTIČKIH USLUGA

DTS nije samo transport, već ceo spektar logističkih usluga, integriranih u redovno poslovanje klijenta.

DTS nudi kompletan set usluga, transport, skladištenje, špediciju i manipulaciju robom.

dts DELTA
TRANSPORTNI
SISTEM

Žorža Klemansoa 37
11000 Beograd
Tel: (+381 11) 3314-305
Fax: (+381 11) 3314-316
www.dts.rs

pregovora, samoopredeljenje!" Tako je nastao pokret Samoopredeljenje, ali je to je bio povod za hapšenje stotinak aktivista AKN-a, uključujući i Kurtija. Ovim grafitima, pokret Samoopredeljenje zahtevao je referendum o statusu Kosova, tvrdeći da se samo referendumom i upotrebom međunarodno priznatog prava na samoopredeljenje može naći demokratsko rešenje za Kosovo. Za pokret Samoopredeljenje, bilo kakva vrsta pregovora značila je kompromis sa slobodom.

Stalni protesti, incidenti i hapšenja obeležili su kako sam pokret Samoopredeljenje tako i političku biografiju Albina

senku na sliku koju je Samoopredeljenje do tada imalo u javnosti, a osim toga, doveo je u pitanje i političku zrelost čitavog pokreta kao i samog njegovog lidera. Jedno od poslednjih hapšenja Albina Kurtija dogodilo se u januaru 2012. godine. Kosovska policija uhapsila ga je sa još nekoliko desetina pristalica Samoopredeljenja kod Merdara gde su izbili sukobi policije i demonstiranja, koji su uprkos jakim snagama bezbednosti na putu između Podujeva i Merdara, blokirali saobraćaj za kamione natovarene robom iz centralne Srbije. Pre hapšenja Kurti je rekao da "postoje ljudi u Prištini kojima ne odgovara da Kosovo

PREOKRET

Sada, kada je već izvesno da će dijalog Beograda i Prištine voditi neko iz Samoopredeljenja, a sva je prilika da će to biti upravo Albin Kurti, postavlja se čitav niz pitanja. Od toga kako će dijalog voditi neko ko je od samog početka njegov oštar protivnik, do pitanja kako poveriti u ruke sprovođenje sporazuma političaru koji je neprijateljski raspoložen prema bilo kakvom mešanju međunarodne zajednice u kosovska posla, a sam sporazum je delo upravo te međunarodne zajednice. Dalje, ostaje otvoreno i pitanje koliko je budućoj kosovskoj vladi uopšte stalo do sprovođenja i poštovanja sporazuma, ako ga

■ Jedno od poslednjih hapšenja Albina Kurtija dogodilo u januaru 2012. godine kod Merdara, gde su izbili sukobi policije i demonstiranja koji su blokirali saobraćaj za kamione natovarene robom iz centralne Srbije

Kurtija. U februaru 2007. dvojica aktivista Samoopredeljenja poginula su, a još njih 80 je povređeno, kada su rumunski policajci UNMIK-a ispalili plastične i gume metke na protestante koji su izazivali nered. Sam Kurti je uhapšen. U pritvoru je ostao do jula, a onda je prebačen u kućni pritvor. Način na koji je uhapšen i zadržan kritikovan je od strane Amnesti internešenela i drugih organizacija za zaštitu ljudskih prava, zbog brojnih nepravilnosti tokom procesa. Na kraju je, 2010. godine, osuđen na devet meseci zatvora. Kurti je osuđen za "učesće u grupi koja je opstruirala zvanična lica u obavljanju svojih zvaničnih dužnosti". Ipak, ubrzo je pušten na slobodu jer je Okružni sud u Prištini uzeo u obzir vreme koje je već proveo u pritvoru. Sama presuda je u određenim krugovima, kako kosovskim tako i međunarodnim, učvrstila njegov status borca za ljudska prava i ikonu nenasilnog otpora.

No, jedna epizoda iz 2009. godine svedoči o tome da otpor Samoopredeljenja nije baš uvek bio nenasilan. U avgustu te godine, aktivisti Samoopredeljenja isprevtali su tridesetak Euleksovih vozila, gnevni zbog činjenice da ova misija Evropske unije planira da sklopi sporazum sa srpskim Ministarstvom unutrašnjih poslova. Događaj je bacio ozbiljnu

funkcionise kao parlamentarna republika, jer imaju mnogo interesa kada je u pitanju uvoz, odnosno prodaja srpske robe". "Zapravo se čitava priča o uvozu srpske robe i nepristajanje zvaničnih organa Republike Kosova na reciprocitet, kada su u pitanju mere u vezi sa trgovinom dešavaju zbog toga što određeni krug ljudi u Prištini koji sedi u vladi, odlučuje o svemu u korist sopstvenih interesa", rekao je Kurti.

U proteklih godinu dana oštro je kritikovao pregovore Beograda i Prištine, kao i politiku srpskih zvaničnika, glasno se zalažući za bojkot proizvoda iz Srbije na Kosovu. Prema njegovom mišljenju, Briselski sporazum doneo je "veoma dobre rezultate Srbiji, a Kosovu nikakve". Nakon parlamentarnih izbora u Srbiji u martu 2014. rekao je da se njihov ishod "može nazvati homogenizacijom hegemonije", kao i da Srbija "želi da postane mala Rusija na Balkanu, a drugi da im budu sateliti". A onda se na kosovskim izborima ove godine dogodilo svojevrsno iznenađenje, kada je Samoopredeljenje osvojilo više od 13 odsto glasova i postalo važan faktor u kreiranju buduće strukture kosovske vlasti. Već tada je bilo jasno da bi takav ishod mogao da uzdrma političku dominaciju Demokratske partije Kosova i Hašima Tačija.

poverava nekome ko je toliko protiv svega u vezi sa tim. Nije isključen, međutim, ni drugi scenario, u kom bi Samoopredeljenje "smanjilo doživljaj" u pogledu svog rigidnog stava prema Briselskom sporazumu, zarad učesća u budućoj vlasti.

Ovo poslednje je možda i najverovatnija opcija, sudeći po reakcijama na vest da će Albin Kurti voditi tehnički dijalog Beograda i Prištine. I beogradski i prištinski mediji, pozivajući se na diplomatske izvore, saglasni su da predstavnici zemalja Evropske unije trenutno nemaju ništa protiv toga da Kurti vodi tehnički dijalog.

Ovo ne čudi, s obzirom na to da je Evropskoj uniji prioritet čvrst koalicioni dogovor između bloka predvođenog Ramušem Haradinajem i Samoopredeljenja. Čvrst dogovor i dosledno poštovanje dogovorenog prioritet su međunarodnoj zajednici, jer onda može da kaže da je na Kosovu postignuta politička stabilnost i da koliko-toliko ovaj deo regiona stavi *ad acta*, makar u tom jednom pogledu. Beogradski mediji kažu da, iako Kurti zbog svojih tvrdih stavova o dijalogu nije uvek nailazio na razumevanje Brisela, sada se ta situacija može promeniti, jer je Kurti donekle ublažio svoj odnos prema razgovorima s Beogradom.

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

BAUK JUGOSLAVIJE

Male nacije mogu samo udruživanjem da ostvare svoje interese. Neke svoje interese mogu da dovedu bliže ostvarenju. Ako nema udruživanja, onda su balkanske države ono što su sada. To su u ovom trenutku potpuno nemoćne tvorevine gde nacionalizam deluje karikaturalno. Ta disproporcija između realne političke moći i zablude o nacionalnoj veličini toliko je ogromna da zaprepašćuje, zasmjeva i na kraju dovodi do suza

Kao što ni Škotska danas nije jedinstven slučaj, ni Kosovo nije bilo jedinstven slučaj. Ni Jugoslavija, na kraju krajeva, nije bila jedinstven slučaj. Čim postoji secesija pravdana nacionalističkim razlozima, to ne može biti jedinstven slučaj. Jugoslavija je, ako hoćete, otvorila Pandorinu kutiju, kaže na početku razgovora za "Vreme" dr Jovo Bakić, sociolog, docent na Filozofskom fakultetu u Beogradu, koji se već dve decenije bavi proučavanjem razaranja Jugoslavije, ideologije jugoslovenstva, teorija nacije i nacionalizma, istorijske sociologije politike.

Škotski referendum je prvi takav u EU? Mislite li da je EU dovoljno jaka da se odbrani?

EU nije jaka, ali je obično jača nego što se misli. Drugim rečima to je klub bogatih zemalja. Bogate zemlje će sve uraditi da zadrže svoje blagostanje, ako vide da nešto nije u njihovom interesu – oni to neće raditi. Sami Škoti su vrlo racionalni ljudi, u Velikoj Britaniji važe za velike škrtice, mnogo je viceva na račun škotske škrtosti. U tom smislu treba očekivati da njihov nacionalizam bude racionalan. Nije slučajno da su oni ubirali imperijalne dividende dok je Velika Britanija bila najmoćnija sila na svetu. Škoti su uvek bili u prvom planu i jako dobro prolazili. Tek kad se imperija faktički rastočila, kad je više nema, oni su počeli da razmišljaju na malo više nacionalistički način. Bitan je faktor nafta. Rezerve gasa i nafte u Severnom moru glavni su argument Škota za odvajanje. Škotska, tradicionalno siromašna, brdovita zemlja, jedan od glavnih korisnika imperijalnih dividendi,

sada više nema razloga da bude u sastavu Ujedinjenog Kraljevstva, osim, možda, kao članica jedne države koja je stalna članica Saveta bezbednosti UN.

S druge strane, otvara se pitanje imena Ujedinjenog Kraljevstva, jer to ime ima smisla samo kad je reč o ujedinjenju Škotske i Engleske 1707. godine, ako toga više ne bude, ko se ujedinio? Može da se zove "Razjedinjeno Kraljevstvo". Postavlja se onda i pitanje mesta u Savetu bezbednosti UN; na osnovu čega bi Engleska sa Velsom i Severnom Irskom mogla da zahteva stalno mesto u UN? To su sve neka otvorena pitanja gde će opet uloga SAD porasti. Škoti su, dalje, poznatiji kao pristalice EU u mnogo većoj meri nego Englezi, što u slučaju razdruženja Škota sa Londonom može da dovede do novih potresa u EU.

To je stvorilo strah u Evropi od drugih separatističkih pokreta u trenutku kad su jedinstvo Evropske unije i njene granice ugroženi.

Reč je o procesu usitnjavanja nacionalnih država, gde, u stvari, uvek postoji mogućnost buđenja starih nacija ili rađanja novih nacija u okviru neke dotad nacionalne države ili višetetničke države. Kad god neka etnička zajednica pomisli za sebe da je nacija, ona ističe zahtev za svojom državom. Ključno je obeležje nacionalizma zahtev za poklapanje etničkih i političkih granica. U EU ima nekoliko jakih secesionističkih pokreta. U Belgiji je flamanski nacionalni pokret vrlo jak. Tu je poseban problem Brisel, kao glavni grad ne samo Belgije nego i EU. U samom Briselu većinu čine frankofoni, a Brisel je smešten u okviru Flandrije. To je veliki

problem koji nemaju Engleska i Škotska. Zato što je granica između Škotske i Engleske potpuno jasna, a Škoti koji su se naselili u Londonu, odavno su postali Britanci. Dejvid Kameron je škotskog porekla, tako da njegova izjava o polomljenom srcu može biti potpuno iskrena. Zatim, Španija, katalonski nacionalni pokret je vrlo jak, i još veći problem istorijski gledano postoji sa Baskijcima. Baskijski nacionalizam je, po pravilu, bio malo nasilniji u odnosu na katalonski. Katalonci su blago ispoljavali svoje secesionističko raspoloženje što ne znači da tog raspoloženja nema. Na koji način će nacionalne vlade u Madridu ili u Briselu moći da brane nekome referendum, kada su u Velikoj Britaniji taj referendum dozvolili bez ikakvog problema, misleći da nema ni govora o otepljenju? To je dodatno teško pitanje.

Posle skoro četvrt veka Evropska unija se susreće sa onim što se događalo Jugoslaviji?

Da, kao što se za BiH kaže da je Jugoslavija u malom, tako se i za EU može reći da je Jugoslavija u velikom. Sličan je princip višenacionalne države u čijem su sastavu nacionalne države članice. Ako u jednom slučaju u jednom trenutku odlučite da princip nije dobar, onda i u nekom budućem vremenu taj princip ne mora biti dobar. Tek kad je EU na osnovu mišljenja Badinterove komisije pozvala BiH, Makedoniju i Crnu Goru da napuste Jugoslaviju, tek tada su BiH i Makedonija to odlučile. Dobrim delom, EU, vođena ujedinjenom Nemačkom još i tada, odlučila je da se Jugoslavija raspadne.

KRUŽI EVROPOM

fotografije Ivan Šepić

U godini smo u kojoj se obeležava 100 godina od početka Prvog svet-skog rata. Javnost u Srbiji, kako stručna tako i politička, deli utisak da su na delu revizionističke težnje dobrog broja zapadnih istoričara da krivca za taj veliki sukob pronađu u Srbiji, što odgovara i zvanič-nom novoevropskom istorijskom pamćenju ratova. Kako komentarišete potrebu izmeštanja istorijskih događaja iz konteksta i njihovu upotrebu u dnevno-političke svrhe?

Onaj ko kontroliše sadašnjost u mogućnosti je da kontroliše i prošlost. A dobrim delom, na osnovu toga se nada da će kontrolu zadržati i u budućnosti. To se najbolje vidi na osnovu onih čuvenih stopa Gavrila Principa na mostu. Te su stope u zavisnosti od toga ko je bio na vlasti brisane i ponovo pravljene. Kada je Kraljevina SHS formirana, Gavrilo Princip je, naravno, bio veliki jugoslovenski junak. Danas, srpskim nacionalistima ne odgovara da priznaju da je Princip bio Srbin, ali jugoslovenski nacionalista. On je na suđenju izričit da je Jugosloven. U tom smislu, cela ta generacija je bila dobrim delom pod uticajem Jovana Skerlića, koji umire u 37. godini 1914. pred početak Prvog svetskog rata. Putovao je po celom tom prostoru potonje Jugoslavije, univerzitetska omladina i srednjoškolci su pomno pratili šta govori, ali i šta piše u "Srpskom književnom glasniku".

Kada je Kraljevina Jugoslavija rasformirana agresijom Trećeg rajha, u Sarajevu te stope više ne postoje. Princip je terorista, atentator. Posle Drugog svetskog rata, stope se ponovo pojavljuju. Novoj,

sada socijalističkoj Jugoslaviji, Princip je odgovarao, jer je Mlada Bosna, osim jugoslovenskog nacionalizma, imala jedan jak socijalni sadržaj u ideologiji. Mladu Bosnu su činili jugoslovenski nacionalisti, anarhisti. Većinom. Kod nekih je bila jača nacionalna, a kod drugih – socijalna komponenta.

Lepo su se uklopili u viziju novog čoveka u titoističkoj Jugoslaviji?

Bili su opet poželjni nakon obnove jugoslovenstva. Ali to traje do razbijanja Jugoslavije 1990. Posle toga Gavrilu Princip među Bošnjacima ponovo više nije u modi, tih stopa na mostu više nema. Dakle, od vlasti zavisi u svakom pojedinom društveno-istorijskom kontekstu, šta će iskoristiti, šta im je potrebno za pravdanje njihove sadašnje vlasti. Po kojnom Aliji Izetbegoviću Gavrilu Princip nije mogao da posluži kao neko na koga će da se pozove zarad pravdanja sopstvene vlasti. Pre je mogao da se pozove, iako uz specifičnu preradu istorije, na Huseina-kapetana Gradaševića. Svako iz prošlosti traži ono što može u sadašnjosti upotrebiti za pravdanje sopstvene vlasti.

Nedavno ste pisali o dvostrukim aršinima Nemačke danas prema Ukrajini i 1990. prema bivšoj Jugoslaviji. Pre 24 godine su se zalagali za raspad Jugoslavije, a sada su za očuvanje integriteta Ukrajine. Tako zvane dvostruke standarde velikih sila nazivate "starom imperijalnom kulturtregereskom politikom koja se sa krajem Jugoslavije svom snagom vratila na Balkan"?

Tako je, Nemačka je bila privredna sila i u blokovskoj podeli sveta. Bila je ekonomski džin i politički patuljak. Sve do 1989, do pada Berlinskog zida i ujedinjenja dve Nemačke, kada ona odjedanput stiže uvećanu političku snagu. Nemačka je, ujedinjena i tako politički osnažena na vrlo grub način učestvovala u razbijanju Jugoslavije. Ona je neposredno odgovorna, po mom mišljenju, jer je otvoreno podsticala hrvatski i slovenački secesionizam. I preko bavorske Hrišćansko-socijalne unije koja je tu bila najistaknutija kao članica koalicije, a i preko njene sestre Hrišćansko-demokratske unije, pa je na kraju u Genšer, koji je kod nas personalizacija nemačkog negativnog uticaja, uglavnom sledio taj

put. Videvši da njegovi koalicioni partneri imaju jaku želju za razbijanjem Jugoslavije, on se priključio i igrao veoma istaknutu ulogu u svemu tome. Uloga Nemačke se ne može potceniti u tom procesu. Na kraju krajeva, oni su naterali EU da prizna države koje nastaju iz Jugoslavije ranije no što je to inače bio slučaj, a pitanje da li bi uopšte i bio slučaj da nije bilo jakog nemačkog uticaja.

Nedavno ste pisali da je najveća nesreća to što od razbijanja Jugoslavije ne postoji kritična masa na Balkanu koja bi opet kao pre sto godina obrazovala politiku "Balkan balkanskim narodima", čiji je Jugoslavija bila najmoćniji izdanak. Ne mislite li da je taj koncept potrošen i da se na kraju pokazao kao neodrživ?

U istoriji postoji jedno načelo – nikad ne reci nikad.

Ono što danas deluje potrošeno, koliko sutra se može ponovo javiti u nekom drugačijem obliku. Zato što postoje strukturne uslovljenosti. Postoje velike razlike između interesa velikih i malih nacija. Male nacije mogu samo udruživanjem da

55. Oktobarski salon

19. septembar - 02. novembar 2014.

Stvari koje nestaju

**Stvari
koje
nestaju**

19. septembar - 02. novembar

Muzej grada Beograda, Resavska 40b

ODRIVAČ I PODRIVITELJ

ORGANIZATOR

PARTNERI

POSREDA

ostvare svoje interese. Neke svoje interese mogu da dovedu bliže ostvarenju. Ako nema udruživanja, onda su balkanske države ono što su sada. To su u ovom trenutku potpuno nemoćne tvorevine gde nacionalizam deluje karikaturalno. Ta disproporcija između realne političke moći i zablude o nacionalnoj veličini toliko je ogromna da zaprepasćuje svakoga ko kritički misli, zasmjeva i na kraju dovodi do suza. Priča se o Dušanovom carstvu, a u stvari smo najsiromašnija zemlja Evrope. Ponovo se govori o nekakvom "lideru na Balkanu", kakav crni lider, ovo je devastirano društvo, potpuno uništena privreda. Ovde neki nesrećni "navijači" tuku ljude koji dođu u zemlju, osećaj frustracije koji imaju usmeravaju na pogrešne mete. Govorim o Srbiji, a vrlo slično se može reći i za Hrvatsku, BiH, Grčku... Svi ti veliki nacionalni projekti o velikoj Hrvatskoj, velikoj Srbiji, potiču od grčkog projekta Megali Idea, Velika ideja. Svi ti megalomanski koncepti dovode balkanske nacije u sukobe koji odgovaraju velikim silama, a mi se samo iscrpljujemo, potpuno nemoćni i uništavamo malo izgleda za bolju budućnost koju bismo mogli da imamo. Zato mislim da ne postoji kritična masa koja bi sprovela politiku "Balkan balkanskim narodima", jer su svi Balkanci okovani tim nacionalnim projektima i, u stvari, ne vidimo koliko je nacionalizam na Balkanu doneo zla samim balkanskim narodima.

Taj je koncept neostvariv bez Hrvata, a oni za početak uopšte ne misle da su deo Balkana?

To je proizvod hrvatskog nacionalizma. Oni smatraju da je Balkan nešto jako loše, primitivno, orijentalno, zaostalo, nasilno, a oni su "stara plemićka nacija", njihova je fiksacija plemićki koren hrvatske nacije. To je veliki problem za same Hrvate. Od njih samih zavisi kojom će brzinom sazrevati kao društvo, kao što uostalom i od Srba samih zavisi kada će oni sazreti. Ili ćemo ostati ovakvi kakvi smo. U ovom trenutku to je realnije, mi smo u rovovima jedni protiv drugih, svi posvađani. Zapravo smo produžili rat političkim sredstvima. U tom smislu ne nazire se neka ideja, politička energija koja bi vodila saradnji balkanskih država. U Jugoslaviji krajem osamdesetih je nezaposlenost bila 16,8 odsto, daleko je ta država

■ Kao što se za BiH kaže da je Jugoslavija u malom, tako se i za EU može reći da je Jugoslavija u velikom

bila od idealne, ali je u poređenju sa prilikama u ovim današnjim banana-državama "regiona", kako se sad to kaže, bila za tri koplja iznad. Država je bila ozbiljnija.

Danas, jedan ambasador, otpravnik poslova neke velike sile, ili direktor korporacije koja ovde posluje, moćniji je od cele države! Oni su ti koji diktiraju uslove funkcionisanja države i opet postavljaju standarde kojima mere vaš "napredak prema EU". Pritom Rumunija i Bugarska su primljene 2007. kada apsolutno nisu bile spremne za to po proklamovanim standardima EU, i sada se Brisel upravo time pravda – da niko više neće ući dok ne bude spreman, a to su priče za malu decu. Jasno je da su Rumunija i Bugarska primljene da Rusija ne bi mogla da prodi na Balkan. Između ostalog i zbog toga da bi se Srbija graničila i sa istoka sa EU, da bude zaokružena sa svih strana. A onda se vajakaju kako je korupcija u tim zemljama visoka; ma nemojte, vi to kao niste znali?

Ovoj vladi priznali ste da vodi mnogo bolje spoljnu od unutrašnje politike. Možete li da pojasnite malo, šta su rezultati međunarodne politike Srbije?

Unutrašnja politika je kriminalna. Ne

može se očekivati od ljudi koji sprovode tu politiku da sprovode nešto naročito bolje. A spoljna politika se sprovodi sa dosta takta. Jovo Bakić ili neki moj kolega sa fakulteta može da kaže šta god misli, otvoreno, o politici neke velike države. Zato što ta velika sila ne može kazniti zbog toga državu iz koje ti univerzitetski poslenici dolaze. Čak ni ovako naopaki svet nije toliko naopak. Kad bi neki političar, na primer Aleksandar Vučić, najmoćniji čovek u Srbiji, i formalno – premijer rekao ovo što ja sad govorim o Nemačkoj, on bi državu doveo u vrlo neprijatan položaj. Prosto zato što u ovom trenutku ne postoji ta kritička masa za politiku "Balkan balkanskim narodima".

To nije realna alternativa. Druga alternativa bi mogla da bude oslonac na Rusiju, ali ni to nije realna alternativa, samom činjenicom da se Srbija graniči sa Evropskom unijom ne samo sa zapada i severa, nego i sa istoka. Šta je onda realna alternativa? Da se ide ka EU, ali istovremeno da se bude u dobrim političkim i ekonomskim odnosima sa Rusijom, Kinom, arapskim zemljama... sa svima koji mogu upumpati nešto novca u propalu privredu Srbije, sa idejom da se nešto od te privrede stvori.

Ali, može da zasmeta njegova poniznost, Vučić je u Nemačkoj za moj ukus bio preterano ponizan. Ali opet s druge strane, bolje i tako nego da vodi politiku kakvu je vodio Slobodan Milošević ili nekadašnji šef mu Šešelji. Jer, takva je politika vodila zemlju direktno u propast.

Vučićeva spoljna politika je odgovorna. U tom smislu je bolja od unutrašnje.

Nedavno je Ruža Tomašić, poslanica Hrvatske u Evropskom parlamentu optužila predsednika Srbije Nikolića za "pokušaj uništenja hrvatskog identiteta u Vojvodini", zbog čitanke i gramatika bunjevačkog govora koje je poklonio učenicima u Subotici. Oglasili su se i Ivo Josipović i Zoran Milanović koji su Nikolićev gest okarakterisali kao nekorektan prema Hrvatima. U Srbiji, niko nije reagovao na napade iz Hrvatske. Mislite li da je to dobra regionalna, međunarodna politika Srbije?

Nekad je bolje ne reagovati. U diplomatiji je sasvim u redu da nekad nešto prećutate. U tom smislu je Nikolić mogao da

■ Svi ti veliki nacionalni projekti o velikoj Hrvatskoj, velikoj Srbiji, dovode balkanske nacije u sukobe koji odgovaraju velikim silama, a mi se samo iscrpljujemo, potpuno nemoćni i uništavamo malo izgleda za bolju budućnost koju bismo mogli da imamo

bude promišljeniji u svom gestu, a s druge strane reakcije hrvatskih političara su bile reakcije predstavnika jedne od punopravnih članica EU, što ne treba zanemariti. To je opet pitanje moći na koje se vraćamo. I mada su u Hrvatskoj prava Srba izuzetno ugrožena i odnos prema njima u Hrvatskoj najblaže rečeno katastrofalan, oni mogu tako da se ponašaju zato što su već u EU gde imaju podršku Nemačke. Zato, s tog stanovišta nije loše što smo prećutali.

Primećujete li razlike između premijerske i predsedničke spoljne politike u Srbiji?

Tomislav Nikolić je samo nešto manje vešt, ne bih govorio o nekim bitnim razlikama, sem što Nikolić realno nema nikakve političke moći pa može ponekad malo i da solira. Ne preterano, ali može nešto da uradi i na svoju ruku. Vučić i Dačić moraju da vode promišljenu i odgovornu politiku sa jako puno takta. Čini mi se da oni to dosta dobro rade. Kad je spoljna politika u pitanju, ne vidim da bih – da sam na njihovom mestu – radio nešto drugačije. Srbija, kako već rekoh, nema realnu alternativu.

Zato ste i pozdravili stav srpske vlade prema ukrajinskoj krizi?

Jesam, tačno.

Nemali je broj zagovornika pristupanja Srbije EU koji podrazumevaju

da tom činu mora prethoditi ulazak Srbije u NATO. Istraživanja javnog mnjenja pokazuju da građani jesu za EU, ali ne i za NATO. Može li Srbija perspektivno ostati izvan Alijanse, a praktično okružena zemljama članicama NATO-a?

Ne bi bio problem da budemo članica EU i da ostanemo izvan Alijanse. Problem bi bio ako nas ostave u vakuumu. Imam informacije koje se u javnosti nisu mogle čuti: da je Angela Merkel rekla Vučiću da do 2024. nema nikakve mogućnosti da uđemo u EU. Može pritom da nam se dogodi da nam EU saopšti u nekom trenutku da je ne zanimamo: "okružili smo vas sa svih strana, a vi kako hoćete". Onda bismo došli u veoma neprijatnu situaciju da budemo pod uticajem Turske kojoj se daje jedan prostor na Balkanu vezan za većinski muslimanske države. Moglo bi da se desi da budemo u zoni interesovanja Turske i da uopšte nema nikakvog govora o EU.

Opet bi se tu mogla napraviti istorijska paralela. U vreme Napoleоновih ratova, Napoleon je jačao Osmanlijsko carstvo na Balkanu kako bi sprečio penetraciju carske Rusije na Balkan. Još tada se na Srbe gledalo kao na "produženu ruku" Rusije...

Tako je. Za Veliku Britaniju to je bio veliki problem. Balkanski pravoslavci

su smatrani agentima Rusije na Balkanu. Postoje izjave i kraljice Viktorije i Bendžamina Dizraelija. Kraljica Viktorija kaže: *Muslimani su nama mnogo bliži od pravoslavnih hrišćana*. Zašto? Kod Osmanlija je postojao taj vodeći imperijalni sloj koji se jako dobro razumeo sa britanskim plemićima. Među Srbima sredinom 19. veka ima uglavnom seljaka i nešto malo birokratije. Dizraeli je u Srbima stalno gledao ruske agente. Dakle, njima je plemić musliman bliži od seljaka hrišćanina, pravoslavca. Postojao je doduše i Vilijam Gledston i nije čudo što Slobodan Jovanović piše o Gledstonu, a ne o Dizraeliju. Moj kolega Miloš Ković piše o tome. Vodile su se ulične borbe između "Turaka" i "Rusa" na Trafalgar skveru. "Turci" i "Rusi" se tuku, "Rusi" su zapravo Srbi i Bugari, i sledbenici su liberala Gledstona, dok "Turci", lomeći prozore na Gledstonovoj kući, slede konzervativca Dizraelija. Postoje, dakle, strukture, a ideologije su strukture u istoriji, odnosno jako dugo traju zato što su vezane za konkretne društvene interese. Vrlo se sporo menjaju kroz vreme i, nažalost, pored naše užasne netalentovanosti za politiku koja se osvedočila u poslednjih 200 godina postoje objektivne strukturne okolnosti koje nije lako prevazići.

Da li bi ulazak Srbije u NATO bila tačka posle koje bi definitivno bili redefinisani rusko-srpski odnosi koji podrazumevaju savezništvo i ono što u Srbiji, a i Rusiji mnogi karakterišu "bratskim vezama"?

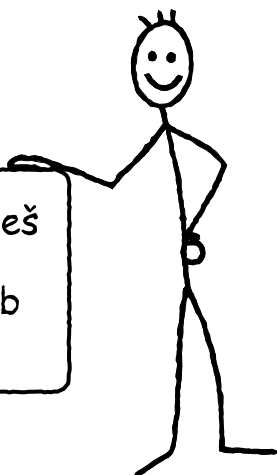
U kontekstu ukrajinske krize sigurno. Bez drastičnog pogoršanja odnosa sa Rusijom, Srbija ne bi mogla proći. Ono što ne znamo kada će se ukrajinska kriza okončati i na koji način. A poslednja stvar koju Srbija treba da uradi jeste da kvari odnos sa Rusijom. Imamo mnogo veza i interesa sa Rusijom koje bi trebalo sačuvati.

Posle kakvog-takvog okončanja ukrajinske krize, ni Rusija ni Ukrajina neće ostati iste. Može li Srbija ostati ista?

To je jako sve neizvesno. Jedna od mojih omiljenih definicija politike je ona Karla Manhajma da je politika iracionalni manevarski prostor. Tu se jako malo stvari može predvideti. Posebno kad je rat u pitanju.

ZORA DRČELIĆ

Planiraš da pokreneš
online business i
tražiš povoljan web
hosting i domen?

Vreme ističe ali...
ti ne nalaziš
adekvatne ponude?

Popust 20%

Za .RS domen i web hosting

Ukucaj **#Bundle** i aktiviraj **"2 u 1" paket**

- ☒ Uštedi i do **1700 dinara**
- ☒ Podesi email naloge na sopstvenom domenu
- ☒ Preuzmi **40 evra kredita** za Google reklame
- ☒ Aktiviraj sajt na najboljem web hostingu

Uštedi u uživaj
u sigurnom hostingu

EUnet
eunethosting.com

www.eunethosting.com
tel. 0700 600 500
prodaja@eunet.co.rs

Falilo je za goluba i pucanj iz topa

Ne bilo amfibija, pontonskih mostova, ali sve je prštalo od čuvanja tradicije, od svečanog defilea 2000 učesnika do aviona na nebesa, vojvode Miše, sa adutanti, na bini. Do rekorda je falio samo taj golub, koga je, da je sreće, mog'o i vojvoda Toma da pusti

NEK SE KOLO VIJE: Igrači i oficiri "iz fundusa"

foto: D. Todorović

Još s proleća, i ranije, stigla radosna vest da će na kopovima Rudarskog basena Kolubara, u povodu 100 godina od Kolubarske bitke, biti odigrano Kolo mira sa 10.000 učesnika, kojim će se svetu poslati poruka mira i solidarnosti. Kako javio Goran Perišić, predsednik Organizacionog odbora, i šef na kabinet direktor "Kolubare", ideja čuvara tradicije Dragiše Simića, predsednika udruženja "Prela i posela", prihvaćena obručke, interesovanje veliko i rekordno, svi podržali, dvojica vladika podržali, biće pozvani ambasadori zemalja učesnica Prvog rata... Gospodin Perišić najavio i orkestar Vojske Srbije, vod Vojske za počasni plotun, pontonske mostove na kojima će se igrati kolo, amfibije koje će proći ispod površine jezera, sa istoka na zapad, i tako simbolizovati proboj fronta, a iz

amfibija će izaći srpski vojnici sa uniformama iz Prvog rata... Kako je gospodin Perišić dodao, "Kolubara" je, kao izuzetno društveno odgovorna kompanija, organizaciju Kola mira shvatila kao svoju obavezu da se časno oduže nastradalim vojnicima i civilima!

No, i međutim, majske poplave su uticale da se "Kolubara" povuče iz velikog projekta, tako da je sve spalo na opštinu Lazarevac i gospodina čuvara tradicije Dragišu. Lično gospodin Dragiša objavio da se od Kola mira ne odustaje, biće defile, pucanj iz topa, puštanje golubova i kolo Kolubarski vez. I jošte, sve će se snimati iz aviona, "posle manifestacije uradićemo foto-monografiju sa svim učesnicima, kao i čitav set video-zapisa, koji će ostati kao uspomena i sećanje na obeležavanje stogodišnjice slavne Kolubarske bitke".

DAJTE APLAUZ

Dakle, nedelja, tačno 14. septembar 2014. Glavna plus pešačka ulica u Lazarevcu, niz tezgi, ima te narodne radinosti, zastava, majica, meda, opančića, flaša i čokanjčića, još te umetnosti. Tu bina sa šerenice scenografiju, veliki natpis 100 godina Kolubarske bitke, jošte piše Kolo mira, i piše Prela i posela. Preko zvučnika ide ta muzika, "Seljaci su pred Evropom branili slobode čast/ mirno vojske celog sveta pred opankom u počast"... pa taj refren "Gedžo, cokulo/projo, motiko"...

Na padini iznad bine sabili se članovi raznih folkolornih društava, na brdu Crkva sa Spomen-kosturnicom, u kojoj su sahranjeni i srpski, i austrougarski vojnici. Pred crkvom ima narod, i naročito ima ljudi u te razne fundus oficirske uniforme. Ima i konj, na koga se prvo pope

devojka u štrikan komplet, pa se pope momče, koje od glave do pete beše u srpsku trobojku, trobojka šešir, kravata, košulja, pantalone, trobojka i cipele u uzen-gijama. Trobojka momče poleže po konju pa komandova da ga slikaju, ali tako da se vidi crkva.

Folkloristi na padini su na muzičku komandu prisedali i ustajali, i sve aplaudirali. Kad, komandovaše da "oficiri" siđu među igrače, siđoše tri junaka u te od

pete do glave junačke sa vašarsko orđene uniforme, pričekashe donesu i zastavu, pa glavni čuvar tradicije i identiteta gospodin Dragiša Simić što ga viču Runda tri puta viknu, Bog čuva Srbiju, a svi, sa oficiri na čelu, odgovoriše, Živela Srbija!

Ondak se štab manifestacije pope do crkve, gospodin Dragiša Runda uze vidi šta je sa avionom koji treba nadleće i snima, nastavi daje još komandi na koje se čekalo. Pred crkvu upade ganci muzika koja je pratila svadbu, gospodin Dragiša i oficiri, krenuše tamo, na drugu stranu. Tamo i na drugu stranu, u koloni, krenuše i folkloristi i ostalo što se smatralo učesnicima.

Sve se to pojavi dole u glavnoj ulici, u taj defile učesnika. Napred jedan uniformisani na konju, a za njima gospodin Dragiša sa folklor decu, desnu stranu drži

glavni vašar oficir, sa tu vojvodsku lentu, uniformu specijalno plave boje. Dragiša okupljenom narodu podviknu, Dajte aplauz, svi dadoše aplauz, defile, uz kolce zastajkivanje, stade polako da napreduje.

Defile uze da defiluje, to zatraja, javi se voditelj specijalista za 'vake manifestacije, objavi da će se svi vratiti da odigraju Kolo mira Lazarevac 2014. Voditelju priđe jedan iz opštine Lazarevac, da sugestije, on ga upita da li da najavljuje pucanje iz topa, puštanje golubova, ovaj odgovori da će biti ono što će biti. Voditelj nastavi radi pos'o, uze zahvaljuje na medijskoj podršci, iako nije bilo ni jedne kamere, pozdravi RTS, Studio B... lično i personalno reportera lista "Vreme", koji se čita u zemlji i širom sveta, Dragiša mu oduze mikrofon, kakvi medijski sponzori, on ovde komanduje.

Na binu izađe crkveni hor u crvene majice, levo stadoše oni fundus oficiri, desno još toga na čelu sa gospodin Dragiša, javi se voditelj: Dame i gospodo, svi koji putem medija gledate nas u Srbiji, regionu i širom sveta, ovo je veliki dan u susret 100-godišnjici Kolubarske bitke, u opštini Lazarevac okupili smo se da odigramo najveće na svetu kolo mira, i da tako pozdravimo svoj narod i čitav svet. Hor uze otpeva himnu, oni vašar oficiri se usturiše u počasni pozdrav.

IMA U STATUTU

Reč dobi gospodin Dragiša, osnivač Centra za negu tradicije, koji, sa gradskom opštinom Lazarevac, glavni organizator. Istupi gospodin Dragiša, pa podviknu, Dobar dan Kolubaro, dobar dan Srbijo... pa nastavi u toj prozi i stihu, Dobro došli Kolubarskom kraju, na pro-čelje srpskom običaju, igračemo, pevaćemo, nek se kolo vije, sačuvajmo dušu tradicije... Javi se, u civilu, predsednik Veterana ratnika Srbije: Dolazim ispred Veterana ratnika Srbije, mi smo učesnici i potomci svih ratova, mi putujemo po celom svetu i odajemo poštu našim junacima...

Voditelj najavi zamenika predsednika opštine Lazarevac, koji je baš ličio na zamenika, Dragi Lazarevčani, dragi gosti iz zemlje i sveta... ova manifestacija je početak obeležavanja 100 godina Kolubarske bitke... meni je veliko zadovoljstvo da manifestaciju proglasim otvorenom. Ne bilo

pucnja iz topa, najavljenog puštanja golubova, voditelj pozva vojvodu Mišu Vesića, u onu uniformu specijalne plave boje, da sa svojim oficirima dođe na sredinu bine, ovde. Vojvoda stade ovde, primače se hor, ratni veterani, još tije uniformi, lično gospodin Dragiša sa svojom šajkaču stade gde treba, pa voditelj najsvetanim to-nom reče: Ovo je scena koju čekamo, draga publiko, dragi gosti, svi koji nas pratite putem medija, u direktnom prenosu, ili odloženom, sada će se zaigrati veličanstveno kolo, a vojvoda Miša će dati komandu, Vojvodo, izvolite!

Istupi Vojvoda u uniformi specijalne plave boje, koju su krasile lažno zlato dinđuve i lente, pa baš spektakularno podviknu, Srpski rode, i 3x ponovi, Bog čuva Srbiju. Svi 3x odgovoriše, Živela Srbija, a vojvoda, neka bude zapisano, reče istorijsko: Srpska omladino, pokažite im Kolubarski vez, Počnite! U kolo se do'vati bina, u kolo se uhvati cela ulica, deca u folkloru, prisutni narod, gde koja Četnik majica, i vašar Vojevoda, sa svojom vašar adutanti, sišo s bine da doprinos, pa sve tako, i dalje, uzduž i popreko. Završi se i to kolo mira za Ginisa, voditelj objavi da će sva folklorna društva, pa dokle bude trajalo, nastupiti.

Za kraj, uz asistenciju grande voditelja, bi specijalno obraćanje medijima gospodina čuvara tradicije Dragiše. Dragiša gospodin zahvali bogu na lepom vremenu, isto tako dade zahvalu za 2000 učesnika iz zemlje i rasejanja, a zahvali i našim precima koji su pre 100 godina pobedili. Kolo je bilo veliko, ali nije dovoljno za Ginisa, ovo je samo najava, trebaće im veća podrška od vlasti, i od vrha, i na dole. Nastavljaju, radiće svuda program, poziva sve da se priključe. Crkveni hor je otvorio, imali su veliku podršku crkve, zvali su i predsednika, premijera, nisu dobili nikakav odgovor, ali su imali zamenika predsednika opštine, zadovoljni su. Pucanje iz topa i golubove nisu imali, iz tehničkih razloga, zato imali pozdrav Bog čuva Srbiju, to bio znak za početak, imali i avion koji sve snim'o iz vazduha. Gospodin vojvoda, koji dao znak za početak, je gospodin Miša, jedini vojvoda, ne bi ulazio u detalje, oni u statutu imaju obavezu da poštuju pretke i čuvaju tradiciju!

DRAGAN TODOROVIĆ

Srećne i nesrećne porodice

Sreća nije termin koji koriste političari, mada bismo sreću mogli da definišemo kao "smisao i svrhu života". Istraživanje UNICEF-a u Srbiji treba da pomogne pronalaženju sreće u porodici

Da je srećna porodica ona čiji se članovi ne svađaju, a ne koji dobro zarađuju kao što se obično misli, pokazalo je istraživanje "Sreća i porodice sa decom u Srbiji" koje je realizovao UNICEF u saradnji sa Hemofarm fondacijom. Cilj im je bio da podstaknu debatu o načinu na koji društvo može da vrati porodicu u prvi plan, i kako da oblikuje javne politike za dobrobit porodice.

Gospodin Michel Saint-Lot, direktor UNICEF-a u Srbiji, kaže da je tema ovog istraživanja "u skladu sa sve većim interesovanjem u univerzitetskim, istraživačkim krugovima u svetu. Ujedinjene nacije sada svake godine objavljuju Svetski izveštaj o sreći koji se bavi različitim aspektima dobrobiti ljudi širom sveta. UNICEF u Srbiji se priključio tom globalnom trendu."

Sreća nije termin koji koriste političari kad govore o svojim namerama. Može se reći da je sreća stigmatizovana, da se smatra nedovoljno ozbiljnom, pa čak i pomalo trivijalnom da bi je koristili oni koji se bave odgovornim poslovima – piše u izveštaju o rezultatima istraživanja o srećnim porodicama. Nekada, međutim, nije bilo tako, nekada je sreća bila centralni pojam u definisanju suštine života i načina na koji bi ga trebalo živeti. Aristotel

je smatrao da je "sreća smisao i svrha života, čitav cilj i kraj ljudskog postojanja", smisao života po hrišćanstvu je u našim odnosima sa drugim ljudima, a budizam ističe sposobnost saosećanja sa drugima kao glavni izvor lične sreće.

ŠTA REMETI SREĆU

Takođe, iako se zna da je porodica važna za društvo, vrlo je malo javnih politika i programa orijentisano na porodicu. Tako je u svetu i u Srbiji. S obzirom da su primarne delatnosti UNICEF-a položaj dece i briga o deci, pokrenuto je ovo istraživanje kako bi se otkrilo šta je to specifično za porodice sa decom u Srbiji, koje su to karakteristike srećnih porodica, šta ih razlikuje od ostalih i kako podržati ostale porodice da i one postanu srećne.

Istraživanjem je obuhvaćeno 600 domaćinstava iz 28 opština. Dve trećine njih, konkretno 67,7 odsto, smatra da živi u srećnoj porodici. Međutim, po Galupovom istraživanju, znači po međunarodnom istraživanju, od 155 zemalja koje su rangirane 2010. i 2012. godine, Srbija je bila na 91. mestu. Kako je objasnila Katlin Brašić, rukovoditeljka programa za zaštitu dece u UNICEF-u, ova razlika u rezultatima između našeg i međunarodnog istraživanja objašnjava se činjenicom da naše

istraživanje nije pokrilo samačka i staračka domaćinstva i druge odrasle osobe bez dece, a moguće je da kod njih postoji veća verovatnoća da je percipirani nivo sreće ispod proseka.

Veoma bitan rezultat istraživanja je da porodice u kojima je izražen konflikt imaju čak 12 puta veće šanse da budu nesrećne nego one u kojima nema konflikta. Čak i konflikt umerenog intenziteta utiče na sreću porodice, pa je šansa da porodica bude nesrećna tri puta veća kada postoje ovakvi konflikti, objašnjava Katlin Brašić. Zategnuta atmosfera u kući utiče na sreću porodice isto koliko i otvorene rasprave i svađe. Od sloge/nesloge unutar porodice zavisi kakve će odnose uspostavljati njeni članovi sa drugim ljudima.

Zatim, sreća porodice u velikoj meri zavisi od odnosa roditelja i dece, od toga koliko često roditelji razgovaraju sa decom i kako se razumeju. Kada su odnosi roditelja i dece poremećeni, šansa da porodica bude nesrećna je oko 11 puta veća u odnosu na mogućnost da bude srećna. Suštinski je važno da deca znaju da će ih roditelji uvek saslušati i potruditi se da ih razumeju, da u roditelju imaju oslonac, da postoji poverenje između njih. Po ovom istraživanju, 86,5 odsto roditelja navodi da sa detetom provodi bar jedan sat u nekoj

zajedničkoj aktivnosti, a najčešće u parku, na igralištu, u šetnji, ili im čitaju priče za laku noć. Znatno manje to zajedničko vreme provode u poseti nekom javnom događaju ili u bavljenju zajedničkim hobiem ili pak sportom. Izuzetno je važno, naglašeno je u izveštaju, da roditelji i deca imaju bar jednu zajedničku aktivnost u kojoj svi učestvuju. Partnersko roditeljstvo je važno za sreću, naročito ako je dete uzrasta od 6 do 12 godina. U Srbiji, iako je koncept partnerskog roditeljstva prisutan, on često počiva na tradicionalnoj podeli uloga, pa je majka čak u 79,2 odsto porodica zadužena za vaspitanje deteta.

FAKTOR NOVCA

Šira porodica i prijatelji daju snagu porodici i utiču na sreću. Prema ovom istraživanju, na svoju braću i sestre može da se osloni gotovo 80 odsto roditelja u srećnim porodicama, a 60 odsto njih iz nesrećnih porodica. U nesrećnim porodicama samo polovina roditelja može da razgovara sa svojim partnerom ili roditeljima o onome što ih muči, a čak četvrtina nema sa kim to da podeli. U izveštaju istraživanja je naveden rezultat studija sa Univerziteta Juta o neverovatnim prednostima koje donose bake i deke jer uče decu da

Pozitivna praksa

Hemofarm, kao društveno odgovorna kompanija, osnovala je svoju Fondaciju pre 21 godinu. I sve te godine, kaže za "Vreme" Snežana Radočaj, direktorka Hemofarm fondacije, kompanija nastoji da pomogne raznim kategorijama društva: obrazovanju, kulturi, socijali i zdravstvu. "Mi, na primer, dodeljujemo stipendije odličnim studentima i srednjoškolcima lošeg materijalnog stanja, pokušavajući da im na taj način pomognemo da završe školovanje i postanu svoji ljudi. Takođe, već godinama podržavamo talentovane mlade ljude različitih oblasti. Tri godine unazad smo realizovali edukaciju dece po celoj Srbiji o bolestima zavisnosti. Bio je to naš doprinos da ostanu zdravi. Ukratko, od osnivanja do danas, Fondacija je imala oko 1500 aktivnosti."

Jedna od tih aktivnosti je i saradnja sa UNICEF-om u istraživanju "Sreća i porodice sa decom u Srbiji". Snežana Radočaj kaže da je "učešćem u ovakvom projektu Hemofarm želeo da promovise ideju složne porodice i kvalitetnog roditeljstva, u nameri da pozitivna roditeljska praksa postane norma u svakom domu. Zajedno sa UNICEF-om sprovedemo i medijsku kampanju, učestvovati u porodičnim radionicama i nizom aktivnosti pokušati da motivišemo roditelje da u praksi čine upravo ono što rade i najsrećnije porodice u Srbiji – da poštuju jedni druge, da razgovaraju, da mirno rešavaju konflikte, da provode vreme zajedno. Nadamo se novim projektima ovog tipa. Kako istraživanje pokazuje da čak 80 odsto roditelja smatra da bi bilo dobro da se roditeljima obezbede dodatno znanje i podrška u vezi sa vaspitavanjem dece, Hemofarm fondacija u saradnji sa UNICEF-om namerava da ulaže u edukaciju i širenje dobrog roditeljstva, jer želimo da pozitivne roditeljske prakse postanu norma u svakom domu u našoj zemlji."

sarađuju i da budu saosećajna. Deca koja provode više vremena sa bakom i dekom su društvenija, bolja su u školi i pokazuju više brige za ostale. Takođe, i majke te dece su manje pod stresom i zadovoljnije su od onih koje nemaju podršku baka i deka.

Visina primanja roditelja nije povezana sa srećom. Važnije od količine novca je kako se taj novac troši, što važi i za pojedinca i za državu. Novac, privatni ili državni, utrošen u dobrobit drugih, u pro socijalne aktivnosti, jeste dobro utrošen novac. O tome svedoči primer Danske, koja

je jedna od najsrećnijih zemalja. Materijalni status može imati snažan negativan uticaj na sreću u slučajevima kada porodica nema novca ni za osnovne potrebe – takva porodica ima sedam puta veće šanse da bude nesrećna od one koja može da pokrije osnovne egzistencijalne potrebe. Zanimljivo je da porodice koje svom adolescentu mogu da kupe skupi mobilni telefon nisu srećnije od onih koje to ne mogu, kao i da za sreću nije važno da li je detetov mobilni bio skup ili jeftin.

Međutim, za sreću je veoma važno fizičko i mentalno zdravlje. Po ovom istraživanju, loše zdravlje deteta mnogo više utiče na sreću porodice: dok je 56,6 odsto porodica u kojima roditelji imaju loše zdravlje srećno, onih u kojima loše zdravlje imaju deca srećno je tek 39,1 odsto.

Autori ove analize zaključuju da jedno istraživanje ne može da promeni postojeći vrednosni sistem kako bi se stvorio osnov za izgradnju dobrih porodičnih odnosa, ali može da podstakne na raspravu o tome. "Naše istraživanje je jedno u nizu istraživanja koja su ukazala na potrebu da se politike mnogo ozbiljnije pozabave pitanjima pospešivanja dobrih međuljudskih odnosa, pitanjima pozitivnog roditeljstva i partnerskih odnosa, a ne samo ekonomskim aspektima razvoja", poručili su iz UNICEF-a i Hemofarm fondacije. ¶

SONJA ČIRIĆ

Porodica je
posvećenost i
poverenje.

Negujte svoju
porodicu!

ZA JAČE I SREĆNIJE PORODICE
SA DECOM U SRBIJI

Hemofarm
Fondacija

ULTRAZVUČNA DIJAGNOSTIKA

01.09. - 30.09.

DOBRE VIBRACIJE

ZA DOBRO ZDRAVLJE

 011 2693 287

- Specijalistički pregledi
- Rendgen, ultrazvuk - dijagnostika
- Biohemijska i mikrobiološka laboratorija
- Prevoz sanitetom i kućne posete lekara
- Stomatologija

Pravda za blagajnika

Grešna mi duša, ja i zaboravio na neprijatnu epizodu iz Patrijaršije, kad je u blagoslovenoj crkvenoj blagajni bio ustanovljen manjak: iščezlo beše više od milion evra koji su se dobrotom vernika (možda i pokojeg grešnika) slili u kasu; organi gonjenja ubrzo su sklepali i okrivili blagajnika.

"Priznajem samo sud moje Matere tj. Crkve" – mislio sam da će uzviknuti osumnjičeni, spc će mu naložiti da novac vrati (ako potonji nije u vascelosti uveliko već i spiskan), da posti toliko i toliko meseci, da očita toliko i toliko puta Očenaš, Bogorodice Djevo, radusja, blagodatnaja Marije, Gospod s Toboju!

&

Ali ne.

Država se našla još uvređenijom i oštećenijom nego crkva: jedno je kad se u opštinskoj kasi ustanovi manjak, pa neko ne dobije dečiji dodatak, ili ako fabrički knjigovođa bude ulovljen u nedoličnoj matematici pa radnici ne dobiju topli obrok, ovde je nasrnuto na novac namenjen za najuzvišenije svrhe i počinilac

jeste sledeće: "Kao otežavajuće okolnosti sud je prilikom povećanja kazne cenio to što je krivično delo izvršio prema spc, instituciji koja uživa posebno poverenje i ugled u društvu, kao i da je reč o neprofitabilnoj verskoj zajednici, čije finansiranje se zasniva pre svega na donacijama!"

Nije posao suda da rangira oštećene po ugledu, niti sud ima načina da izmeri bilo čiji ugled! Ni na ono što udruge ovlašćene i specijalizovane za proučavanje javnog mnjenja objave ne dajem ja ni pet para (tu sam isti kao Stanislava Pak koja gordo omalovažava istraživanje o sunovratu popularnosti njenog dobrotvora i poslodavca), uostalom, nedavno je ustanovljeno, prvi put od Postanja, da je Vlada popularnija nego spc! I šta sad? Da je blagajnik uzeo novac iz Vladine kase trebalo bi još duže da robija za istu svotu?! A da je milionče ukrao od mene dobio bi tri meseca kućnog pritvora?

Nesum soglasen ni sa mišljenjem suda da je reč o neprofitabilnoj verskoj zajednici, dapače, iz mog sitnosopstveničkog ugla se-

Ima li ičeg banalnijeg od preljube ili pronevere? Nema. Pa opet, nagraisaše protagonisti preko svake mere, od Eme Bovari do blagajnika Patrijaršije

je osuđen na sedam godina robije! Novac je čuvao u dvema kesama, pored njih je držao i pištolj za koji nije imao blagoslov sup-a, kao i ilegalnu džebanu u iznosu od dvadeset pet kuršuma.

I to je blagajniku uzeto kao otežavajuća okolnost (ili kao dodatni prestup), a zašto, ako do pronevere nije došlo uz pomoć pištolja? Nije udario nikoga drškom pištolja u slepoočnicu, niti je ma koje svešteno ili građansko lice držao na nišanu! Pre bih rekao da je svetlo oružje nabavio baš radi zaštite crkv. svojine od trećih lica.

Bilo kako bilo, Pravda se vrpeljila, nije joj sve bilo potaman, i sad čitam da je vrhunski sud blagajniku dometnuo još dve godine zatvora što mu dođe devet godinica i još jedno godišnje doba! Sl. sud je prestupniku izrekao i novčanu kaznu od 50.000 dinara i naložio mu da sav pronevereni novac vrati u kasu Patrijaršije u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu NBS na dan isplate: bivši blagajnik spc je takođe obavezan i da sudu na ime troškova krivičnog postupka plati 160.903 dinara, a na ime paušala još 5.000 dinara, kao i da oštećenoj spc na ime troškova punomoćnika plati 198.000 dinara.

Uh, da nije ovo prestrogo? Ako robijaš tako dugo, zašto moraš u cent da vratiš ono što si ukrao, tim pre što tako zatvoren plaćaš sudske troškove, pa mistični paušal, i još ima da oštećenoj ustanovi nadoknadiš sve što je potrošila i propatila!

Šta ja kao nepravnik mnim: ako crkveni novac nije sav potrošen, neka ga vlasnica naravno uzme, s tim da se iskušeniku kazna smanji!

Ono sa čim se osobito osobno ne slažem, a što stoji u presudi,

oskog parohijana rekao bih da je reč o još kakvom tecigazdi; ne sporim da od dobrih i dobrostojećih duša spc nesebično prima i milodare, ali ne vidim crkvu kao neprofitabilnu, mada je možda baš pod tim dičnim imenom upisata u registar privred. subjekata. Imali smo već sudiju koji je u presudu kao zlatotisk ubacio rečenicu da je klevetanje crkve i vere uvredilo i njega lično, kao poštovanog i odanog vernika, i ovde kao da se blagajniku sudi ne samo za krađu nego i za smrtni greh. Da. Otežavajuća mu je okolnost i visina svote koja prevazilazi, kak se veli u presudi, životnu zaradu, i njegovu, i zarplatu prosečnog vernika, i zaradu sveštenih lica u Srbiji; pa je otežavajuća okolnost i ta njegova upornost, bandoglava takoreći istrajnost u pljačkaluku – ali zar za toliku sumu nije potrebno i duže vreme?

Krunska otežavajuća okolnost je što pohara nije počinjena iz nužde, ali sud sam priznaje da ni uz ekstremnu dugovečnost ne bi osuđeni mogao zaraditi milion i sto hiljada evra!

spc beše prilična zavetrina svojim nameštenicima optuživanim za pedofiliju, ovde se drži gospodstveno suzdržano, kako ovomezaljski reformisani sud presudi tako neka blagajniku i bude: ali zar u srcu vere nije praštanje!?

Evo mog nacrt presude: Crkvi da pripadne sav nepotrošeni novac, blagajnik da se premesti na niže radno mesto, da bude crkvenjak ili pojac, sud koji se toliko pokidao da ocrni razbojnika (a kome je to prvi put!) da se odrekne svoje zarade i svoga milog paušala. Kako će inače naš brat u Hristu da se iskupi i kako će provesti dane i godišnja doba koja ga, daj Bože, čekaju po izlasku iz kazneno-popravnog zavoda?

Intervju: **Vuk Ršumović, reditelj i dramaturg**

NIČIJA DECA

“Čovek bolje radi kada je smešten u određena ograničenja. Previše slobode može da bude kontraproduktivno. Mi jesmo imali realna budžetska ograničenja, ali smo se na svaki mogući način trudili da se to ne vidi u kadru. Kada se baviš filmom, najbitnije je ono što je u kadru. Sve ono iza, da li se mi volimo, svađamo, imamo li para ili ne, to gledaoca ne zanima. Ili je kadar dobar ili nije dobar, ili komunicira ili ne komunicira, ili priča priču ili ne priča”

Igrani film *Ničije dete* Vuka Ršumovića dobio je tri nagrade na ovogodišnjoj venecijanskoj Mostri (*Mostra Internazionale d'Arte Cinematografica*). Film je proglašen za najbolji u selekciji svih programa ovog festivala osim glavnog, a u selekciji “Nedelja međunarodne filmske kritike” dobio je nagradu publike i nagradu za najbolji scenario.

Radnja filma *Ničije dete* oslanja se na istinit događaj. Govori o dečaku koga su sredinom 1980-ih lovci pronašli u šumi u bosanskim planinama gde je živio među vukovima, o njegovoj socijalizaciji u sirotištu u koje je odveden i njegovoj sudbini u ratu koji je potom usledio. Ovo je prvi film Vuka Ršumovića, dramaturga i scenariste iz Beograda.

“VREME”: Nakon premijere filma u Veneciji, u drugoj minuti mnogo dužeg aplauza cela ekipa filma je plakala. Kakav je osećaj kada na takav način shvatite da ste sve vreme bili u pravu verujući da pravite dobar film?

VUK RŠUMOVIĆ: To je toliko emotivno, jako, autentično i spontano da niko ne može da se lažira, ne možeš da se uzdržiš i budeš kao – “fin”. Prosto te pukne... Meni je to bilo bitno i zato što sam osetio da nema nikakve barijere između nas i publike. Ne samo na premijeri. I posle projekcije prilazili su nam ljudi, videli po akreditaciji da su novinari, da nam čestitaju i pohvale film.

Direktor fotografije Damjan Radovanović, ja i cela ekipa bili smo sigurni da smo uradili dobar posao, najbolje što smo umeli u datim okolnostima, ali nismo mogli da znamo da li će i publika to razumeti i da li će ih film dotaći. A kada nam je još stiglo obrazloženje žirija zbog čega smo dobili nagradu za najbolji film u svim pratećim programima Venecijanskog festivala, bili smo potpuno zatečeni. Sve ono za šta smo mi mislili i osećali da je dobro, do čega je nama bilo stalo – ljudi su primetili.

Nagrade su došle kao druga vrsta

priznanja. U suštini, one nisu pokazatelj kvaliteta. Bar sam ja tako naučio. Nagrade odražavaju uspeh, ali njega ne mora nužno da prati kvalitet. Ali reakcije ljudi jesu prava nagrada i upravo sam na to mislio kada sam napisao da smo pobedili.

Na kraju vašeg dnevničkog teksta koji ste objavili u “Danasu” napisali ste: “Za nas, nagrada je nebitna. Mi smo pobedili!!!”

Film je u suštini kolektivna umetnost. Naravno da je važno da postoji reditelj, jedna osoba koja donosi odluke i sprovodi viziju, ali generalno, ovo je film koji zaista pripada celoj ekipi. Naprosto, ne mogu da kažem da je ovo “moj film”. Bez tih ljudi, bez njihovih odluka, bez njihovih razmišljanja, emocija i svega ostalog što su mu dali, ne bismo mogli da ga uradimo na ovakav način.

Vaši saradnici su mi snimanje filma opisali kao “suptilan i tečan projekat pritiskan sa svih strana”.

foto Aleksandar Anđić

Čovek bolje radi kada je smešten u određena ograničenja. Previše slobode može da bude kontraproduktivno. To je, recimo, govorio Žan-Pjer Melvil za svoje filmove. Iako je imao svoju producent-sku kuću, uvek je neko drugi bio producent njegovih filmova. Drugo, kad imaš ograničenja, imaš i okvire u kojima gradiš i stvaraš. Meni je to značilo.

Mi jesmo imali realna budžetska ograničenja, ali smo se na svaki mogući način trudili da se to ne vidi u kadru. Kada se baviš filmom, najbitnije je ono što je u kadru. Sve ono iza, da li se mi volimo, svađamo, imamo li para ili ne, to gledaoca ne zanima. Ili je kadar dobar ili nije dobar, ili komunicira ili ne komunicira, ili priča priču ili ne priča.

Sa druge strane, sad kad razmislim, ja jesam debitant, ali nemam baš malo iskustva. Damjan takođe. On je lik koji se ne hvali okolo, ali toliko radi, toliko iskustva ima, pravi savršene štimunge, brz je i precizan...

Negde ste pomenuli da je Denis Mućić, glavni glumac, "krv i meso" filma...

Ne znam kojim drugim rečima to da kažem. Taj dečak je prosto takav, senzitan i emotivan, autentičan i sa jako izraženom imaginacijom. Toliko mu je bilo stalo do te uloge da je bio spreman sve da uradi za nju, a mi smo ga onda još više terali. Pošto je on maltene u svakoj sceni u filmu, ovaj film je mogao da bude totalni treš da je on bio loš. Imao sam sreću što sam ga našao.

Uz to, naš pripremni rad je bio jako kvalitetan i dobar. Dali smo mu slobodu, ali i okvir. Nisam mu dao da čita scenario, i nismo se previše bavili psihologijom i tumačenjem lika. Objasnili smo mu da njegov lik ima određene faze: u prvoj fazi je zatvoren, ne želi ni sa kim da komunicira, pa smo onda radili na tome kako to izgleda kroz telo, pokret itd. Radili smo statusne vežbe Kita Džonstona. Znali smo da je to dete odraslo među vukovima, ali

onda moramo da znamo da u vučijem čoporu postoje statusi – zna se ko je alfa, zna se ko je omega. Dete je posle došlo u dom, a i u domu je jako izražena hijerarhija – zna se ko je glavni, a ko je onaj koga svi kinje ili maltretiraju. Ta statusna vežba "gospodar – sluga" lako komunicira s decom i oni za film ništa više od toga ne moraju da znaju. Kažeš mu: "Ti si gospodar, ti si sluga", i oni odmah znaju šta treba da rade. To je postao okvir u kome se Denisov lik kreće.

Radili smo i vežbe poverenja. Jedna od njih bila je jako zanimljiva. Jedno dete sedne u centar, a svi oko njega stoje i krenu da ga psuju. Zadatak je da onaj u centru sve to izdrži. Bio je tu i jedan sjajan dečak, Emanuel. Njegove psovke bile su tipa: "Mama ti radi ispod plavog mosta" i još neke, što je bio šok za sve. To nije nešto što čuješ svaki dan.

Takve vežbe su napravile takvu koheziju i stvorile takvo poverenje među njima da kada smo počeli sa snimanjem, bili

smo zapanjeni. Ljudi na setu su se pitali odakle dolaze ta deca koja tačno znaju šta treba da rade. Ali kad deci pristupiš na iskren način, rad sa njima je jako zahvalan.

Dosta ste se bavili japanskim stripom, mangama i animama. Da li je nešto od te vaše pasije vidljivo u ovom filmu?

To je potpuno neverovatno. Tek sad mi sve to dolazi, dok razmišljam o uticajima koji su formirali moj filmski izraz. Naš otac je skupljao stripove, gde god da je išao u inostranstvo, donosio nam ih je, tako da imamo neviđenu kolekciju stripova, ne samo japanskih mangi. Kada stalno čitaš stripove, što ja, naravno, radim i danas, tako usvajaš način vizuelizacije i kadriranja. To ti uđe pod kožu i postane deo tebe. Tako da u filmu sigurno ima mange, ali je ona tu ušla podsvesno.

Kada smo kod uticaja, pominjali ste i Skorsezea. Šta ste od njega naučili?

Divno je kada imaš mentore koji ne znaju da to jesu. To jest, mentori su njihove knjige, njihovi filmovi, intervjui... Martin Skorseze je u fantastičnoj knjizi *Moviemakers' Master Class*, koju je pisao francuski novinar Loran Tirar, rekao da je tema filma ono što prožima svaki njegov kadar. To je nešto o čemu gledalac ne treba da razmišlja i što njemu ne treba da bude očigledno, ali što ti kao autor treba da znaš. Drugo što me je Skorseze naučio jeste da nemaš prostora da u filmu napraviš deset poenti – imaš prostora za jednu poentu koja mora da bude u pravom trenutku i na pravom mestu.

Meni su te stvari mnogo pomogle. Radiš scenario godinama i na kraju jasno profiliseš šta je tema. U trenutku kad znaš temu, kada imaš jasan orijentir u glavi, tek onda si sposoban da donosiš sve odluke u vezi s filmom, a njih je milion svakog dana, i pre početka snimanja i na samom setu. I tada si fokusiran i miran jer znaš da pričaš svoju priču i da će na kraju svi ti detalji, kadrovi, scene dati jedno koherentno umetničko delo.

Trifo?

Trifo mi je mnogo pomogao u smislu njegovih beleški o tome kako je pravio *Divlje dete*. Prvo, taj film je za mene bio strašno referentan zato što se bavi sličnom temom, ali na jedan drugačiji način.

U odnosu na njegov film ja sam tačno znao šta želim drugačije, odnosno, znao sam da želim da budem blizu tog dečaka. Da on ne bude objekat, predmet priče, već da uđem u njegov intimni svet i da kamera zato mora da provede dosta vremena uz njega. I to smo sproveli.

Drugo, on je proučavao pedagogiju Marije Montesori, gledao autističnu decu i rekao da tom temom čovek može da se bavi čitav život, ali pošto pravi igrani film, u jednom trenutku bilo mu je dosta istraživanja – ostatak je domaštao. Tako sam i ja pristupio temi. Bilo mi je teško da razgraničim istinitu priču od filma, i istraživački proces je jako dugo trajao. Ali kada sam kod Trifoa video kako je on taj problem razrešio, rekao sam: "OK, ono što znam – znam, ono što ne znam – domašću."

Linč?

Linč... Dejvid Linč je takođe moj veliki uzor. I kao reditelj i kao učitelj meditacije. On tu temu izučava trideset i kusur godina i napisao je knjigu *Catching the Big Fish* koja zapravo govori o transcendentnoj meditaciji. To opet ima veze sa Jungom...

U suštini, Linč te stalno povezuje sa onim što on zove okeanom koji pripada svima nama i u koji, kroz meditaciju, uranjaš i iz njega vadiš stvari. To je ono što Jung naziva kolektivno nesvesno, što nam se od *tamo negde* pomalja kroz snove i stvari koje nas fasciniraju. Meditacija je zapravo način da budeš u vezi s tim i da iz toga izranjaš nove ideje.

Na koji način je vaše porodično okruženje uticalo na rad na filmu.

I vaš otac Ljubivoje i supruga Ana Tomović su uspešni umetnici?

Ljubivoje je uvek bio strašno pozitivan. Mnogo mi je pomoglo u životu to što mi je on otac, pošto ljudi odmah pozitivno gledaju na tebe zato što si njegov sin. Pošto su nam profesije srodne, teško je bilo naći sebe i svoj identitet u odnosu na, recimo, njega. S obzirom na to da mi je sfera interesovanja postao film, tu sam tražio svoje mesto. Mislim da sam ovaj film izgurao na način na koji sam ja želeo i mislio da treba. Moja supruga mi je u tome bila veliki oslonac i podrška. Išao sam do kraja i beskompromisno, bez obzira na ishod. To je za mene bilo vrlo oslobađajuće.

Još nešto ste uradili drugačije od očekivanog. Pripadate grupi autora koji su sazrevali tokom devedesetih godina i koji su verovatno pod tim uticajem pravili dosta mračne i eksplicitne filmove. Ničije dete nije mračan i eksplicitan film...

Ne, nije. Da me je neko pitao da li bih se bavio ratom, odbio bih odmah. Prosto, nije moja sfera interesovanja... Ovaj film prevazilazi ratni kontekst, on je višeznačan, gotovo arhetipski.

Kada smo se Jelena Sopić, scenograf filma, Damjan i ja našli i seli da razmišljamo o tome kako želimo vizuelno da oblikujemo film, prvo sam im rekao da ne želim da pravimo težak, hladan, mučan film i da hoću da pravimo film koji ću voleti da gledam. Bili su u fazonu: "Hvala ti! Ni mi to ne želimo!"

Tema filma je teška i nema potrebe da se to i u vizuelnom smislu potcrta. Zato sam želeo da film bude po sebi lep za oko i da ljudi vole da ga gledaju. Mislim da su to Damjan i Jelena savršeno uspeali da sprovedu u delo, i da se upravo zbog toga desilo da publika, bar u Veneciji, gleda film sa teškom pričom a da su svi posle projekcije pozitivni i entuzijastični.

Na koji način ste u filmu komunicirali sa tim ratnim kontekstom?

Za mog junaka ljudi su – ljudi. On ne kapira da li je neko Musliman, Srbin, Hrvat. Njemu nije jasno zašto se ljudi ubijaju... Za mene je to – antiratna poenta. Na kraju krajeva, o tome govori i njegova sudbina. Dobio je nasumično muslimansko ime, iako se nije znalo šta je poklon. Kritičari u Veneciji su to razumeli i prepoznali. Hteo sam da priča izgleda kao da je mogla da se desi bilo gde, a ne samo ovde.

Koji su kriterijumi trostrukog venecijanskog pobednika za izbor priče za naredni film?

Lični. Apsolutno verujem u lični izbor, i to ima veze sa onim uticajima o kojima smo razgovarali. Teme moraš da nalaziš iznutra. Veliki problem nastaje ukoliko se teži temama ili pričama kroz aktuelne trendove, kroz to šta bi možda bilo pogodno da se radi. Ako uspeš da nađeš te kriterijume u sebi, onda će verovatno i film naći put do gledaoca.

MIRKO RUDIĆ

Potreba za političkim teatrom

“Mislim da će ovo izdanje Bitefa uspeti da provocira, ali ne na površan i glup način s idejom proizvodnje skandala, već s idejom da se bavimo supstancijalnim stvarima koje pozorište može da tretira na jedan za društvo značajan način, a što se kod nas sve manje događa”

fotografije A. Andić

Novi, 48. po redu Bitef otvoriće 20. septembra muzičko-pozorišni performans *A gde je revolucija*, stoko Boruta Šeparovića, u izvođenju zagrebačkog “Montažstroja”, a zatvoriti *Front*, predstava “Talijska teatra” iz Hamburga, u režiji Luka Persevala. Selektori Bitefa, Anja Suša i Jovan Ćirilov, izabrali su 13 predstava iz Nemačke, Poljske, Litvanije, Švajcarske, Slovenije, Hrvatske i Srbije. Objedinjene su naslovom *Prošlost je sada*.

“VREME”: Stogodišnjica Prvog svetskog rata nije mimošla ni Bitef...

ANJA SUŠA: Mi se godišnjicom ne bavimo na komemorativan način, niti je ideja bila da se pridružimo drugim muzejskim pristupima ovoj temi, već da problematizujemo jubilej iz perspektive današnjice, i da tu godišnjicu tretiramo ne kao lokalni, već kao širi, evropski fenomen. Ujedno, jasno je zašto je ta godišnjica bila veoma značajna za nas, budući da je Srbija bila važan činilac u izbijanju Prvog svetskog rata, to i jeste tema koju mi treba iznova da promišljamo. Sa druge strane, pozorišna produkcija poslednje godine je bila pod uticajem ovog jubileja, i mi to nismo mogli da ignorišemo. I hoću da naglasim da imamo sreće što će beogradska publika prva videti *Front*, velikog Luka Persevala – nakon Hamburga i belgijskog Genta, u kojima je predstava prvo igrana zato što je koprodukcija ta dva grada!

Kako ste to uspele? Hoću da kažem, zar Luku Persevalu nije primamljivije da ga vide u nekoj pozorišnoj atraktivnijoj sredini od naše?

Tako što smo ga zvali na Bitef. Ova predstava je dokaz da Bitef uživa veliki ugled u internacionalnom teatarskom univerzumu, što se ovde nedovoljno zna ili namerno prenebregava. Istorija Bitefa je istorija teatra druge polovine 20. veka i savremenog teatra. Nikad se još nije desilo kad zovemo nekog umetnika da dođe na festival, da on ne zna šta je Bitef. To nije zgoreg ponoviti zato što se kod nas stalno propituje mesto i potreba Bitefa u kontekstu današnje srpske kulture, i zato što se od prvog Bitefovog izdanja 1967. godine do danas ovde o njemu češće pisalo negativno nego pozitivno. Ove godine Bitef će pratiti 35 inostranih gostiju,

selektora drugih festivala i izveštača, a među njima i "Gardijan".

Da se vratimo temi ovogodišnje sekcije. Hoćete da kažete da će na Bitefu moći da se vidi teatar koji preispituje istoriju?

To je jasno iz naslova *Prošlost je sada*. Prvi svetski rat je polazište za propitivanje novije istorije Evrope, koju je taj rat obeležio i promenio, i to ne samo tokom četiri godine koliko je trajao. Teza pojedinih savremenih istoričara je da Prvi svetski rat nije ograničeni istorijski događaj već je mnogo duži proces koji je ostavio traga u društvenom i političkom smislu pokrenuvši neke druge događaje i procese koji su obeležili 20. vek, a sa čijim posledicama mi živimo i danas. I to je teza ovogodišnjeg Bitefa.

Šta u svom domenu, dakle kulturem, hoće Bitef da kaže o temama Velikog rata koje su tokom obeležavanja jubileja postale aktuelne: o uzroku rata, o krivici...

Ovaj Bitef je Bitef političkog teatra. Sekcija je vrlo koherentna, sve predstave su politički angažovane, sve tretiraju neki konkretan politički, društveni ili istorijski fenomen, naravno iz perspektive pozorišta i današnjeg vremena. Na primer, litvanska predstava *Naš razred* Tadeuša Slobodjaneka, u režiji Jane Ros, aplicira temu poljskog antisemitizma u vreme Drugog svetskog rata u litvanski kontekst dodirujući neke od traumatičnih tačaka novije litvanske istorije. Ta predstava, iako je dobila neke od najvećih litvanskih nagrada, u političkom smislu je izazvala kontroverze. Mislim da je to sudbina svih predstava ovog Bitefa, svaka je izazvala neku kontroverzu. Na primer, predstava Boruta Šeparovića, koja tretira rokenrol bunt s početka osamdesetih kao društveni fenomen, a

u vezi sa čuvenom pločom *Paket aranžman*, suočila se sa problemom cenzure, zato što nije dobila prava za neke od numera. Verzija koja dolazi na Bitef je prilagođena toj činjenici, pa je postala predstava koja se bavi i pitanjem intelektualne svojine, cenzure, autocenzure. Predstava *Aleksandra Zec* Olivera Frlića je izazvala čak i demonstracije u Rijeci. Većina predstava aktivno polemše sa kontekstom u kom su nastale, a verujem da će takav slučaj biti i sa kontekstom u kom se izvode, da će polarizovati i našu javnost. Mislim da je to najbolja moguća, ali i najrizičnija pozicija za jedan pozorišni festival.

Da sumiramo: vi znači poručujete da je sada prošlost, da svet nije napredovao idejno, kulturno...

Ništa mi ne poručujemo, mi samo otvaramo dijalog između pozorišta i zajednice. Mi samo želimo da pokažemo da pozorište i te kako ima smisla u savremenom svetu zato što ono može biti mesto sa kog se progovara i sa kojim se vodi dijalog o temama koje nas se tiču, ritualizovanje ljudske zajednice i njenih trauma...

Provocira? Šta uopšte danas može da bude provokacija?

Nije nam to cilj. Volela bih da ljudi koji dođu na Bitef nemaju osećaj da odrađuju neku društvenu obavezu, već da dožive aktivan susret između pozorišta i društva, što je u kontekstu zemlje koja tako sistematski uništava sopstvenu kulturu, neobično važno. Bojim se da mi ulazimo u neko vreme kad se ljudi sve manje bave ovim festivalom, i svode ga na senzacionalizam. Posle konferencije za novinare me je jedan vaš kolega pitao da li se plašim skandala zbog golotinje u predstavi Ivice Buljana *Grobnica za Borisa Davidovića* po Danilu Kišu. Nisam mogla da verujem da u 2014. godini dobijam tu vrstu pitanja! Zar da od Kiša i od jednog od

najznačajnijih reditelja sa ovih prostora ostane samo pitanje eksplicitnog seksa na sceni? Na Bitefu smo pre nekoliko godina videli *Makbeta* Jirgena Goša, koji je dobio Specijalnu nagradu žirija, predstavu sa osam golih muškaraca, i niko nikada od toga nije napravio temu. Bitef spada u neoavangardne festivale koji su još krajem šezdesetih raskrstili sa tom vrstom tabua. S druge strane, ovo je zemlja Marine Abramović, koja je pionirka bodi arta i konceptualne umetnosti i zaista je, ako ne žalosno, a ono sramota da se od toga pravi tema na festivalu kao što je Bitef. To je zabrinjavajuće i zato što govori o jačanju retrogradnih, konzervativnih i fašistoidnih tendencija u srpskoj kulturi.

Mislim da će ovo izdanje festivala uspeti da provocira, ali ne na površan i glup način s idejom proizvodnje skandala, već s idejom da se bavimo supstancijalnim stvarima koje pozorište može da tretira na jedan za društvo značajan način, a što se kod nas sve manje događa.

Delujete zadovoljno, uvereno da će se i publika osećati isto tako?

Vrlo. Svako ko odgleda makar veći deo festivala imaće dobar presek novije istorije Evrope, i dobar utisak o tretmanu istorijskih događaja iz perspektive teatra, ali i uvid u tokove savremene internacionalne scene. Mislim da je to važno. Karte za Bitef su obično rasprodane. Problem je što zbog finansijskih razloga predstave Bitefa imaju jedno izvođenje, i to je ono što bi trebalo promeniti u budućnosti, jer većina ovakvih festivala izvodi svoje predstave dva-tri puta. Dve reprize za grad i auditorijum ove veličine bi bile optimalne, ali to je jedna od kolateralnih šteta finansijske krize u kulturi.

Da li uopšte ima svrhe trošiti vreme na priču o lošoj finansijskoj situaciji u kulturi?

Ne bih ja rekla da je kriza samo finansijske nego i duhovne prirode. Lako bismo mi prevazišli problem sa finansijama kada bi postojala svest o tome šta treba da se radi sa kulturom. Svi znamo da nije problem manjak novca, nego njegove distribucije – pa opet ništa. Ne znam kako možemo sumirati repertoar kad većina pozorišta ima jednu ili dve premijere godišnje. To nigde ne postoji! Ovakva situacija, aktuelna poslednjih nekoliko godina,

Pozorište u školi

U okviru pratećeg programa ovogodišnjeg Bitefa umetnička grupa BAZAART iz Beograda organizuje tribinu "Vertikale" s namerom da ukaže na neophodnost povezivanja institucija, grupa i pojedinaca koji se bave dramskom pedagogijom

Bitef polifonija je petnaestu godinu deo Pratećeg programa Bitefa. Zajednički naslov njenih predstava, tribina, okruglih stolova i radionica, "Na posao, misli moja" (*Hamlet*, Šekspir), upućuje na cilj Bitef polifonije: da inspiriše na delovanje i na razmišljanje o moći pozorišta da pokrene kritičku misao, da utiče na promene, i da učini svet boljim.

U tom pravcu je i tribina nazvana "Vertikale" (24. septembar UK "Parobrod"), koju organizuje umetnička grupa BAZAART iz Beograda, s namerom da ukaže na neophodnost povezivanja institucija, grupa i pojedinaca koji se bave dramskom pedagogijom po vremenskoj i po kauzalnoj vertikali. Tribina je deo projekta "Ostrva", kojim BAZAART nastoji da premosti nedovoljno prisustvo drame i dramskog obrazovanja u našem školstvu. Tribinu vode dramaturškinja Marina Milivojević Mađarev i Sunčica Milosavljević, rediteljka i programska direktorka BAZAARTA.

Da pojasnimo: ono što odvaja dramu u obrazovanju od drugih oblika dramskog i pozorišnog rada sa decom i mladima, to je fokusiranost na razvojne ciljeve. "Drama u obrazovanju nije školski predmet, već pristup sticanju znanja, veština i, pre svega, vrednosnih stavova kroz dramsko izražavanje koje je spontano i oslonjeno na igru kao prvi i prirodni način učenja. Tako i dramska pedagogija ne podrazumeva obuku dece u veština glume. Te se veštine takođe stiču, ali ne kao primarni cilj. Dramska pedagogija je rad na holističkom razvoju dece i mladih kroz medij drame, na njihovom oplemenjivanju, kulturnom obrazovanju i moralnom vaspitanju", kaže Sunčica Milosavljević, koja je upravo dobila nagradu "Grozdanin kikut", jedinstveno priznanje za razvoj dramske pedagogije u regionu Zapadnog Balkana, koje dodeljuje Centar za dramski odgoj iz Mostara.

Projekat "Ostrva", objašnjava Marina Milivojević Mađarev, "nastao je iz inicijative da se povežu važne grupe i pojedinci koji trenutno rade nepovezano, svako za sebe, u domenu drame i obrazovanja", a namera tribine "Vertikale" na Bitef polifoniji je da ukaže na tu nepovezanost: "Uspeh i napredak u dramskom obrazovanju i vaspitanju neposredno zavise od kontinuiranog ličnog zalaganja pedagoga i umetnika, društvene

foto Anđela Grozdanić

podrške i finansijske potpore. U borbi za kontinuitet dramskog obrazovanja i vaspitanja veoma važnu ulogu igraju donatori svesni važnosti takvog rada za razvoj demokratije, interakcije i dijaloga. Kako očuvati kontinuitet u dramskom i pedagoškom radu u Srbiji? Koje su to vrednosti za koje se dramski pedagozi i umetnici zalažu decenijama? Za koje vrednosti se zalažu donatori? O ovim pitanjima na tribini "Vertikale" razgovaraćemo sa Milenom Dragičević Šešić, Sanjom Krsmanović Tasić i Ivanom Ivićem."

Zašto je dramska pedagogija bitna? "Zato što razvija maštu, kreativnost, emocionalnost, zdrave međusobne odnose, da ni ne pominjem neophodno razvijanje mlade publike. To nijedan školski predmet ne može da ostvari poput drame", kaže Sunčica Milosavljević i parafrizira Slobodana Jovanovića, koji obrazovanje shvata kao "kulturno obrazovanje i moralno vaspitanje". Kako se škola susreće s mnoštvom zahteva i problema upravo u toj oblasti, Sunčica Milosavljević ističe da te kvalitete razvija drama.

Nakon tribine sledi obuka nastavnika. Do kraja projekta će približno 1000 nastavnika steći znanje o drami u obrazovanju, a plan je da se u dogledno vreme osnuje nacionalna asocijacija dramskih edukatora kakve već postoje u regionu. "Biće to korak bliže da naš rad dobije društvenu podršku. U vreme kad su kod nas postojali dramski studiji – u nekadašnjem Domu pionira radila je dramska pedagoškinja Zora Bokšan, u Centru za kulturu "Stari Grad" Ljubica Beljanski Ristić uspostavila je "Škozorište" i "Klub dramskih komunikacija", Bata Miladinović vodio je Dramsku grupu Radio Beograda – dramska pedagogija je, u svojim različitim oblicima, imala podršku sistema. Posle toga su došle decenije bez ikakve podrške. Dramski rad s decom i mladima sada podržavaju donatori. Opasnost je u tome, međutim, što smo mi društvo diskontinuiteta. Ponovo može da padne u zaborav sve ovo što se radi i pokušava, kao da se nikad nije desilo. Odbacujemo entuzijazam ljudi koji rade svoj posao. To je ogromna greška protiv koje moramo da se borimo. Naše tribine su jedno od sredstava te borbe."

S. Č.

sada doživljava vrhunac. Posle toga ne znam šta još gore može da se desi, osim da se ukinu pozorišta. Mada, nisam sigurna da bi to bilo gore.

Vi ne osećate manjak posla, radite u Švedskoj, Danskoj, letos ste radili u Crnoj Gori, upravo ste se vratili iz Slovenije...

I u Beogradu sam radila prošle godine, dve predstave za decu u Dečjem kulturnom centru, to je vrsta pozorišta kojom se uvek iznova rado bavim. U ovom trenutku nemam nikakav kontakt sa domaćim pozorištima, mada nemam ni vremena da budem aktivna na ovom prostoru jer već imam obaveze na nekim drugim

mestima. Nisam jedina, ima nekoliko reditelja koji više rade u inostranstvu nego ovde. Ne žalim se, ali se osećam neobično. Očigledno da je ovo takav period, videćemo koliko će trajati i kako će završiti. Ja, ipak, živim ovde i ovde su mi dom i porodica.

SONJA ČIRIĆ

Tako stvaran

Dvadeset godina od izdavanja njegovog jedinog albuma – *Grace* – prilika je da se Džefu Bakliju oda priznanje za generacijski poetski trijumf koji je stavio tačku na jedan period rokenrola

foto Nicole Julius

*"I love you
And I am afraid to love you"
("So Real").*

Džef Bakli je imao problem.

Bio je stvarniji od sveta u kome je živio.

Jedna ploča koja se pojavila tog leta 1994. ostala je svima u sećanju po načinu na koji se polako popela na lestvicama nezaborava.

Za Džefa Baklija niko nije znao, van neoboemskih kafića koji se prostiru i danas Njujorkom. Njegovog usputnog oca,

Tima Baklija, velikana *singer-songwriter* scene na prelasku iz šezdesetih u sedamdesete, malo ko se više sećao, otkad nas je napustio 1975. u svojoj 28 godini. Drugim rečima, malo toga je govorilo u prilog bilo kakvom uspehu, a kamoli uspehu svetskih razmera, koji još traje – samo zahvaljujući vrednosti malog broja snimaka koje je za sobom ostavio, kao da ih je stavio negde mimo vremena i prostora, da putuju pogađajući osetljive slušaoce u svim generacijama koje su kasnije došle.

Bila je to ploča pod imenom *Grace*, koja je po sebi predstavljala jedan od

vrhunaca i krajnji domet snažnog samoniklog pokreta što je posle gromoglasnog starta neoliberalnog prekrajanja sveta (u vreme Regan-Tačer vladavine), poslednji put pretvorio rok muziku u znak ličnog prepoznavanja i deo opšte kulture, proces koji se konačno zaokružio sa grandž mini-revolucijom u SAD i britpopom sa druge strane okeana. *Alternativni rok*, koji je počeo u prvim godinama osamdesetih kao pokret mimo zahteva tržišta, očuvao je i, naročito sa naraštajem novih bendova iz Sijetla, do novih vrhunaca doveo rokenrol u osvit XXI veka.

Kontekst u kome se Bakli pojavljuje bio je kontekst dovršene erozije na globalnoj rok sceni. Od Live Aida 1985. do danas, stara rok imena punila su stadione ili se iscrpljivala u humanitarnim akcijama, i radiće to i dalje, sve dok i poslednja grupa ne postane samo izlizani oblik medijske vidljivosti. Sa druge strane, većina pravih rok grupa se bavila životima stvarnih ljudi iz gradskih bespuća zapadnog sveta, jer to je ono zbog čega je rokenrol od početka i imao neku društvenu ulogu koja ga i razlikovala od mnogo čega u šarenom muzičkom svetu.

Ovo je bila njihova ploča. Neželjena, došla sa one strane onog što smo smatrali stvarnošću, puna čulnih istina, jedinih istina vrednih dalje priče – priče o tome šta se stvarno dešava sa ljudima.

STVARNOST OSEĆANJA

Posle smrti Kurta Kobejna 1994. kao da je nedostajala te velika ploča da zaokruži pravac koji je on otvorio u nekim od najboljih trenutaka sa "MTV Unplugged" – neko je morao da nađe Sveti gral koji je krio tajnu istoriju osećanja, do tad gaženih naizgled pobeđničkom materijalističkom čizmom. U vremenu palih anđela, sredinom devedesetih, tačno trenutak pre nego što je velika digitalna bljuvotina zauzela prostor između nas, dok su ljudi još umeli da pričaju očima, niko to nije bolje izrazio od Džefa, kada je dobio svoju jedinu priliku.

Kao i Kobejn, mlađi Bakli bio je autentični pali anđeo, jer je padao od početka, pokušavajući da izbegne sudbini koju su mu roditelji i nenamerno ostavili u nasledstvo. Kao i Kobejn, bio je prava, a ne kafanska, ukleta duša, bežao je znajući da se pobeći nema kud, i sa tom makar samo naslućenom spoznajom, pevao je snažno, snažnije nego drugi, čekajući sudbinu, ispostavilo se.

Teško da je iko u tom svetu poslednje rokerske revolucije bolje vladao bendom kao svojim platnom, kao svojim filmom, kao svojim pozorišnim komadom koji se izvodi svako veče. U ljubavnom odnosu sa svakim ko je hteo da sluša, Bakli je stalno prizivao ljubav u svim oblicima, ljubav kao želju, kao otkriće sebe u drugom i drugog u sebi, kao put ka nečem izbezu mljujuće oslobađajućem. Ljubav kao nešto što je moguće.

BESKONAČNO TRAŽENJE

Bio je i u ljubavnom odnosu sa svojim gitarom, i kad je pravio one nežne prelaze i kad je noise-ično slamao pesmu krešendom. Njegova stvarnost bila je stvarnost osećanja, kao jedinih putokaza ka stvarnosti sveta oko nas. I to je bila poruka.

Kratka karijera Džefa Baklija bila je obeležena lutanjima i nesalomljivom posvećenošću svom izrazu. Kao da je stalno slušao nešto sa druge strane, naslovnu pesmu sa *Grace* posvetio je deljenju ljubavnog trenutka sa dragom uz naslućivanje moguće smrti. Ovo izoštravanje čulnosti na način svih slavni romantičara, deo je i novostvorene rokenrol tradicije, pa je Džefov doprinos bio tim upečatljiviji deo nove romantičarske klime koja je zavlada u kratkom trenutku između grandža i britpopa.

Ipak, sam album je u prvi mah doživeo podeljene kritike, nije daleko dogurao na prodajnim listama, da bi do danas ipak stigao do dva miliona primeraka u privatnom vlasništvu, sa potražnjom koja raste. Za nešto što je nastalo kao rokerski pandan ispovednoj poeziji, ovo je dostignuće o kome treba govoriti.

Glavni kvalitete ploče *Grace* svakako je u tome što ona ne spada ni u jedan žanr, niti poseban fazon. Njen dramatičan stil rastegnut je između inspiracija preuzetih iz trubadurske tradicije uvek prisutne u američkom folku, jakih rok uzora od Vana Morisona do Led Zeppelina, ali i visoko improvizovanog jazza. Sam je navodio Edit Piaf i The Smiths

kao pojave kojima se divi. Njegovi prijatelji su bili, i posle smrti ostali, Edž Harvi, Kris Kornel, Mark Ajcel, Elizabet Frejzer iz Cocteau Twinsa, te mnogi drugi. Kao i ovaj zbir, ni ploču Džefa Baklija ne možemo definisati nikako drugačije nego kao stalno traženje.

U tome uhvaćenom traženju, snimljenoj tenziji, stalna je životna snaga ovih deset pesama, i jedne odbačene.

PRVA LOPTA

Možda poslednja poruka iz vremena kad je rokenrol bio kultura za sebe, snimljena je u jednom studiju u Vudstoku, od strane sina hedonističkog hipi poete Tima Baklija. Rok, folk, soul, i međumprovizacije, ukrštene kao novi jezik za gitaru, bas i bubanj, obogaćene nadahnutim visokostilizovanim gudačkim aranžmanima, sa njegovim neponovljivo ekstatičnim lirskim tenorom ogromnog opsega koji lebdi iznad svega – Baklijeva čulna vibracija bila je kao otelotvorenje najdivljijih hipi snoviđenja, put ka spiritualnom samootkrivanju kroz telesno iskustvo. Njegova eliptična priča na kraju se može posmatrati kao košmarni ciklus koji baca ljude sa jednog na drugi kraj života, ponekad i bukvalno na njegovo

»

 noć istraživača
SRBIJA 2014.

KOORDINATORI

PARTNERI

ORGANIZATORI

PRIJATELJI

26. SEPTEMBAR 2014. od 17 do 23č

istražimo noć

Trg republike
Knez Mihailova ulica
RK Nama
Studentski park
Dvoršte Aektorata BU
Beograd
Ušće SC
Pedagoški muzej
Naučni autobus
Galerija fresaka

MEDIJSKI PARTNER
VREME

POKROVITELJI

nocistrazivaca.rs
f / nocistrazivaca

Svi sadržaji su besplatni

rečno dno; mada je pored svog oca proveo samo nekoliko dana, i uvek negirao bilo kakav uticaj, svako je na prvu loptu mogao da pogodi da su dva Baklija bili rod. Ispale jagodice, oči i način na koji preko čela pada kosa, glas koji je drhtao na samu pomisao na ljubav, koja je bila glavni junak svake autorske pesme oba pevača sa one strane svakodnevnice obaveze da se bude prizeman.

I u tome je možda ključni, neispričani deo njegove tragedije. Snimio je samo jednu ploču, koja je prerasla i njega samog, ostavljajući svojim razmerama generacijskog remek-dela sve iza sebe. Ali to je samo razlog da ga pamtimo, a ne tragika. Tragika je u činjenici da su njegovu karijeru za života svi shvatali kao produžetak karijere njegovog oca, i u njegovoj smrti 1997. – utopio se tokom noćnog kupanja u reci Volf, uz svetla grada Memfisa u daljini, tog Jerusalima rokenrol muzike.

Strašni su ti roditelji i ono što nam ostavljaju. Samo su deca strašnija od svojih roditelja.

TIHO, NAJTIŠE

Ali šta misliti o čoveku koji potpuno obučan ode da pliva, osim da je, opijen čulima, mislio da je stvarniji od sveta? O osobi koja misli da joj reka ne može ništa? O pevaču plivaču koji je iz vode mahao prolazećem brodu, pre nego što je preko nje prešao talas?

Zaslepljujuće lepa osoba, sa davnim planom u džepu da postane glumac, Džefa možete naći na dostupnim snimcima sa nastupa, kako svoj uvek uznoseći glas spušta pravo u rezanje, kad dođe trenutak u pesmi u kome hoće da kaže da stvarno voli. Ali da se toga plaši. O tom glasu je skoro nemoguće, pa i neprepunjivo pisati. On ide do nepoznatog vrhunca u kome vokalna lepota postaje poruka, bez pretvaranja u reč.

Tiho kao koraci ujutro, oprezno kao šapat pušten niz vetar, Grace je postao nezaobilazno živo delo koje se vraća nama, a ne mi njemu, kad god mu pružimo priliku tokom one romantičarske noći koja preti da neće proći.

Džef Bakli je imao problem.

Bio je stvarniji od sveta u kome je živio.¶

DRAGAN AMBROZIĆ

Mika Miš, srpski

Iz štampe su upravo izašli *Doživljaji Mike Miša*, reprint stripa sa avanturama srpskog alter ega Mikija Mause koje je 1932. objavljivao beogradski dečji list “Veseli četvrtak”. Knjigu je priredio Zdravko Zupan, a objavili edicija “Zlatno doba” i Kulturni centar Pančevo. Prenosimo deo predgovora ovom izdanju

U izuzetak nekolicine eksperata (kao što je Didije Gez), na Zapadu je još uvek prilično teško pronaći nekoga ko je uopšte čuo za postojanje nekakve strip scene u predratnom Beogradu. Istina je da je, nakon izuzetno surovih prilika koje su doneli okupacija i Drugi svetski rat, a zatim i politička previranja u regionu, čitava ta obećavajuća strip scena bila oštro prekinuta u svom razvoju, nakon čega su i njeni protagonisti praktično pali u zaborav. Međutim, bila je to svakako jedna radijantna i živopisna scena, koja nije mnogo zaostajala za strip produkcijom i mnogo prosperitetnijih evropskih zemalja.

Kakogod, kada je najrespektabilniji dnevni list, “Politika”, 1934. godine počeo da objavljuje američke novinske stripove, ostale dnevne novine (i neki nedeljnici) takođe krenuli da deo svog prostora posvećuju stripu. Uskoro se pojavilo na desetine crtača, koji su bili dovoljno ponosni da počnu sa radom na vlastitim stripovima. Kioske je preplavio čitav buljuk strip časopisa, koji su izlazili u nedeljnom ritmu, neki čak i dvaput nedeljno. Dobar broj ovih listova je već u svom zaglavlju sadržao crteže Diznijevih junaka, ili je pak naziv časopisa bio inspirisan Diznijevim kreacijama (uključujući i najpopularniji od predratnih listova, “Mika Miš”, čiji je naziv (danas arhaična) posrbljena verzija imena Mikija Mause). Dizni je svakako bio simbol novog izražavanja u slikama, iako je sam termin “strip”, razume se, u sebi apsorbirao mnogo različitih stilova i žanrova.

Pa ipak, pojava stripa u Srbiji je imala svoju predistoriju – počev od devetnaestog

veka, različite publikacije su donosile proto-stripove (priče u slikama sa tekstom koji je, umesto u oblačiće, ispisivan ispod ilustracija). Jedna od storijsa koja bi (bar tehnički) moglo da se uvrsti u proto-strip, iako je izvesno predstavljala nešto novo i različito, pojavila se u dečjem listu “Veseli četvrtak”. U pitanju je materijal koji je tokom 1932. godine objavljen u nastavcima, pod nazivom “Doživljaji Mike Miša”, koje je pisao Božidar Kovačević (nakon jedanaestog nastavka tekstone je nastavio da piše Svetislav B. Lazić), dok je crtač bio Ivan Šenšin,

a nakon trideset četvrtog nastavka nepoznati crtač, koji se potpisivao inicijalima “M.S.”.

Glavni junak ovih storijsa bio je Mika Miš, predstavljen kako putuje po svetu, u potrazi za zemljom Nevidiš... Mika Miš tamo sreće patuljke, koji čudom nalikuju na patuljke predstavljene u

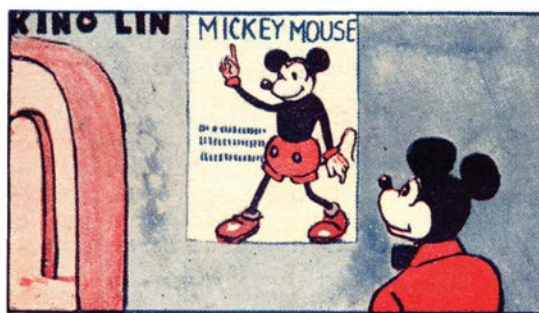
Diznijevom celovečernjem animiranom filmu Snežana i sedam patuljaka (koji je Diznijev studio krenuo da razrađuje tek dve godine kasnije, 1934, dok je premijera bila tek 1937). Priča se završava u potpunosti srpskom stilu, sa patuljcima-trubačima koji sviraju u čast Mike Miša, nakon čega sledi obilna trpeza uz pečenje i alkohol!

Postavlja se zanimljivo pitanje: da li je Mika Miš isto što i Miki Maus? Tačnije, da li je proslavljeni junak crtanog filma i stripa “posuđen” od strane srpskih autora? Koliko god zvučalo apsurdno, čini se da Mika Miš izgleda kao Miki Maus, ali da ima vlastiti karakter, nezavisan od Diznijevih kreacija. Tokom ranih tridesetih bila je to globalna pojava – lokalni umetnici su prisvajali junake popularne kulture tog vremena, kao što je Miki Maus, i

prilagođavali ih vlastitim stripovima, ilustracijama, igračkama i drugim zanatskim proizvodima. To se dešavalo na geografski prilično širokom području, u Evropi, Japanu čak i u SAD. Uostalom, Miki Mišu je na stranicama "Veselog četvrtka" bio pridružen skup junaka koji se uopšte ne pojavljuju kod originalnih Diznijevih tvorevina – umesto Mini Maus, Belke ili Horacija, u srpskom stripu se pojavljuju pelikan, noj, dva crnca i japanski vojnik (u to vreme, kinesko-japanski vojni incidenti bili su u svetskim vestima – najpre zbog japanske invazije na Mandžuriju 1931. godine, a zatim i zbog kratkog rata između Republike Kine i Japanske imperije, početkom 1932). Štaviše, na nekoliko mesta u stripu, Mika Miš ističe Beograd kao svoj rodni grad. Povrh svega, u delu priče koji opisuje njegovu posetu Vašingtonu, Mika Miš je prikazan kako, ispred bioskopa, radoznalo po-

cirkusu... Kada cirkus bankrotira, Mika Miš se otiskuje put Pariza i Moskve, zatim produžava i do kineskog ratišta, gde ukazuje pomoć kako kineskim tako i japanskim vojnicima, inspirajući im rane rakijom. Mikini altruistički naponi bili su primećeni od samog japanskog Cara, koji ga nagrađuje medaljom. Malo zatim heroj ovog stripa biva zarobljen od strane kineske vojske i postavljen pravo pred streljački vod! To je verovatno jedini put da vidimo junaka nalik Mikiju Mausu kako se sučeljava sa puškama koje su uperene pravo u njegovo lice, tren pred egzekuciju. Čudom, on i njegovi prijatelji ipak ostaju živi, zahvaljujući tome što su se pretvarali da meci nisu promašili svoju metu, i da su svi izgignuli (jedini koji je bio ranjen je noj!). Ljut

267 Одједанпут Мика стаде, поглед му на излог паде, — пред њима је биоскоп. Мики-Маус се данас даје, око њега Црни граје а Јапанац биче: „Стоп!“

Radio Beograd i zvuk čemana, što iz mrtvih budi mumiju Faraona, koji nakon toga tvrdi da je i sam srpskog porekla! Mika Miš zatim produžava sve do Vašingtona, samo da bi spasio taj grad od Indijanskog napada, i još jednom dobija medalju, ovaj put od američkih zvaničnika! Mika je zatim prikazan kako se relaksira uz džez muziku, igra fudbal (čak nekoliko fudbalskih mečeva bilo je predstavljeno u narednim nastavcima!), zatim pobeđuje na moto-trkama, u boks meču, i na konjskim trkama... Kada je novi crtač preuzeo priču, on vodi Miku do evropskih centara kao što su Pariz, London i Beč, ali ne zaobilazi ni provincijski luna-park, već u sledećoj epizodi junak Mika se upušta u borbu sa gusarima, pa čak u džungli postaje prijatelj sa dinosaurusom, koji mu nudi da ga nosi unao-kolo na leđima... I tako dalje.

Naravno, čitava ova epopeja ima za cilj da pred čitaoca neprekidno izbacuje čudne i egzotične sadržaje. Iako je daleko od političke korektnosti, takođe odražava želju da se bude pravičan i fer, i da se dosegne neki visoki ciljevi, samo uz pomoć iskrenosti i prostosrdačnosti. Ovaj strip je sigurno daleko od sofisticiranosti Diznijevе produkcije, čak i ako to jeste bila inspiracija i polazište. S druge strane, kreatori Mike Miša su očigledno uživali u svojoj slobodi da prerade američki original onako kako je njima odgovaralo. Crtež je grub ali smeo, ponekad se približavajući stilizaciji koja će se razviti tek mnogo godina kasnije, na primer u američkom andergraund stripu šezdesetih. Ne treba biti iznenađen ako, kako vreme prolazi, pronađemo sve nove i nove sadržaje u ovim (ipak starim) stripovima. Svakako, važno je da konačno imamo pred sobom integralni reprint "Doživljaja Mike Miša", prvi put nakon što su nastavci bili serijalizovani daleke 1932. godine.

SAŠA RAKEZIĆ

77 К'о муча је Мика пао и дружини миг је дао да изгину тобож сби, а после се лепо дигли и на потоку с нојем стигли, брат му перу рањени.

78 Јапанац му пушћу нуди и Кинезе притом ћути: „С нама, Мико, хаја' у бој!“ Ал' Мика се благо смеши, неће душу он да грешни: „Сваки човек брат је мој!“

smatra plakat kojim se najavljuje film o Mikiju Mausu! Koji je nedvosmisleno drugi lik, ali čija je Mika Miš refleksija.

Naravno, nije teško zaključiti da je "srpska verzija" Mikija Mausа vrlo zabavljala ovdašnje čitateljstvo tridesetih godina. Ova ideja bila je eksploatisana od strane više crtača, tokom čitave te deкаде. U isto vreme, srpski strip je naj taj način odražavao težnju da se bude delom modernog sveta, i savremenih trendova uopšte, u zemlji gde je razvoj uvek bio usporen beskrajnom smenom kriza i ratova.

Strip iz "Veselog četvrtka" vodi Miku Miša kroz udaljene predele i uzbudljive situacije – on odlazi za Afriku, putuje podmornicom, dospeva do Severnog Pola, zatim roni do sveta na dnu okeana, pelikan ga povlači put neba, čak se pridružuje

zbog kineskog varvarstva, japanski oficir nudi Miki da se pridruži njihovoj vojsci, ali ovaj to odbija, uz reči – "Svaki čovek brat je moj"! Ubrzo zatim Mika Miš brani kineski budistički hram od devastiranja koje su pripremale japanske trupe, i čak puca iz topa na japansku vojsku, ali takođe izbacuje japanskog vojnika od kineske osvete... Kako se priča razvija, nadrealne situacije smenjuju jedna drugu. Mika Miš se već u narednoj epizodi bori protiv divljeg indijanskog plemena, zatim spasava prijatelja od napada pomahnitalog slona, i tako dalje – savremenom čitaocu će posebno biti degutantna scena u kojoj naši junaci koriste lešinu slona kao čamac na kojem plutaju morem čitava četiri dana, dospevši nakon toga u... Egipat. U Egiptu Mika uspeva da se dokopa radio aparata, na kojem sluša

Škotska: **Istorija nezavisnosti**

Gajde, viski i naftna polja

Kada se ovaj broj "Vremena" pojavi na kioscima u četvrtak, u toku će biti referendum o nezavisnosti Škotske, na kome će, kako je najavljivano, glasati više od 90 procenata građana. To bi bila najveća izlaznost u Velikoj Britaniji u poslednjih dvadeset godina. Dok je do pre mesec dana mogućnost da Škotska kaže "da" izlasku iz Unije izgledala malo verovatna, deset dana pred glasanje vođstvo kampanje "Bolji zajedno" od dvadesetak procenata istopilo se na rolerkosteru istraživanja javnog mnjenja na samo nekoliko procenata u korist "za" ili "protiv".

"Svaki čošak, svaki grad i selo, svaki saobraćajni znak učestvovao je u debati o nezavisnosti", pisali su britanski

mediji o završnici referendumske kampanje. Pristalice kampanje "Da Škotska", koju je predvodio prvi ministar Škotske Aleks Salmond, i pristalice kampanje "Bolji zajedno", sa Alisterom Darlingom na čelu, oko koje su se okupile tri najveće britanske političke partije, raspravljali su o škotskoj nafti, funti, nuklearnom naoružanju, zdravstvu. Na "škotizmu" niko nije preterano insistirao do pred sam kraj.

Doktor Dejan Stjepanović, istraživač Škotskog centra za ustavne promene pri Edinburgškom univerzitetu, objašnjava da treba razumeti razliku između takozvanog "etničkog" i "građanskog" nacionalizma. "U Škotskoj ne dominira etnički nacionalizam baziran na zajedničkoj

istoriji i slavnim precima. Nacionalni identitet se bazira na državnosti, zajedničkoj teritoriji i institucijama, i to se može čuti u delovima referendumske debate 2014. godine." Škote XXI veka više zanima šta će se dogoditi sa ekonomijom, besplatnim školovanjem i zdravstvom, demilitarizacijom zemlje.

Nedelju dana pred referendum premijer Velike Britanije Dejvid Kameron poručio je, međutim, Škotima da bi mu odlazak "slomio srce", a britanski "Gardijan" poručio glasačima da se okanu emocija i ne odlučuju vođeni patriotizmom, već na osnovu toga jesu li ili nisu efikasniji u sklopu Velike Britanije. Pa ipak, da nije patriotizma, ne bi bilo ni referenduma.

Posle tri stotine godina u sastavu Velike Britanije Škoti su dobili priliku da na referendumu odgovore na pitanje "Da li Škotska treba da bude nezavisna država?". Za pristalice nezavisnosti Škoti će zauvek ostati Škoti, a Englezi Saksonci, zajednička istorija govori u prilog razdvajanju. Za druge pak Velika Britanija je "porodica nacija", u kojoj "ponosni Škoti" mogu istovremeno da budu "ponosni Britanci", u čijem okrilju je svima bolje, kako je Škotima molećivo poručio britanski premijer Dejvid Kameron

AP Photo

ENGLEZI I ŠKOTI

Misliti na Engleze znači misliti na kraljicu, čaj u pet, engleski doručak sa pasuljem, kobasicom i jajima, na fudbal, Margaret Tačer i Big Ben. Misliti na Škotsku znači misliti na viski, gajde, ragbi, karirani kilt, Mela Gibsona u ulozi Vilijama Volasa u filmu *Hrabro srce*. Mešati Engleze i Škote nikada nije bilo mudro. Rivalstvo Engleza i Škota traje vekovima i slikovito je oslikano u vicevima sa jedne i druge strane reke Tvid koja deli Englesku i Škotsku.

Tako Englezi pričaju da "iako postoje mnoge teorije o tome kako su nastale gajde, njih su izmislili Irci kao šalu, ali Škoti još nisu shvatili da je u pitanju samo vic". Škotima je smešniji vic u

kome se u vozu voze Englez, Škot i Klaudija Šifer, a onda voz uđe u tunel i nestane struje. U mrklom mraku se čuje zvuk glasnog poljupca i još glasnijeg šamara. Kad su se upalila svetla, Škot i Klaudija Šifer sede kao da se ništa nije desilo, a Englez rukama pokriva obraz koji bridi od šamara. Englez razmišlja: "Ovaj Škot je izgleda poljubio Klaudiju, a ona ga je promašila i udarila mene umesto njega." Klaudija Šifer misli u sebi: "Englez je verovatno pokušao da me poljubi, promašio me, poljubio Škota i dobio šamar." A Škot kaže u sebi: "Ovo je sjajno! Sledeći put kada voz uđe u tunel, opet ću cmoknuti ustima i udariti ovu englesku budalu."

Dok Škoti tradicionalno Engleze smatraju arogantnim snobovima, Englezi Škote opisuju kao cicije, zavisnike od viskija, isuviše ponosne na svoje škotsko poreklo. Škotski ponos datira mnogo pre ujedinjenja sa engleskom krunom, iako nije sve baš onako kako je opisano u *Hrabrom srcu*, najpoznatijem holivudskom filmu o borbi Škota za nezavisnost.

ALBA GU BRATH (ŠKOTSKA ZAUVEK)

Prema legendi, Škotsku su osnovali grčki princ Goidel Glas i princeza Skota, ćerka faraona, koja je iz Grčke u Škotsku donela čuveni Kamen sudbine. Isti onaj Kamen sudbine koji je 1953. godine korišćen na krunisanju aktuelne kraljice Velike Britanije, Elizabete Druge. Nesuglasice između Škota i Engleza počele su sa kamenom: godinama je korišćen na ceremonijama krunisanja škotskih kraljeva, dok ga 1296. godine engleski kralj Edvard Prvi nije uzeo kao ratni plen nakon pohoda na Škotsku i doneo u Vestminstersku opatiju u Londonu. Sa engleskim kraljem Edvardom Prvim počeo je Prvi škotski rat za nezavisnost. Edvard je bio prvi engleski kralj kome je Škotska priznala pokornost nakon smrti svog kralja Aleksandra Trećeg. Do velikog pohoda protiv Engleza došlo je tek sa ustankom običnih ljudi i čuvenim Vilijamom Volasom. Desila se i pobjeda kod Sterling bridža.

"Alba gu brath!" (Škotska zauvek!) vi- kao je Mel Gibson, lica ofarbanog u belu i plavu, boje Škotske, u *Hrabrom srcu*, iako istorija kaže da Škoti lica nisu farbali da

zastraše neprijatelje. Tačno je da su tada pobedili Engleze, ali ne baš kao što je to prikazano na filmu, već tek nakon što je većina engleske vojske poginula prelazeći most Sterling. Sa Prvim škotskim ratom za nezavisnost rođen je i nacionalni junak Volas. Kao i o svakom junaku, o Volasu su prepredane razne priče. Govorilo se da je viši od dva metra, sa nadljudskim moćima, da "ubija na stotinu Engleza odjednom, ispaljujući vatrene kugle iz očiju i loptaste munje iz zadnjice", kako kaže Mel Gibson u čuvenoj sceni iz *Hrabrog srca*.

Možda će i Aleku Salmondu, trenutnom prvom ministru Škotske i vođi kampanje za njenu nezavisnost, u nekom budućem filmu, koji će se snimati godinama nakon ovogodišnjeg referenduma, neki novi reditelj pripisati slične natprirodne moći.

Rat protiv Engleza posle pogubljenja Volasa nastavlja Robert Brus, drugi slavni junak škotske nezavisnosti, u to vreme krunisani kralj Škotske, koji odnosi čuvenu pobjedu u bici kod Banokberna, čija se 700. godišnjica obeležava ove godine, što vođe kampanje "Da Škotska" sa ponosom ističu. Bitkom kod Banokberna Škotska je bila korak bliže nezavisnosti koju je izvojevala 1328. godine.

Film *Hrabro srce* napunio je bioskope širom sveta, a svaka zemlja sa klimavim nacionalnim identitetom uživala je u njemu. Iako je uvršten u istorijsku fikciju, mnogi su ga kritikovali zbog raznih grešaka u oslikavanju Škotske XIII veka. Kilt je, na primer, počeo da se nosi u Škotskoj tek u XVII veku, tako da ih niko za vreme Volasa nije mogao imati, baš kao što ni engleska ni škotska vojska u XIII veku nisu imale uniformu.

Drugi rat za škotsku nezavisnost završen je neslavno, priznanjem engleskog kralja Edvarda Trećeg za gospodara, a Kamen sudbine sa početka priče o ratovima za nezavisnost tek je 1996. vraćen u Škotsku. Danas se čuva u Edinburškom zamku.

UJEDINJENO KRALJEVSTVO

Pre samo dve godine, sa Olimpijskih igara u Londonu 2012. slika čuvene zastave Ujedinjenog Kraljevstva, Junion Džeka, spektakularno je obišla svet. Posle Olimpijade, svega nešto manje od

YES: Džerard Batler i Šon Koneri

Aleks Salmond, šef Škotske

Završio je ekonomiju u Škotskoj i radio za Kraljevsku banku Škotske pre nego što je postao lider Škotske nacionalne partije 1990. godine. Izgubio je prve izbore za Holirud 1999. i ostao zapamćen po kontroverznoj izjavi da je napad Tonija Blera i NATO-a na Kosovu "sumnjivog legitimiteta i apsolutna ludost".

Nakon deset godina na čelu Škotske nacionalne partije vratio se u Vestminster kao poslanik. Često se pojavljivao u raznim TV programima gde je kao ekspert govorio o trkama konja. Na čelo partije se vratio 2004. godine sa kratkim objašnjenjem da se "predomislio". Do 2011. uspeo je da sa Škotskom nacionalnom partijom izbori većinu u Holirudu, iako je sistem glasanja postavljen tako da onemoguću apsolutnu većinu jednoj partiji. Politički protivnici ga opisuju kao "savršenog operativca".

ŠKOTSKA: Kampanja na svakom ćošku

AP Photo

dvadeset procenata Škota bilo je za nezavisnost. Kada su prošle Olimpijada, proslava dijamantskog jubileja kraljice Elizabete Druge i rođenje princa Džordža, u julu ove godine dvadesetjednogodišnji škotski plivač Dan Valas je na tradicionalnim Igrama Komonvelta osvojio zlatnu

medalju i ushićeno uzviknuo: "Za slobodu!" Kasnije je novinarima rekao: "U svakome od nas je malo (Vilijama) Volasa."

Rivalstvo u sportu između Škota i Engleza još jedna je poslastica za one ostrvljane koji vole pomenute viceve o Englezima snobovima i škrtim Škotima. Prvi

zvanični fudbalski meč pod različitim zastavama Škoti i Englezi odigrali su daleke 1872. godine u Glazgovu. Tu je i tenis. Čuveni Endi Marej doživeo je neprijatnost na ovogodišnjem Vimbldonu, ne samo kada je eliminisan u četvrtfinalu, već i kada je aktuelni premijer Škotske Aleks Salmond sa tribina počeo da maše plavo-belom zastavom Škotske. "Počeo sam da igram za Veliku Britaniju sa jedanaest godina", poručio je Marej škotskim independistima i izrazio želju da nastavi da igra pod zastavom Ujedinjenog Kraljevstva.

Britanski tabloidi su danima pred referendum polemicali kako bi mogla da izgleda nova zastava Ujedinjenog Kraljevstva. Zastava Junion Džek, ovakva kakvu je danas vidimo, nastala je 1801. godine, kombinacijom krsta Svetog Đorđa, zaštitnika Engleske, škotskog krsta Svetog Andreja i irskog krsta Svetog Patrika. Prva verzija Džeka, bez Irske, tj. krsta Svetog Patrika, nastala je 1606. godine, kada je škotski kralj Džejms Šesti postao i kralj Engleske i ujedinio Kraljevinu Škotsku i Kraljevinu Englesku u personalnu uniju. Tek sporazumom o uniji škotskog i engleskog parlamenta 1707. godine, u obe zemlje usvaja se Zakon o Uniji, čime je stvoreno Kraljevstvo Velike Britanije.

Usledile su godine škotskog prosvetiteljstva. Škotska je iznedrila Adama Smिता i Dejvida Hjuma, Robert Berns je postao omiljeni pisac Škota. Sakupio je pesme škotskog folklora i napisao čuvenu patriotsku pesmu *Scots Wha Hae*, koja je godinama služila kao neoficijalna himna Škotske. Pesma sadrži govor Roberta Brusa pred bitku kod Banokberna 1314. godine, a danas je slavljenička pesma Škotske nacionalne partije predvođene Aleksom Salmondom.

Pored nacionalnog folklora i književnosti, Škoti su u Ujedinjenom Kraljevstvu sačuvali i svoj pravni sistem, koji se bazira na Rimskom pravu, a ne na anglosaksonskoj tradiciji. Sačuvali su Prezbiterijansku crkvu i određeni politički uticaj. U poslednjih pedeset godina dvojica premijera Velike Britanije, Toni Bler i Gordon Braun, rođeni su u Škotskoj. Obojica su doprinela devoluciji, koja je Škotskoj od slabljenja britanske imperije donela veća ovlašćenja.

NO: Aleks Ferguson i Endi Mari

Škoti su izmislili toster za hleb, penicilin, ultrazvuk. Klonirali su prvu ovcu, poznatu Doli, čiji se ostaci sada čuvaju u Škotskom kraljevskom muzeju. Da nije bilo Aleksandra Bela, koji je izmislio telefon, ne bi bilo ajfona šestice koji je nedelju dana pred referendum doživeo premijeru. Ponosni Škoti prisećaju se svakoga ko je doneo nešto značajno na svet. Izmislili su i točak, mada ne bukvalno – istina je da je prva pneumatska guma koja je sadržala vazduh zaista nastala u Škotskoj 1887. godine.

Značajan izum za predreferendumsku polemiku izmislio je u XVIII veku škotski inženjer Vilijam Plejfer – njegov izum “statističke pite”, ili tortastog grafikona na kome se procenti predstavljaju kao delovi punog kruga, smatra se prekretnicom u vizualizaciji podataka. U proteklih mesec dana, što na televiziji što na internetu i u novinama, videli smo mnogo “statističkih pita” sa različitim udelima kampanja “za” i “protiv”.

ZEMLJA HARIJA POTERA

“Noću se napijaju viskijem, a ujutru trezne irn-bruom”, još jedan je od stereotipa o Škotima. Irn-bru je, pored viskija, drugo nacionalno piće Škotske, bezalkoholno i gazirano, koje se proizvodi već 140 godina. Nasuprot šokantnim reklamama koje su često zabranjivane na televiziji, opstaje kao najprodavanije gazirano piće u Škotskoj, rame uz rame sa koka-kolom.

Iako britanski čarobnjak i brend, Hari Poter je zapravo nastao u Škotskoj. Džohan Rouling sagu o čarobnjaku počela je da piše kao samohrana majka u maloj edinburgskoj kafeteriji. Filmovi o Hariju Poteru snimani su na značajnim istorijskim lokacijama u Škotskoj, poput mosta Glenfinnan, na kome se odigrala jedna od poslednjih bitaka pred ujedinjenje Škotske i Engleske u XVIII veku. Upravo je Džohan Rouling jedna od prvih poznatih Britanki koja je javno stala protiv nezavisnosti Škotske. Rouling je za kampanju “Bolji zajedno” donirala milion funti i rekla da “ne sumnja da Škoti mogu sami, ali da ne treba davati važnosti poreklu”. Insistiranje na poreklu uporedila je sa stavom Smrtoždera iz sage o Hariju Poteru, sledbenika zlog Lorda Voldemorta

Alister Darling, ćutljivi levičar

Vođu kampanje “Bolji zajedno”, laburistu Alistera Darlinga, opisuju kao ne baš pričljivog (advokat po profesiji), iako je poznat po političkom aktivizmu iz studentskih dana, kada je po železničkim stanicama u Aberdinu navodno delio marksističke letke. U politiku je ušao krajem osamdesetih godina kao poslanik Laburističke stranke. Najpre je odbio da bude lider kampanje “Bolji zajedno” rekavši da je “previše zauzet kao poslanik”. Predomislio se nakon raspisivanja referenduma. U završnici kampanje ocenjen je daleko slabijim ocenama od Aleka Salmonda, koji ne samo da ga je “pregazio” u referendumskom tv duelu već i u celoj kampanji. Britanska štampa piše da je zbog Darlingovog neuspeha bivši britanski premijer Gordon Braun “izvučen iz polupenzije” da u finišu kampanje završi posao koji je Darling započeo.

PROTIVNICI: Britanski premijer Dejvid Kameron i predvodnik kampanje za nezavisnost Aleks Salmond
fotografije Reuters

koji insistiraju na “čistoj krvi” u čarobnjačkom svetu.

Listi poznatih koji su pozvali Škotsku da ostane u Ujedinjenom Kraljevstvu treba dodati i Dejvida Bouvija, Suzan Bojl, pobednicu muzičkog šoua “Britanija ima talenat”, slavnog fudbalskog trenera

Mančester junajteda Aleka Fergusona, Dejvida Bekama... Četiri dana uoči referenduma i sama kraljica Elizabeta Druga, kao predstavnica krune neutralna po političkim pitanjima, obratila se Škotima rečima: “Škoti, mislite o svojoj budućnosti.”

Na listi pristalica nezavisnosti nalaze

se glumac Šon Koneri, Irvin Velš, pisac romana *Trejnspoting*, koji je u svom stilu izjavio da bi voleo da vidi nezavisnu Englesku. Kampanju "Da Škotska" podržali su i glumci Alen Kaming i Džerald Btler. Na vrhuncu finiša referendumske kampanje oglosio se i lik Vili iz "Simpsonovih". Čuvar osnovne škole Springfield, poreklom iz Škotske, poručio je svima u animiranom video-klipu da natpis "Aye or die" (Da ili umri) na njegovim grudima "nije tetovaža, nego beleg od rođenja".

OD DEVOLUCIJE DO NEZAVISNOSTI

Nakon odvajanja Irske 1922. godine pitanje škotskog suvereniteta se ponovo postavlja. Izbijanje Prvog pa Drugog Svetskog rata odlaže polemiku, i tek sa slabljenjem britanske imperije i otkrićem nafte škotski pokret nezavisnosti ponovo jača.

Škotska nacionalna partija, danas vladajuća u škotskom parlamentu, osnovana 1933. godine, tek krajem šezdesetih osvaja

mesto u britanskom parlamentu, a sedamdesetih smišlja čuveni slogan, uzvignut toliko puta i 2014. godine – "Nafta je škotska". Prvi referendum o devoluciji (prenošenju moći na Edinburg) propao je 1979. godine, kada je kampanja "Škotska je rekla da" pobedila sa četiri procenta razlike. Do devolucije nije došlo jer je uslov bio izlaznost Škota na referendum od 40 procenata, a glasalo je oko 30 procenata.

Godine vladavine Margaret Tačer, kada su Škotskoj uvedeni oštri porezi, izgradile su još veću netrpeljivost između Škota i Engleza i proterale konzervativce iz Škotske. Nakon dolaska laburista na vlast u Velikoj Britaniji, sa Tonijem Blerom kao premijerom Velike Britanije, 1997. raspisan je i drugi referendum o devoluciji na kome Škotska izglasava prenošenje određenih nadležnosti sa Londona na Edinburg.

"Biće škotskog parlamenta" uklesano je na ploči spomenika prvom izabranom premijeru Škotske Donaldu Devaru

u Glazgovu. Devar je postao prvi laburistički premijer Škotske nakon osnivanja škotskog parlamenta Holiruda 1997. godine.

Škotska nacionalna partija jačala je iz godine u godinu, da bi na škotskim parlamentarnim izborima 2011. godine odnela neočekivanu pobjedu i dobila većinu u parlamentu. Godinu dana kasnije britanski premijer Dejvid Kameron i vođa Škotske nacionalne partije potpisali su Edinburški dogovor kojim se Škotskoj daje ovlašćenje da održi referendum o nezavisnosti.

KRIZA IDENTITETA

Dok Škoti London vide kao centar konzervativaca koji ih guše, za mnoge Engleze upravo je London isuviše liberalan, previše različit, previše popustljiv prema imigrantima. Kriza identiteta na Ostrvu jedan je od razloga što je Britanska partija nezavisnosti (UKIP) pokupila veliki broj glasova na majskim izborima za Evropski parlament širom Britanije, osim u Londonu. Ironija je što mnogi Britanci UKIP podržavaju iz istih razloga iz kojih Škoti podržavaju Škotsku nacionalnu partiju.

Škoti o svojoj budućnosti ne odlučuju obučeni u kiltove niti opijeni viskijem. Patriotizam, "hrabro srce" i gajde igraju ulogu tek onoliko koliko je potrebno da se debata o nezavisnosti zagreje i izvede građane na birališta. Na referendumu o nezavisnosti 2014. godine imali su pravo da glasaju svi građani sa prebivalištem u Škotskoj bez obzira na etničku pripadnost. Tako su pored državljana Škotske mogli da glasaju i svi građani Evropske unije koji imaju prebivalište u Škotskoj.

Svetska štampa je danima pred referendum pisala o "Škotskom efektu" i talasu nezavisnosti koji se širi svetom.

"Očekivati neko istorijsko naravoučenie od naroda čiji su uslovi života toliko udaljeni, isto je što i tražiti od dva čoveka rođena od različitih roditelja, različito odgojena, sa različitim biografijama – da jednako izgledaju", napisao je Borislav Pekić u predgovoru *Sentimentalne povesti Britanskog carstva*. Ako je suditi po njemu, teško da će svet videti još pet novih država nakon škotskog referenduma, bez obzira na njegov ishod.

PETRA ŽIVIĆ

DELTA DMD najbolji DIAGEO distributer godine

Kompanija DELTA DMD dobitnik je nagrade za najboljeg distributera godine kompanije Diageo, u konkurenciji 32 tržišta (region CEE i Rusije). Na svečanoj ceremoniji održanoj 11. septembra u Splitu dodeljeno je ukupno osam nagrada, a DELTA DMD je osvojio tri: za najboljeg distributera godine, nagradu "Beating the competition" i nagradu za najbolju "Smirnoff" aktivaciju.

DIAGEO je najveći svetski proizvođač alkoholnih pića i vlasnik najpoznatijih svetskih brendova (Johnnie Walker, Smirnoff, Baileys itd.) i svake godine uručuje regionalne nagrade svojim partnerima u različitim kategorijama, za rezultate postignute u određenoj oblasti. Kompanija DELTA DMD je uvoz i distribuciju programa DIAGEO počela u novembru 2006. godine za tržišta Srbije i Crne Gore.

Globalni odgovor na lokalnu pretnju

NOVI RAT PROTIV TERORA: Predsednik SAD Barak Obama
AP Photo

Predsednik SAD Barak Obama okuplja evropske, arapske i druge saveznike za bombardovanje položaja ID i u Siriji i u Iraku, obećava logističku podršku i naoružavanje lokalnih kopnenih trupa koje bi se suprotstavile teroristima. Sve to bez odluke Saveta bezbednosti UN i, naravno, uz oštro protivljenje Rusije, koju je NATO, onako uzgred, svrstao u isti neprijateljski koš sa ID

“S jedinjene Države su u ratu protiv Islamske države (ID) isto kao što smo bili u ratu protiv Al kaide i njenih saveznika širom sveta”. Ovim rečima je Vašington najavio otvaranje novog poglavlja rata protiv terora. U stvari, taj rat je počeo nešto ranije, SAD od 8. avgusta vode vazдушnu kampanju protiv ID na severu Iraka, a ovo je bila samo neka vrsta zvanične objave. Naciji se obratio i predsednik Barak Obama. U njegovom obraćanju je bilo svega – opisa zločina “terorističke grupe”, skiciranja plana pobeđivanja nad islamistima uz pomoć iračke vojske, Kurda, Slobodne sirijske armije, saveznika u

regionu i svetu, tvrdnji da ID predstavlja pretnju po Irak, ali i po čitavu međunarodnu zajednicu, upoređivanja predstojećeg “uništavanja” ID sa američkim operacijama bespilotnim letelicama u Jemenu, Pakistanu, Somaliji.

I pored bombastičnih reči, malo toga je o predstojećem (tekućem) ratu jasno, čak i po završetku Konferencije u Parizu, gde su se diplomate više zemalja okupile kako bi ozvaničile strategiju buduće koalicije u borbi protiv ID. Obećana je podrška iračkoj vladi “svim neophodnim sredstvima, uključujući i odgovarajuću vojnu pomoć, uz poštovanje međunarodnog prava

i bezbednosti civilnog stanovništva”, ali nije jasno čak ni ko će činiti koaliciju. Američki državni sekretar Džon Keri je izjavio da je siguran da će koalicija biti široka, sastavljena od “arapskih i evropskih država, SAD i drugih”. Čulo se i da broj zemalja koje pristupaju koaliciji “raste skoro iz sata u sat”, ali i da je “prerano” da se definiše koje će zadatke pojedinačni koalicioni partneri preuzeti na sebe.

JUČERAŠNJI SAVEZNICI, DANAŠNJI PROTIVNICI

Bela kuća je navela da njene trupe neće učestvovati u borbama na kopnu, već će

davati podršku iz vazduha, navodeći da će pronaći zemlje spremne da pošalju svoje vojnike u borbu protiv ID u Siriji i Iraku. Za sada je samo Australija potvrdila da će u novi rat uputiti 600 vojnika. Što se tiče arapskih zemalja, SAD su ranije potpisale zajedničko saopštenje o koordiniranoj vojnoj kampanji protiv ID sa Saudijskom Arabijom, Bahreinom, Kuvajtom, Omanom, Katarom, Ujedinjenim Arapskim Emiratiima (države iz Persijskog zaliva), Egiptom, Irakom, Jordanom i Libanom. Te zemlje su potvrdile da će "obaviti svoj deo posla".

Države iz Persijskog zaliva dogovorile su se da zaustave kretanje stranih boraca kroz susedne zemlje i spreče finansiranje ID i drugih ekstremističkih grupa, pri čemu ne treba zaboraviti da su pomenu te ekstremističke grupe i borci upravo od tih zemalja dobijale novac, oružje i podršku još od početka rata u Siriji. Monarhije iz Zaliva su inače do grla upetljane, neke manje, neke više, u sve sukobe u regionu. Na primer, u ratu za svrgavanje Gadafiya u Libiji 2011. godine, UAE su učestvovali u vazдушnim napadima, Katar je isporučivao oružje pobunjenicima i slao svoje specijalce.

Od zemalja regiona, najrečitije je ćutanje Turske, koju su SAD označile kao nezaoobilaznog partnera u borbi protiv IS. Međutim, Turska ne dozvoljava vojne akcije sa svoje teritorije, jedino je odobrila korišćenje vojne baze Indžirlik, i to za nenaoružane izviđačke letove SAD iznad Iraka. Razlog je očit, u junu su pripadnici ID zarobili 49 diplomata zaposlenih u turskom konzulatu u Mosulu i još uvek ih drže kao taoce. Poput država iz Persijskog zaliva, i Turska je podržavajući ustanak protiv Asada dozvoljavala da preko njene teritorije u Siriju ulaze oružje, oprema i strani borci, od kojih je većina završila u ekstremističkim grupama, poput ID. U graničnom području Turske i Sirije su zarobljeni novinari Džejsms Foli i Stiven Sotlof, koje su nedavno odsecanjem glava javno pogubili pripadnici ID.

EVROPSKI ODGOVOR

Poslednje u nizu takvih pogubljenja izvršeno je nad britanskim humanitarnim radnikom Dejvidom Hejnsom. Hejnsov dželat je na snimku ubistva okrivio britanskog premijera što se priključio SAD u borbi protiv te grupe, zapretivši da će

biti ubijen još jedan zarobljeni Britanac, Alan Hening.

Pogubljenja ipak nisu razlog što Britanija tvrdi da neće učestvovati u vazдушnim napadima u Iraku, mada podržava takve akcije SAD, a premijer Dejvid Kameron je više puta ponovio da Britanija ne isključuje ništa osim slanja pripadnika kopnene vojske. Britanski parlament je prošle godine odbio da podrži intervenciju u Siriji, što je bila inicijalna kapisla koja je zastavila intervenciju. Da neće učestvovati u vazdušnoj kampanji objavila je i Nemačka, koja, kao i mnoge druge evropske zemlje, šalje oružje, opremu i pomoć Kurdima u Iraku.

Francuska je saopštila da će se pridružiti bombardovanju u Iraku, ali ne i u Siriji. Prošle godine, predsednik Francuske Fransoa Oland je ostao poslednji koji se zalagao svim srcem za vojnu intervenciju u Siriji, čak i kada su od te intervencije u poslednjem trenutku odustali SAD i Velika Britanija. Oland kao da je opet ponesen vetrovima rata, tvrdi da je ID globalna pretnja na koju mora uslediti globalni odgovor. On je pozvao i na pružanje "podrške svim sredstvima umerenim pobunjenicima u Siriji", koji se bore protiv Asada. "Za Francusku oni su snage demokratske opozicije", rekao je Oland.

Olandovo povezivanje rata protiv ID i Asada možda pokazuje da bi novi ratni pohod mogao da bude "bočni ulaz" za pokušaj da se sa vlasti sruši Asad, što je bio cilj prošlogodišnje nesuđene intervencije. U zapadnim medijima provlače se nemušta objašnjenja da je Asadova vlada kriva za uspon ID jer joj je dugo vremena dozvoljavala da slobodno deluje, da bi imala opravdanje kako se bori protiv fanatika i terorista. I Obama je pominjao naoružavanje pripadnika Slobodne sirijske armije koja će se boriti i protiv ID i protiv Asadovih snaga, pozitivno ocenjujući njihovu obuku u Saudijskoj Arabiji. Uz to, bezbroj puta je do sada ponovio da je Asad izgubio legitimitet i da mora da ode kroz proces političke tranzicije.

NOVI RAT NOBELOVCA ZA MIR

Sumnja da je borba protiv ID izgovor za dublje uplitanje u sirijski sukob osnova je kritika koje stižu na račun novo-proglašenog rata. Rusija je saopštila da bi jednostrani američki vazdušni udari na

položaje džihadista u Siriji predstavljali grubo kršenje međunarodnog prava i akt agresije u odsustvu odgovarajuće odluke Saveta bezbednosti UN, uz opasku da SAD najavljuju da će sirijskoj opoziciji dopremiti oružje i opremu vrednu oko 500 miliona dolara, što će samo pogoršati situaciju u ovoj zemlji. Kritike Obaminoj strategiji stižu i na domaćem terenu, gde se čuju konstatacije da predsednik SAD najnovijim potezima rizikuje nekontrolisani rat.

Šta će Obama da učini ako neki američki avion bude oboren, a pilot zarobljen u Siriji, čija vlada je rekla da će intervenciju na svojoj teritoriji bez odobrenja smatrati agresijom, jedno je od pitanja na koje nije bilo odgovora u obraćanju naciji.

Predsednik koji je ušao u Belu kuću na krilima kritike ratova Džordža Buša juniora, za to bio nagrađen Nobelovom nagradom za mir "u najavi", na sve načine pokušava da dokaže da postoji razlika između Bušovih ratova u Iraku i Avganistanu i vojne kampanje koju je upravo promovisao. "Da bismo se izborili s ovakvom pretnjom, moramo biti pametni. Moramo iskoristiti našu moć mudro. I moramo izbeći greške iz prošlosti. Slanje velikog broja američkih borbenih trupa da vode kopneni rat na Bliskom istoku ne bi bilo u interesu SAD, već bi samo dodatno potpirilo ekstremizam," kaže Obama. "Potrebna je ciljana, nemilosrdna protivteroristička kampanja protiv

ID koja kombinuje američku vazdušnu moć, doprinos naših saveznika i partnera, i dodatnu podršku snagama koje se bore protiv tih terorista na terenu.”

I pored navedenih objašnjenja, neke Obamine reči kao da su uzete iz Bušovih usta: “Jasno sam stavio do znanja da ćemo progoniti teroriste koji prete našoj zemlji gde god da su. To znači da neću oklevati da preduzmem akciju protiv ID u Siriji kao i u Iraku. Suštinski princip moje vla-

nemirnim delovima Iraka takođe, i to rade sve grupe koje se bore u ovim zemljama. Te grupe se periodično udružuju i sukobljavaju među sobom, poput ID i Fronta Al nusra u Siriji, ne zbog različitog gledišta na islam, već zbog podele plena i novca koji stiže od stranih finasijera.

Često se ističe i veličina teritorije koju obuhvata kalifat “Islamske države”, skoro trećina Sirije i Iraka, samo se ne pominje da je ta teritorija i pre rata bila re-

krilima vojnih uspeha i proglašenja kalifata, izaziva, blago rečeno, nevericu.

Sve i da su prethodne objave o ID tačne, da je preko noći izrasla moćna džihadistička vojska, dobro organizovana, bogata, sposobna da stvori državu, deluju čudno najave da bi rat protiv ID mogao da traje godinama i da će biti “težak i neizvestan”, ako u tom ratu naspram ID budu najmoćnije i najbogatije zemlje sveta. Što se tiče poraza ID, kada do njega dođe, to neće mnogo promeniti stanje na terenu – za njeno mesto već konkuriše dovoljno grupa i organizacija koje se od ID ničim ne razlikuju.

Stvaranje atmosfere svetskog straha od terorizma, zbijanja redova pred globalnom pretnjom, više podsećaju na histerične kampanje koje su pratile napade na Irak, Avganistan, Libiju, nego na realnu procenu situacije. Dodatna opasnost je da mnogi uz novo svetsko terorističko strašilo guraju svoje domaće protivnike, ne bi li time opravdali ono što rade kod kuće. Tako Egipat i zemlje koje podržavaju Sisija izjednačavaju Muslimansko bratstvo i ID; izraelski premijer Benjamin Netanjahu napravio je paralelu između borbe protiv ID i Hamasa u pojasu Gaze, uz tvrdnju da su ID i Hamas “grane istog drveta”.

Posle trinaest godina rata protiv terorizma niti je svet bezbedniji, niti je terorizma manje. Stradanja nevinih u napadnutim zemljama su nemerljiva. U poslednjih nekoliko godina su kao države praktično nestali Irak, Libija, Sirija, uz direktne i indirektne intervencije Zapada, i sasluživanje pojedinih arapskih država, poput UAE, Katara, Saudijske Arabije, zastupnika drakonske, srednjovekovne verzije islama koju nemilice izvozi po svetu. Teško je verovati da će rezultati nove kampanje protiv terora biti drugačiji, s obzirom da su isti učesnici, retorika, i metode.

A ako govorimo o motivima onih koji u novi rat kreću, neke je možda definisao odlazeći generalni sekretar NATO-a Anders Fog Rasmussen, koji je izjavio da NATO mora da ostane jedinstven kako bi se suprostavio “opasnim, nasilnim i anti-zapadnim pretnjama Rusije i Islamske države”. I Rasmussen je rekao da NATO i članice Alijanse moraju da se suoče sa činjenicom da bi nove bezbednosne pretnje mogle da traju godinama.

MOMIR TURUDIĆ

**POSLE AL KAIDE
ISLAMSKA
DRŽAVA (ID):
Borci ID i njihovi
zarobljenici**
AP Photo

davine: ako pretite Americi, nećete pronaći sigurno utočište”; “Cilj koji su SAD zacrtale još 11. septembra 2001. godine je borba protiv bilo kog islamističkog protivnika”. Pri tome, nema objašnjenja kako se u pomenuti cilj SAD uklapa doskorašnja podrška ekstremnim islamistima u Libiji i Siriji, niti kako se zamišlja budućnost Sirije, s obzirom na iskustva iz Iraka i Libije.

Gromoglasna medijsko-politička kampanja kojom se ID proglašava globalnom pretnjom, “najmoćnijom i najbogatijom terorističkom organizacijom u istoriji”, licitiranje milijardama dolara koje ID zarađuje ili ima “u štekcu”, samo pojačavaju utisak da se iza nove ratne kampanje valja nešto mnogo krupnije. Tačno je da ID zarađuje švercom nafte u susedne zemlje, pljačkom, otkupninama za strane i domaće taoce, prodajom opljačkanih antikviteta, ali to nije ništa novo. Takva situacija traje u Siriji od početka ustanka pre tri i po godine, u

lativno retko naseljena, sa malo velikih gradova, da su odatle pobjegli milioni ljudi, i da je ostao samo ko je morao. Hvaljenje novostvorenom državom od strane ID ima propagandnu svrhu, baš kao i objava početka nove školske godine po programima u kojima neće biti muzike, hemije, Darvinove teorije (što podseća na vladavinu talibana u njihovom Islamskom Emiratu Avganistanu).

KAMPANJA STRAHA

Što se tiče surovosti kao obeležja delovanja ID, krunisanog javnim odsecanjem glava taocima, ni toga nije nedostajalo u Siriji, Iraku, Libiji, i prethodnih godina i danas, od strane istih ili sličnih kao ID, samo je javna pažnja bila manja, i to doskora nije smetalo finansijerima iz Persijskog zaliva i sa Zapada. Izveštaj CIA, po kome je broj ekstremističkih boraca ID u Iraku i Siriji narastao od 10.000 u junu na “između 20.000 i 31.500”, na

ČUDO U

Niko nije mogao ni da pomisli da će Srbija igrati finalnu utakmicu na Svetskom prvenstvu u košarci. I sami igrači su ponovili nekoliko puta da prolaze kroz najlepše trenutke u svojim karijerama i da na finale nisu ni pomišljali. Mada je naša reprezentacija imala u prošlosti i veće uspehe, sa ovim rezultatom je teško bilo šta porediti. Sa trenerom debitantom i svim problemima koje smo imali pre prvenstva, finale je ravno senzaciji

Sam žreb za Svetsko prvenstvo u Španiji je pokazao koliko je svet marketinga i interesa velikih sponzora duboko ušao u današnji sport. Sve je bilo urađeno sa ciljem da se reprezentacije SAD i domaćina Španije ne sastanu pre finala. Oproštaj jedne velike generacije, predvođene Pauom Gasolom, zamišljen je u finalu sa SAD pred punom halom u Madridu. Pobjeda nad oslabljenim američkim timom se nije dovodila u pitanje. Bio bi to uistinu dirljiv sportski trenutak, začinjjen suzama i izrazima zahvalnosti najboljoj generaciji

koju je Španija ikada imala.

Sve je neodoljivo podsećalo na Evropsko prvenstvo 2005. godine u Beogradu. Posle zlatne medalje na Svetskom prvenstvu u Indijanopolisu 2002, jedna velika generacija predvođena Bodirogom trebalo je da se oprosti od dresa reprezentacije, titulom prvaka, naravno. I Srbija 2005. i Španija ove godine zaustavljene su od reprezentacije Francuske. U obe utakmice je pobedila timska igra Francuske, koja je više puta pokazala da je odbrana ključ uspeha. Osim toga, želja da se na svakom okupljanju reprezentacije da sve od sebe

dovela je do toga da je Francuska 2013. uspela da prvi put postane prvak Evrope, a da ove godine bude treća na svetu.

PUT DO FINALA

Pred početak takmičenja, na stranici "Vremena" napisano je da bi veliki uspeh ovog tima bilo četvrtfinale. Ova prognoza je bila utemeljena samim žrebom. Dovoljno je bilo da pobedimo Egipat i Iran i da se sa četvrtog mesta plasiramo u osminu finala. Pomenuto je i da nijedna ekipa iz grupe sa kojom smo se ukrštali nije nepobediva.

MADRIDU

NA PUTU STARE SLAVE: Srbija na pobjedničkom postolju fotografije: AP Photo, FoNet

Događaji u predtakmičenju su se odvijali na predviđeni način. U osmini finala smo se sastali sa Grčkom, kao pobjednikom grupe B. Pre toga, zabeležili smo tri poraza u grupi, i igru koja nije mnogo obećavala. Utakmica protiv Grčke je pokazala potpuno drugačiju sliku na terenu.

Sjajna odbrana je držala tim Srbije u prvom poluvremenu, dok je u nastavku proradio i napad. Zakucavanje Kalinića je ulilo preko potrebnu energiju i veru da možemo da poredimo. Tokom drugog poluvremena, igra Grčke se raspala. Sa osamnaest poena razlike, Srbija je prošla u četvrtfinale i ispunila zacrtan cilj. Niko se nije preterano isticao i svaki igrač je dao najviše što je mogao. Uz takav pristup igri, mogli smo se nadati pobjedi i protiv favorizovanog Brazila.

Izvanredna disciplina iz meča protiv Grčke nadograđena je pojedinačnim

učinkom Teodosića u utakmici protiv Brazila. Poigravao se sa protivničkim bekovima, uz to je dao i 23 koša. Napad je fantastično funkcionisao, presecanjem akcija faulovima umrtvljena je igra Brazila. Njihovi centri nisu imali rešenje za Raduljicu, Bogdanovića i Krstića. Meč je delovao kao prava škola košarke, na kraju je Srbija pobedila sa neverovatnih 28 koševa razlike. Pobjeda nad Brazilom sa tolikom razlikom potvrdila je rađanje jedne nove reprezentacije, koja je u stanju da se nadmeće sa najboljim timovima na svetu.

Šokantan poraz Španije od Francuske otvorio nam je vrata finala. U polufinalu je Srbija nastavila sa sjajnom igrom, ponovo je Teodosić imao simultanku protiv Francuza, emotivno ispražnjenih u pobjedi protiv Španije. Na poluvremenu smo imali 14 poena prednosti. U nastavku su Francuzi krenuli na sve ili ništa. Fizička

snaga, uz maestralnog Batuma, dovela je do završnice u kojoj smo uspjeli da se izborimo sa nervozom i nedostatkom snage. Srbija je ušla u finale Svetskog prvenstva u košarci, što je bio neverovatan uspeh reprezentacije koja je ispraćena u Španiju sa nikad manje nade.

OD VRHA DO DNA

Odnos prema reprezentaciji je bio nešto što se stalno provlačilo kroz medije kao osnovno objašnjenje za neuspehe košarkaša u poslednjoj deceniji. Treneri su se menjali, ne uspevajući da naprave značajniji rezultat. Još je Željko Obradović potencirao da današnji igrači ne shvataju značaj timske igre i discipline. Provod po splavovima i svađe su obeležile Evropsko prvenstvo u Beogradu 2005. Posle te godine sledili su otkazi značajnih igrača pre svakog okupljanja, svađe i prozivke »

Iz ličnog ugla

Vidimo se opet na balkonu

Kako je košarkaška reprezentacija Srbije otišla u Španiju kao potpuni Outsajder, a vratila se kao vice-šampion sveta i planetarni hit

Piše: **Dragan Đilas**

Ovaj tekst je većim delom nastao u avionu od Madrida do Beograda. U suprotnom smeru, samo do Granade, leteli smo 15 dana ranije posle velikog truda da za igrače obezbedimo čarter, jer nam je redovnim linijama do odredišta trebalo preko 12 sati. Ovoga puta avion je "sam došao po nas". Obezbedila ga je Vlada Republike Srbije, odnosno premijer lično.

Do Španije smo leteli starim "boingom 737", iz Španije smo se vratili novim "er-busom". U Španiju smo otišli kao Outsajderi, a vratili smo se kao vice-šampioni sveta. Ekipe od koje mnogi u Srbiji, a skoro niko u Evropi nije očekivao ništa, postala je planetarni hit. Tim, zajedništvo, međusobna podrška nadograđeni na pojedinačni kvalitet doveli su do toga da Srbiji u leđa gledaju košarkaške velesile poput Španije, Francuske, Grčke, Brazila, Litvanije... Kao što je neko napisao – košarka se vratila kući! A taj povratak trajao je nekoliko godina. U ovom tekstu ću najiskrenije napisati kako sam ga ja video.

Posle Indijanapolisa 2002. srpska košarka do 2009. nije uradila ama baš ništa. Onda je došlo srebro u Poljskoj, i oteta šansa da se borimo za zlato u Turskoj 2010. Spolja je sve izgledalo odlično, iznutra ni blizu toga. Dug Saveza je bio oko 1,5 miliona evra, nije nas bilo na mapi u organima FIBA, selektor je saopštio da više neće raditi sa reprezentacijom... Na predlog Partizana i Crvene zvezde postao sam predsednik KSS-a. Pozvao sam košarkaške legende poput Bodiroge, Tomaševića, Ane Joković... da pomognu. U Andriji Kleutu našao vrhunskog operativca, otputovao sa Bodirogom u Atinu da zamolim Dudu Ivkovića da ipak ostane sa nama. I on je to prihvatio i radio potpuno besplatno tri godine. Marinu Maljković smo doveli na mesto selektora ženske reprezentacije. U tom trenutku bila je najmlađi selektor na svetu! Vratili smo dugove, organizovali takmičenja

po medijima su postale uvertira svakog takmičenja.

Košarkaški savez je godinama u dugovima i bez stručnog Saveta, koji je trebalo da postane telo oko koga bi se okupila sva velika trenerska imena, u cilju vraćanja košarke na mesto koje zaslužuje. Osim Miloša Teodosića, nismo uspeli da u proteklih deset godina izbacimo nijedno veliko košarkaško ime. Igrači nisu bili imuni ni na događanja u društvu. Bilo je teško da se nekome sa dvadeset godina objasni da je reprezentacija san svakog igrača, i da se veliki igrač postaje isključivo u nacionalnom timu. Menadžeri su u

pozadini pravili tim i nudili igrače. Generacije kadeta i juniora koji su tokom poslednjih deset godina bili svetski i evropski prvaci, u zrelih igračkim godinama nestajale su sa scene.

Igračima su priče o velikoj srpskoj košarkaškoj školi, disciplini, prijateljstvu van terena i tromesečnim pripremama postale potpuno strane. Ako imalo odskaku od proseka, završile u nekom timu u inostranstvu i za srpske pojmove će biti imućni. Još im samo treba da se i preko leta cimaju i rizikuju povrede. Pa još kad im menadžeri napune glavu da igrom u reprezentaciji ne dižu sebi cenu nego je spuštaju, niko normalan ne bi rizikovao

previše. Pitajte Darka Miličića kako on vidi jugoslovensku školu košarke i njena velika košarkaška imena kada se popne na novčanik.

OD IDOLA DO TRENERA

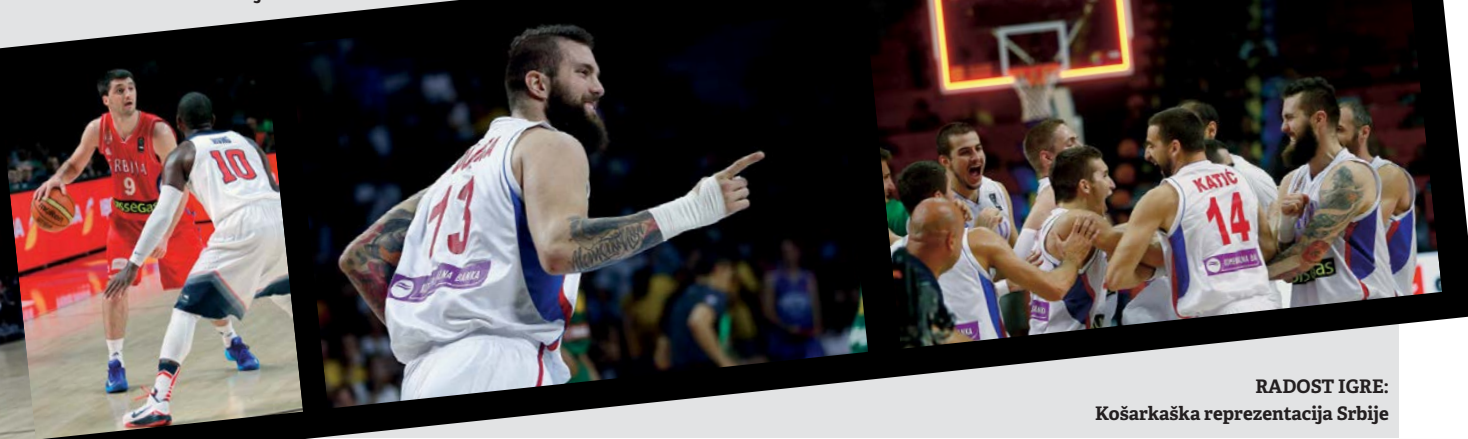
U tim okolnostima je Aleksandar Đorđević preuzeo mesto selektora. Olakšavajuće mu je bilo upravo to da se u datim okolnostima od reprezentacije nije ni očekivalo mnogo. Razlika između Đorđevića i njegovih prethodnika bile su i njegove godine i relativno nepoznato trenersko ime.

Svi igrači koji su sada u timu počinjali su da igraju basket tako što su na lokalnom terenu pokušavali da u poslednjoj

mladih kategorija, počeli da radimo na uspostavljanju odnosa sa evropskim košarkaškim velesilama poput Turske, Francuske... Sve je bilo dobro, osim rezultata. Pratili su nas neverovatni pehovi sa povredama u Litvaniji. U Sloveniji smo pobedili evropskog prvaka i vice-prvaka, ali smo naleteli na Španiju u najboljoj utakmici te generacije. Devojke su nam malo vratile veru svojim sjajnim uspehom u Francuskoj. I to je bilo to. Falio nam je uspeh, u državi se promenila politička situacija i često mi se činilo da Savez ima probleme zbog mene. Razmišljao sam o povlačenju, ali su me oni koji su me predložili za predsednika ubeđivali da ostanem. Ponudili smo mesto selektora Saši Đorđeviću. Rizik je bio i njegov i naš. Ne znam da li je i on bio najmlađi selektor na svetu, ali je sigurno bio među najmlađima. Sve ostalo je istorija. Danas ceo svet zna koliko je vrhunski igrač Miloš Teodosić, zna ko je Nikola Kalinić, čije je kucanje preko Buruzisa drugi potez šampionata, zna da Bogdanović šutira iz predgrađa, a da je Marković uvek tu kad je najteže, znaju da niko ne može da parira Bjelici, oduševljeni su Raduljicom, dive se Joviću i Birčeviću, gledaju Krstića kako se povređen bori za svoju zemlju, pričaju o energiji Štimca i Katića. I ne mogu čudom da se načude odakle dođe taj

Marko Simonović, koji lagano pogodi dva bacanja na sekund pre kraja protiv Francuske. E pa, svi oni dolaze iz Srbije i danas svi, ali baš svi znaju kakav su oni TIM! Tim kome nema ravnog! Na balkonu Skupštine grada Beograda bilo je 12 igrača, ali su na balkonu te večeri bili i svi oni dečaci i devojčice koji igraju košarku i svi oni ljudi koji se u nemogućim uslovima negde u Srbiji bore da ta deca mogu da sanjaju svoj san – da jednog dana dođu na taj balkon. Zato ova medalja pripada svakom od njih. I pripadaće im medalje i iz Francuske, odnosno Mađarske 2015, kao i ona najvrednija – olimpijska. Mnogi su se smejali na tvrdnje da će i žene i muškarci igrati na Svetskom prvenstvu i da će Srbija biti u društvu samo pet-šest zemalja sveta koje mogu time da se pohvale. I to kakvih zemalja – SAD, Francuska, Španija, Brazil... Sada kada kažem isto za Rio, više se niko ne smeje... Pokazali smo koliko vredimo, pokazali da verujemo u sebe. To verovanje nas je i dovelo dovdle. I dovediće nas ponovo pred one desetine hiljada ljudi koji će nas u ime cele Srbije čekati ispod balkona svih narednih godina...¶

Autor je predsednik Košarkaškog saveza Srbije

RADOST IGRE:
Košarkaška reprezentacija Srbije

sekundi daju trojku i tako, u zamišljenoj utakmici, postanu heroji nacije. A on je to mnogo puta uradio. Svakom ponaosob, Đorđević je bio košarkaški idol. Za njega bi uradili sve, poistovećuju se sa njim i razumeju ga bolje nego starije trenere i njihovu filozofiju igre. Izbacivanjem Mico-va iz ekipe pred prvenstvo, pokazao je da mu nije strano da pokaže ko je gazda tima i da ne trpi foliranje i prigovor. Kako sada izgleda, Đorđević je uspeo da celu ekipu spusti na zemlju.

Postoji samo jedan lider tima, Miloš Teodosić, koji to svojom igrom i znanjem zaslužuje, dok su svi drugi ravnopravni i isključivo igrom i zalaganjem mogu da dođu do veće minutaže i uvažavanja. Đorđević je uveo preko potrebnu obaveznu odbranu, koja zavisi isključivo

od fizičke spremnosti i odnosa prema timu. Neko je igra bolje, neko lošije, ali je nedopustivo da je ne igra. Protok lopte u napadu je uveden kao obaveza i na taj način su sprečeni soliranje i nerezonski šutevi. Timska igra je u nedostatku velikih zvezda u timu preduslov bilo kakvog uspeha. Sve to je dovelo do velikog uspeha i finala Svetskog prvenstva. Neophodno je da Đorđević ostane na mestu selektora bar do kraja Olimpijskih igara u Rio de Žaneiru 2016. godine i da na taj način zaokruži jedan ciklus.

IGRAČI I BUDUĆNOST REPREZENTACIJE

Kada se konstatuje da je timska igra donela srebrnu medalju na Svetskom prvenstvu, možda ne bi trebalo isticati pojedinačne zasluge. Ipak, moramo izdvojiti

nekoliko igrača koji su najzaslužniji za ovaj istorijski uspeh.

Miloš Teodosić je neosporni lider ove generacije. Lucidnosti i beskrajnog košarkaškog znanja mu nikada nije manjkalo. U prošlosti je preuzimao odgovornost kad god je to trebalo. Prosto je morao, nije bilo nikog drugog. Setimo se samo trojke preko Garbahose na prošlom svetskom prvenstvu, gde je gotovo sam reprezentaciju doveo do četvrtog mesta. Imao je stalne probleme sa povredama, ali je jedan od retkih u ovom timu koji je standardni član prve petorke u velikom evropskom klubu (csk).

Na ovom takmičenju je sebe stavio u drugi plan. Nije bilo nerezonskih poteza i ishitrenih šuteva, igrao je tako iskreno da je sada postao bez sumnje najbolji

Selektor koji pravi razliku

Velika trenerska četvorka srpske košarke u kojoj su Dušan Ivković, Željko Obradović, Božidar Maljković i Svetislav Pešić posle Svetskog prvenstva u Španiji postala je petorka – pridružio joj se Aleksandar Đorđević

Ni srpsku ni ranije jugoslovensku košarkašku reprezentaciju nikada nije vodio čovek koji je imao veliku karijeru kao igrač, sve do Aleksandra Đorđevića. Dobro, jeste to bio Krešimir Ćosić krajem osamdesetih godina prošlog veka, ali je to bilo kratkotrajno i upamćeno možda i po tome što je na EP 1987. godine odveo mladog plejmejкера Sašu Đorđevića. Đorđević je bio član čuvene generacije jugoslovenskih mladih košarkaša koji su baš te godine postali prvaci sveta u Bormiju pod upravom Svetislava Karija Pešića.

Đorđević je tada već bio velika zvezda, njegovi posteru su izlazili ne samo u "Tempu" nego i u omladinskoj štampi. Devojčice su bile lude za njim i za njegovim biciklističkim gaćama koje je nosio ispod šortsa. U jednom trenutku je zavladała manija za "tim fazonom", pa je cela škola na časovima fizičkog imala takve steznike, kopirajući mladu košarkašku zvezdu.

Đorđeviću je, dakle, bilo suđeno da bude zvezda, prosto je bio takva ličnost, zbog svoje odlučnosti i umeća na terenu pre svega. Koliko ga ta aura prati, videlo se i neki dan na "dočeku", kada je ispalo da je popularniji od svojih igrača, mada ga u javnosti gotovo i nema preko deset godina. Ljudi su ga zapamtili i preneli mlađima: on je godinama unazad bio pojam igrača koji u poslednjoj sekundi rešava najvažnije utakmice. Upamćena je njegova "trojka" iz Istanbula 1992. godine, kada je Partizanu doneo titulu prvaka Evrope, i još jedna na EP u Španiji 1997. godine, kojom je raspršio san Hrvatske o visokom plasmanu. I u Italiji i u Španiji ostavio je dubok trag kao igrač. Ovi za koje danas kažu da su možda najbolja reprezentacija dosad, selekcija Španije, učili su košarku od Đorđevića gledajući ga ili rastući u Realu i Barseloni.

Litvanija ga je upamtila sa finala Prvenstva Evrope 1995. godine. Uništio je protivnika ubacivši devet trojki iz 12 pokušaja. Dao je te večeri 41 poen i pokazao da je glavni u timu u kome su igrali Paspalj, Divac, Bodiroga, Danilović, kolosi evropske i svetske košarke. On je bio najniži, ali najveći. Kao nova i unapređena verzija Zorana Moke Slavnića. Ponovio je to i 1998. godine, opet u Atini, na Svetskom kupu koji se tada zvao Svet-sko prvenstvo, kada je "sa jednom nogom" ušao protiv narastajuće Argentine i odveo nas dalje ka tituli.

Kada se pogleda šta ostaje od onoga što je neko pokazao na terenu, za Đorđevića se može reći da je bio čovek energije, odlučnosti i hrabrosti. I u vreme kada je u reprezentaciji bilo još takvih tipova, on je bio onaj koji će rešiti stvar kada je najpotrebnije.

A onda je, posle toga, nestao. Njegovi "saborci" iz Partizana vodili su i vode klub, a Đorđević je poslednjih desetak godina nekako više bio Italijan nego Beograđanin. Jednom sam išao sa njim u njegovu osnovnu školu na Novom Beogradu, gde je otišao kao predstavnik UNICEF-a u akciji "Za školu bez nasilja". Bio je opušten, miran, zastao je u dvorištu u kome su klinci igrali basket, uzeo loptu, šutirao i promašio.

Svi su ga gledali širom otvorenih očiju, u školi ga je čekalo stotinjak klinaca kojima je pričao o tome da u životu treba biti pobednik, ali ne treba nikoga povrediti, da se treba boriti, ali da protivnika treba poštovati.

Poštovanje je tražio i na turniru ove godine u Španiji u meču protiv domaćina, kada je zahtevao od sudija da budu fer. Tokom turnira izrastao je u "velikog trenera kome treba podići spomenik u Beogradu", kako je to objasnio Bogdan Tanjević.

A nepunih godinu dana ranije izgledalo je da smo srećni što ćemo biti učesnici prvenstva sveta, i niko osim predsednika KSS-a Dragana Đilasa i Dejana Bodiroge, i možda ponekog sportskog novinara, nije video Đorđevića kao dobru opciju. Srbija ima Dudu, Željka, Božu, Karija i kada nekoga postavite pored njih, izgleda kao trenerski kepec. Od prošle nedelje, petorku dopunjuje Đorđević, koji je i sada, u nezavidnoj situaciji sporta koga smo se sećali kao važnog, istrčao na teren i "rasturio". Kao onda u Atini 1995. kada je bio najniži, a najveći. Danas ovo njegovo srebro zbog svog potencijala znači možda više od titula koje su doneli njegovi veliki prethodnici. Sale je najbolji predstavnik beogradske škole košarke i to nije fraza. BŠK je glavni centar te igre na Balkanu.

Sada, treba ići dalje i suočiti se sa domaćim demonima. Radost i veselje iz Španije brzo će biti zamenjeni obračunima na "domaćem terenu". Bez stabilnog sistema i ovaj uspeh će brzo biti samo sećanje i govoriće o tome šta sve možemo, a nikako ne uspevamo.

SLOBODAN GEORGIJEV

plejmejker u Evropi. Kada je trebalo podizati tim, ubacivao je po 18 koševa u poluvremenu; kada je trebalo usporiti ritam, držao je loptu u rukama i pravovremenim asistencijama i čitanjima protivničkih odbrana ostavljao njihove trenere bez rešenja. Izbor u najbolju petorku

šampionata je mala nagrada za ono šta je pokazao. Po mnogima je zaslužio titulu najboljeg igrača Svetskog prvenstva.

Bogdan Bogdanović je veliki talenat srpske košarke. Već je proglašen za najboljeg mladog igrača u Evropi. Na ovom svetskom prvenstvu, u nekoliko situacija

je pokazao da je veliki potencijal. Nije mu strano da preuzme odgovornost u najtežim trenucima. Protiv Francuske je trojkom i prodorom spasao naš tim od poraza. Zamerka na njegovu igru se odnosi na odbranu, na kojoj mora više da radi u budućnosti. Takođe, potencijal koji ima

zahteva da na svakoj utakmici ubaci po 20 koševa i na taj način rastereti Teodosića. Brže kretanje u napadu i korišćenje blokova za otvorene šuteve su prioritet u njegovoj igri na kojoj još mora da radi, ima fantastičan šut. Od ove godine će nastupati u Fenerbahçe kod Željka Obradovića. Pred njim je velika košarkaška karijera, od njega zavisi koliko će napredovati u predstojećem periodu. Svi očekuju da postane lider ovog tima.

Nemanja Bjelica je tip igrača koga bi svaki trener pozeleo. Posle Dejana Bodiroge je najkompletniji igrač koga je imala srpska košarka. Takozvani *ol round* igrači su krasili jugoslovensku školu košarke. Nakon Čosića, Kukoča i Bodiroge, Bjelica je prvi igrač posle mnogo godina koji može da igra na svim pozicijama u timu. Sa 209 centimetara i tehnikom koju poseduje izrazito ga je teško čuvati. Do sada

zanemarujući obaveze, pruža i više nego što se od njega očekuje. Dobili smo odličnog centra i u narednim godinama. On sam, ukoliko je željan napredovanja, morao bi da se vrati u Evropu da ne bi tavorio u NBA ligi kao rezerva. Mnogi evropski klubovi bi ga želeli, a to bi mu omogućilo da u narednom periodu postane jedan od najdominantnijih centara u Evropi.

Stefan Marković, kao najbolji odbrambeni igrač našeg tima, izuzetno je važan za igru. On nema lošu utakmicu kao član reprezentacije. Zna šta se od njega očekuje i to radi bez greške. Potcenjuje se njegova zasluga za ovaj uspeh, ko ne zna šta radi jedan Maskerano u Barseloni, taj ne vidi šta je Stefan Marković u našem timu. On je taj kvaritelj protivničke igre koji uvek dobija zadatak da čuva najbolje protivničke bekove. Baca se za svaku loptu koliko god bila važna ili ne.

Od ostalih igrača trebalo bi izdvojiti učinak Nikole Kalinića i mladog plejmejкера Stefana Jovića. Kalinić je kao član startne petorke u više navrata sjajnim odbranim i zakucavanjima podizao tim, dok je Jović veoma uspešno menjao plejmejkere.

TEŽAK PORAZ U FINALU, BEZ ŽALJENJA I SUZA

Finalna utakmica je pokazala trenutnu razliku između evropske i američke košarke. Osim reprezentacije Španije, danas je razlika između reprezentacije SAD i ostatka sveta ogromna. Ako zanemarimo prvih pet minuta u finalu, sve ostalo vreme trajala je potpuna dominacija američkog u odnosu na naš tim. Individualni kvaliteti u kombinaciji sa prostom fizičkom snagom omogućili su drugom timu SAD da prošetala do zlatne medalje. Sa LeBronom Džejsom, Polom Džor-

KAO NEKAD: Doček u Beogradu

se dosta krio i nije koristio svoje predispozicije. I ovog puta je bio najbolji skakač u timu, ali ga je Đorđević prvi put podsticao da rešava situacije jedan na jedan kad god je u prilici.

Trebalo bi ga u budućnosti koristiti još više u napadu, jer je neverovatan talenat. Ono što ga sputava je njegov karakter, nije tip strelca i ne preuzima odgovornost u ključnim periodima. Zadovoljava se timskom ulogom i kao takav je izuzetno pouzdan, ali je reprezentaciji potreban njegov veći doprinos u napadu. Više samopouzdanja je ono što mu nedostaje da bi bio veliki igrač. Takvog igrača treba trpeti zbog grešaka i omogućiti mu da razvije svoj puni kapacitet.

Miroslav Raduljica je s pravom otkrovenje ovog prvenstva. Teški centar je u savremenoj košarci gotovo neophodan. Igrama na prvenstvu sveta kao i odnosom prema reprezentaciji, uz obavezan osmeh posle svakog dobrog poteza, Raduljica je ono što je preko potrebno nacionalnom timu. Vidljivo uživa u košarci ne

Dokazao je da bek bez šuta može da igra savremenu košarku, ako se u timu zna gde je kome mesto.

Nenad Krstić, najbolji centar koga je Srbija imala u poslednjih deset godina, najavio je povlačenje iz reprezentacije posle Svetskog prvenstva. Tokom svih ovih godina je uz Teodosića bio lider tima. Kao najcenjeniji igrač reprezentacije, uz Teodosića jedini veliki igrač Srbije u prethodnoj deceniji, ponekad je gotovo sam igrao protiv nekih timova, ali se nikad nije bunio i postavljao uslove za učešće u reprezentaciji.

Sa reprezentacijom je osvojio srebrnu medalju na Evropskom prvenstvu 2009. godine, a od nje se oprašta srebrom na Svetskom prvenstvu 2014. Povreda ga je sprečila da na ovom prvenstvu pokaže više. Sama odluka da sa višegodišnjom povredom kolena pomogne ovom novom timu je vredna poštovanja. Njegova karijera i odnos prema reprezentaciji bi trebalo da predstavljaju uzor novim momcima koji ga nasleđuju.

džom i Kevinom Durentom, verovatno bi bilo još strašnije.

Zato je odluka Aleksandra Đorđevića da ne igra zonu protiv Amerikanaca bila jako zanimljiva, oduvek je smatrano da samo tako može da se igra protiv SAD. Kao da je Đorđević želeo da im se suprotstavi onako kako je reprezentacija igrala tokom prvenstva, odbranom na ivici faula i prekidanjem kontranapada, ali za to nije bilo snage. Tim Srbije iscrpeo se u poslednje tri utakmice gde je stvarno dao sve od sebe. A možda je Đorđević ciljano hteo da tim spusti na zemlju. Razlika je trenutno prevelika, tim Srbije selekciji SAD svakako u ovom trenutku ne može ni prići, a dobro je ponekad pokazati igračima da ne treba da uzlete verujući da mogu baš svakoga da pobeđu...

U svakom slučaju, ako posle ovog svetskog prvenstva vidimo klince kako ponovo opsedaju betonske košarkaške terene u kraju, koji su poslednjih godina opusteli, i samo to bi bilo dovoljno kao rezultat. ¶

ALEKSANDAR ALEKSIĆ

Bajka o krpenjači

U Beogradu je, u svojoj 76. godini, umro Milan Galić, igrač Partizana, legenda jugoslovenskog i srpskog fudbala

Piše: **Božo Koprivica**

Subota, 13. septembar. Zvoni telefon. Rade Kundačina. "Bota... Jedna... vest..." I, u toj pauzi, jer ništa nikad nije slučajno, Rade Kundačina, slikar, izvrstan ulični igrač, hitar, s majstorskim osećanjem prostora, golgeter; igrao je u ju-nošama Partizana, Partizanovac: "Umro je Milan Galić. Pre pola sata, na ulici."

Pre po ure, Gale...

Milan Galić je umro u podne. Kao ruski pesnik Vološin. U vreme kad ljudi nemaju senku, kaže Marina Cvetajeva. Tačno u podne. Od srca. Kako je drugačije i mogao umreti Milan Galić? Podne je bajka, i srce je bajka.

I zato, Marina Cvetajeva Aleksandru Bloku i Milanu Galiću:

*I stojeć pod sporim snegom setno,
spustiću se kolenima u sneg,
i u ime tvoje sveto
poljubiću večernji sneg.*

To je prevod Danila Kiša. Jedan će Kiš biti Galićev trener u Proleteru.

Rade Kundačina živeo je jedno vreme u Japanu. A japanski pesnik Buson u jednom haikuu kaže:

*Prolećna kiša:
na krovu, raskvašena,
dečja krpenjača.*

Koji je dečak kroz mrežu gola hitnuo tamo loptu?

Krpenjača ili srce Milana Galića, u domu, u domovima za ratnu siročad: Kanjiža, iz Kanjiže u Mol, iz Mola u Adu, iz Ade u Titel, iz Titela u Zrenjanin.

Voleo bih da je Galić u poslednjem blešku na Južnom bulevaru 28 video igralište doma u Kanjiži. Dečaci su igrali na male goliće, na reci, u vreme cvetanja Tise. U toj igri na vodi, po vodenim cvetovima, najbolji strelac bio je Milan. Ili Oto Tolnai o cvetanju Tise, u Kanjiži, u genijalnom romanu *Morska školjka*. U Kanjiži

je odrastao i Jožef Nađ, pozorišni pesnik tela: *Radosti snova i samoubistva*.

Milan Galić bio je pesnik tela, haiku igrač, fovist, sveden, precizan, a *treperav u mačevima*.

Te subote, kroz suze, video sam kako Galić (to je moj prvi derbi, 30. oktobar 1960), na centarfor Čebince (ili Bore Milutinovića, ili...), ulazi iz drugog plana, kao *treći čovek*, u sprintu prima loptu desnom nogom, prima i daje for, a onda, ne menjajući ritam, levom, po dijagonali, pogađa mrežu iza orijaškog Vukićevića, koji još tamo kleči na kolenima, na stadionu JNA.

Štagod da je u poslednjoj slici video Galić, koji je odrastao u zbegovima uz proleTERSKE brigade, ujedali su ga žeđ, glad i smrt, strašna smrt majke, znam da je Nazim Hikmet, veliki turski pesnik, komunist, Galiću posvetio pesmu *Moje srce*:

*U mojim grudima je petnaest rana!
U grudi mi se zarilo petnaest noževa
s crnim drškama!*

...
*Mislili su da mi srce od jada
više neće zakucati!!!*

*Iz petnaest strana rasplamsalo se
petnaest plamenova,
Slomilo se u mojim grudima
petnaest noževa s crnim drškama*

...
*Moje srce
kao krvav barjak kuca,
KU-CA-ĆE!*

Galić, dečak iz cvetanja Tise, znao je da je njegov dar veliki. Znao je da će nadmašiti snove: da će jednom (za)igrati sa Bobekom i Zebecom. I znao je nadmašiti i snove i idole. Galić je bio igrač plime. Živeti u plimi, u radosti s loptom. Nikad u oseci.

Galić je mogao da kaže Suncu: *Igraj sa mnom!*

Na derbiju 1962. dao je tri gola. Kako je on primao loptu u pokretu: na njegovim

grudima i zemaljska kugla mogla je za-
spati. Kako je na tom derbiju, na centar-
šut Vukelića, primio loptu u trku, na še-
snaest, i sastavio je s volejom! To ne bi od-
branila ni tri Mirka Stojanovića.

Nije slučajno pre Galića, dva-tri dana ranije, umro Joakim Vislavski, igrač koji je preko trista puta igrao za čuvenu generaciju Partizana. Na tom derbiju on je dao dva gola, jedan fantastičan, iz slobodnog udarca. A oni koji se bolje sećaju znaju da je Fahrudin Jusufi dao i šesti gol, pod prečku, poništen, valjda zato što ga je dao levom nogom.

Galić je imao hitrinu, mogao je u *jednom skoku more prejahati*. Ali je znao da kontroliše tu groznicu, tu nesanicu tela. Oko njegovog stasa vila se neka savršena tišina, tišina koja prelazi u Sunčevu tišinu. *Ćutim, hitam, a srce mi bdi*. Galićeva krv je mrznula kao Mesec. *Mrznula, rez*.

U četvrtak, 10. septembra, iz Ivana Milutinovića broj 2, gotovo instinktivno, odšetao sam na Neimar. Instinktivno, ne slučajno: u partizansku kafanu. Tamo

nema konobara, tamo stoluje Nenad Bjeković i njegovi prijatelji, *suvi partizanovci*. "Je li bio Gale skoro?"

"Bio je, svrati ponekad... Vidiš da smo renovirali kafanu. Jesi video onu fotografiju, tamo, levo na zidu? To je pred utakmicu sa Realom."

A na fotografiji Bečejac, Galić i Bjeković. Kakva tri asa je Zranjanin dao Partizanu! Tri asa kao tri nara, kao eksplozija nara. Da je bilo sreće i pameti, mogli su sezonu-dve igrati zajedno. Nenad Bjeković, čuvar tradicije Partizana gotovo pola stoleća: najbolji strelac Jugoslavije, prvak s Partizanom kao igrač, prvak kao trener, prvak kao direktor (ha-ha, direktor!). Najbolji igrač u istoriji Nice. I dalje ista strast, ljubav, bes i radost, a *sve za život, za Partizan*. Pa ko može vratiti Partizanu *onaj sjaj*? Ko može biti predsednik FK Partizana, nego Nenad Bjeković? Čovek ima drskost, plemenitost, duh i harizmu.

Rez.

Pre dva meseca, otprilike, zamolio sam Jasnu Novakov, urednicu iz Geopoetike,

da me odveze do Južnog bulevara 28. Dao sam Galiću knjigu *Samo bogovi mogu obećati*. Izvinio sam se što se dugo nisamo čuli. "Ništa, ništa", kaže Gale. "Opet ćemo mi u kafanu 'Šumadija'." Kafana na kraju Nebojšine. Vratio sam se u kola, i, ne znam zašto, otvorio svesku. Loši đaci uvek nose svesku sa sobom. I ne znam zašto, suza je kanula na prazan list. Ponestalo je mastila...

U toj mojoj knjizi (ha-ha, mojoj!) najbolje poglavlje napisao je, srcem, Milan Galić. I nisam to rekao samo ja. Nego i Predrag Lucić, Pavle Goranović, Sinan Gudžević, Zdravko Zima...

Zar nije Galić, koji je odrastao u zbegovima uz proletherske brigade, mogao imati borački staž iz rata, pa da ne služi vojsku baš one godine kada je Partizan harao u Ligi šampiona. Igrao je u samo tri utakmice i dao dva gola. Sa spremnim Galićem u finalu Reala bi prošao kao Sparta, kao Mančester, kao Verder, kao Nant.

Dečaci iz rata kao mladići osvojili su olimpijsko zlato u Rimu. Likovno, to je

bila najlepša olimpijada. Ne zbog Sikstine i Mikelandela, ne ni zbog Marka Aurelija na Kampidolju (kako Brodski u svom izvrsnom eseju nije primetio da je car na konju bos?), ni zbog mladog Rafaela – ne, nego zbog toga što je u Rimu boksovao mladi Kasijus Klej i trčala na 100 metara Vilma Rudolf, i zato što su igrali jugoslovenski apoloni: Šoškić, Durković, Jusufi, Žanetić, Kozlina, Kostić, Miladinović, Galić, Knez... Najbolji igrač i najbolji strelac bio je Milan Galić.

U tim rimskim noćima Galić je iz mladog prelazio u pun mesec, iz nevinosti, iz čistote u fantastiku. Kakav je gol dao Dancima, u finalu, iz prvog dodira s loptom, sa 25 metara! Galić je u nadirima bio nezadrživ, kao mesec koji prečiće oblake.

U fašističkom Čileu 1962, na Svetskom prvenstvu, Jugoslavija je prvi put pobedila Nemačku. Pet minuta pre kraja utakmice, još su se u daljini pod snegom beleli Kordiljeri, Galić je u sprintu golim kao čelik, s krilima vetra u

Strelac iz doma za ratnu siročad

*I dugim, dugim igrama se dati
u bašti kojom gasne zlatni prah,
i na odrasle katkad natrčati
hvatajuć loptu, omamljen i plah.*

Rilke i(li) Milan Galić, najbolji jugoslovenski napadač od kraja pedesetih do danas. Krajem januara, tačno 31. januara (rođendan moje kćeri Jovane), sedeo sam sa Galićem u kafani "Šumadija", na Neimaru, i slušao. Milan Galić prema klupskoj administraciji nije legenda Partizana. Legende su Bobek, Šoškić, Kovačević, Vukotić. Nemam ništa protiv, naprotiv. Ali, ako Galić nije legenda, onda niko nije legenda ni u Partizanu, ni u jugoslovenskom fudbalu. Za reprezentaciju Jugoslavije odigrao je 51 utakmicu i dao 37 golova! Najbolji strelac na Olimpijadi u Rimu, Jugoslavija osvojila zlatnu medalju; dao je gol u finalu Evropskog prvenstva u Parizu, na centaršut Šekularca dao je gol Lavu Jašinu 1960. Igrao je i u finalu Svetskog prvenstva u Čileu 1962, s Partizanom je tri puta bio prvak države... Legende Partizana su i Čajkovski, Zebec, Milutinović, Jusufi, Vasović, Miladinović, Hasanagić. Tako sam ja odredio i tu nema razgovora. Galićeva priča može se meriti sa pričom Enrika fon Klajsta "Zemljotres u Čileu".

Slušam:

"Rođen sam u Temerinu, starom Đurđevu. Moj otac, Ilija, otišao je u Ameriku sa rođenim bratom i kad je počeo Prvi svetski rat, on se ukrca na brod i vrati kao dobrovoljac. Rez. Prošao je celu golgotu, bio je u armiji, koja je od Kajmakčalana, u galopu, stigla do Beograda. Ali njega su vile nosile, i on nastavi dalje, sa bratom dalje za Rusiju. Kad su se vraćali iz Rusije, prolazili su kroz Vojvodinu, Srbi ih zaustave, daju mu kuću u starom Đurđevu, da bi što više Srba ostalo naseljeno u Vojvodini. Otac je bio jako vredan, pa kad se već dobro snašao ode u Bosansko Grahovo, i čuje da u Mirčićima ima jedna lepa devojkica, Sofija, ali, rekoše mu, da je ona bila obećana Gavrilu Principu. Otac se nije dugo razmišljao nego se s njom dogovorio, oteo je i doveo je sa sobom u Vojvodinu. Dovede je u Đurđevo, i ona tu ostane. Otac je bio jak, moćan, zgodan čovek. Ostavio je i slično potomstvo.

Tu smo se svi rodili: Đorđe, pa su bila još dva brata Bogdan, Milan i Marija, pa sam ja poslednji. Otac je umro 1938. godine, šest meseci pre nego što sam se ja rodio. (...) Majka je ostala sama, a Đorđe, rođen 1923, malo je pomagao majci, posle toga malo i sestra. Kad je počeo Drugi svetski rat i kad su Mađari počeli, mađarski fašisti, da ubijaju u Vojvodini Jevreje i Srbe, ona nas spašuje i odvede u Bosansko Grahovo, odakle joj je otac, u Mirčiće.

Nešto je bilo tamo. Neko imanje. Ne mogu tačno da se setim. Znam da na Šator-planini imaju Gornji i Donji Galići. Ne znam

šta ima, šta nema, šta je bilo, tamo od imanja, od zemlje. Sigurno je bilo nešto. Kad nas je odvela u Mirčiće, nisu nas baš primili kako treba. Majka se naljutila i nije htela da bude kod njih. Pričam priču koju su meni pričali. Nečega se malo i sećam. Tako da smo otišli, pošto je rat krenuo. Bila je bistra i pametna moja majka, pismena je bila. Našla je posao da uči decu u školi, a da mi stanujemo u školi. To je priča mog najstarijeg brata i sestre. Marija i najstariji brat odmah odu u partizane. Sestra je bila baš mlada, '28. godišta. Majka je ostala sa Boškom i sa mnom.

Tu smo bili do '44. Onda su ustaše krenule da ubijaju po tom kraju, pa smo morali da se stalno seljakamo. Koliko se sećam, '44. mislim da je bio desant na Drvar, stalno smo bili u nekom zbegu. Kad se završio desant, tu smo negde prošli, majka mi je imala neke rođake kod Bosanskog Petrovca, našla je neku porodicu i tamo smo se smestili. Pošto smo imali jednog vola, mene su iz Bosanskog Grahova stavili na vola. Boško je kao malo stariji išao pored majke i tako smo bežali. Zaustavimo se u jednom selu kod Drvara, i ona nas smesti tu i vrati se po 'dunje' (posteljina od perja u Vojvodini), koje je ostavila usput kod neke žene. Vratiti se i naiđe na ustaše i oni je... Odmah smo saznali. Rekla nam je žena kod koje je ostavila 'dunje'. Tu smo je i sahranili. Više se ne sećam mesta, pretražili smo ceo put od Grahova do Drvara... Odmah posle sahrane Boška i mene isteraju iz kuće u kojoj nas je majka ostavila. Boško je zatim čuvao ovce kod jednog seljaka da bismo mogli da preživimo. Tu smo dočekali oslobođenje, a onda nas je jednog dana 1946. godine sestra pronašla preko organizacije koja se bavila traganjem za nestalim i ubijenim i dovela u Temerin, u našu kuću. Kuća je bila prazna. Boško je odmah krenuo u školu, a sestra se zaposlila...

Đorđe je, takođe, radio. Trebalo je da bude proglašen narodnim herojem, ali strašno su mu zamerili što je jednu zarobljenu neprijateljsku jedinicu likvidirao kada je čuo kako je naša majka stradala od ustaša. Ostao je u Armiji, kasnije je radio u Udbi i dogurao do višeg savetnika. Dobro se održao, koliko u tome čovek može da se održi dobro.

Moj otac je bio izuzetno jak čovek, imao je neverovatnu energiju. Pričaju da se u četrdesetpetoj takmičio ko će na seljački sto lakše da skoči. Mladež je, kažu, nadjačao u skoku uvis. Ja sam u osmoletci *konjičkim skokom* skakao 1,60 m. Odrasla jednom nogom. Bio sam najbrži na 100 i 200 metara, udalj sam skakao više od šest metara. U Partizanu sam se takmičio sa atletičarima. Na 20 i 40 metara sve sam ih pobeđivao. Oni u sprintericama, ja u patikama. Imao sam neverovatan start. Još kad se sprintu doda lopta...

U Proleteru me jednu godinu trenirao Mađar Kiš. Bio je vrlo dobar trener. Znam da nas je dosta naučio o organizaciji igre.

vetru, prošao po desnoj strani i euklidski centrirao Radakoviću (*ma slučajno baš: Radaković!*), koji je zakucao loptu iznad Farjana i iznad nemačkog izbornika Sepa Herbergera, velikog trenera, izbornik Nemačke još u Hitlerovo doba. Možda bi ovaj plaćiguz, premijer

Srbije, Angeli Merkel trebalo da pokloni film sa te utakmice. Ili dokumentarne filmove streljanja iz Kraljeva i Kragujevca, sa Sajmišta, iz Topovskih šupa, Jajinaca, ili da joj pokloni film *Trijumf volje* Leni fon Rifenštal, ali sa srpskim titlom. A da su se pitali Galići, ili Koča Popović,

ili Goran Kovačić, ili Jelena Četković, ili Otokar Keršovani, ili Joka Baletić, ili doktor Mladen, ili Vicko Krstulović, ili Anđa Baćović, ili Petar Komnenić, nijedan nemački vojnik ne bi mogao sledećih dvesta godina da stupi na tle Jugoslavije, na tle Srbije.

www.kupindo.com

Najviše sam naučio od Ilješa Špica. Bio je genijalac, rođen da bude fudbalski trener. Ja sam u Zrenjanin došao '49. ili '50. Moram opet malo da se vratim na dečji dom. Kada se sestra 1949. godine udala i otišla sa mužem, Boća i ja smo ostali sami i ona nas odvede u Novi Sad u prihvatilište za decu palih boraca. Posle nekoliko meseci, Boška ostave u Novom Sadu, a mene pošalju u dečji dom u Kanjiži. Iz Kanjiže odem u Mol, iz Mola u Adu, iz Ade u Titel, iz Titela u Zrenjanin.

U svim domovima bio sam prvi kada se igrao fudbal. Krpenjača je bila moj razum, moje srce, moje sve... Tako sam ja na takmičenjima između dečjih domova sa 12, 13 godina bio u ekipi u kojoj su bili i stariji domci. Bio sam član reprezentacije doma u svim sportskim disciplinama. Svi su me znali, zato što sam tako mali, mlad, a spretan i sposoban u svim sportovima. (...)

Uvek sam imao lopte krpenjače. Jednom me je sestra posetila u Zrenjaninu, spavali smo u istoj sobi. Imala je najlon čarape, ja sam ih ukrao i napravio krpenjaču. Odsakala je kao prava lopta. Ne znam čime smo ih sve punili ali pravili smo ih tako da mogu da odskoče a ne samo da služe za rolanje.

Kad god smo igrali fudbal, svi su me želeli u ekipi. (...)

Talenat se odmah vidi. U dečjem domu sam sanjao da igram pored Bobeka i Zebeca. Na kraju mi se to ostvarilo 1956. u Partizanu, na treninzima sam igrao pored Bobeka. (...)

Godine 1954. već sam bio u prvom timu Proletera, igrao sam levo krilo. Pošto je tek trebalo da napunim šesnaest morao sam da imam ličnu kartu, a nisam znao gde sam rođen. Ne mogu da dobijem sestru, ni mog Bocu, ni brata Đorđa, i u klubu napišu da sam rođen u Maleševcu kod Bosanskog Grahova. I do dan-danas to ostane kao mesto rođenja, nisam promenio. Sa ličnom kartom i lekarskim pregledom stekao sam pravo da igram zvanične utakmice. Vrlo brzo sam bio prihvaćen od svih. Videlo se to na terenu. Otkada sam ušao, više nisam izlazio iz prvog tima. Prvo sam igrao levo krilo, pa prešao na levu polutku. Trener mi je bio čika Koča, fenomenalan čovek. Bio je mi je drugi otac. Koča Kolarov je igrao za zrenjaninski Obilić, čak je bio kandidat za reprezentaciju. Sa decom je sve umeo, da ih urazumi, da im pomogne kao roditelj, malo pomazi ako

treba. Sem toga, bio je veliki stručnjak. Što se samog fudbala tiče, ni od koga ništa nisam naučio, rodio sam se takav. Samo sam gledao šta ko radi, upijao i pokušavao da nađem bolje rešenje od onog što su drugi radili. To mi je Špic i rekao. Na utakmici kvalifikacija za Prvu ligu igrali smo sa Sarajevom. Ferhatović pređe celu našu odbranu i dâ gol. I ja sam nešto slično uradio. I tako izjednačimo. Bila je velika greška kod sastavljanja tima, Sandić, bivši igrač, bio je trener, i sebe je gurao da igra, kao da nam pomogne a mene stavi na desno krilo, morao sam da trčim i otimam lopte od mojih igrača. Drugi gol je pao sa penala... Povelili smo sa 2:1, pa sa 3:1, ušli bismo u Prvu ligu... Sva sreća da nismo... Ma, Bog je sve odredio... Da smo ušli u ligu, ostao bih u Proleteru. Ma ne znam šta bi se desilo. Bio sam odlučio da idem. Ali pošto sam navijao za Partizan i želeo da igram pored Bobeka i Zebeca, naravno da je Partizan bio najinteresantniji. Uzeo sam ispisnicu iz Proletera i došao u Partizan. Došli su iz Partizana, sa mojim bratom, i registrovali me. Pošto uprava Proletera nije htela da pusti najboljeg igrača, želela je da poništi tu registraciju pa su se žalili Fudbalskom savezu. Kad sam došao na prvi trening Partizana svlačionica je bila puna igrača. 'Šta ćeš ti mali ovde?', pitao je Zebec. 'Potpisao sam ugovor, pa sam, eto, došao...' 'Vrati se nazad i lepo pokucaj na vrata.' I vratio sam se. 'E, sad, evo ovaj ekser pored mene, tu se 'okači' i spremi se za trening.'

Derbi koji danas igraju Partizan – Zvezda je sramota, vandalizam, to više nije derbi. Ne idem više na utakmice, ja sam osetljiv čovek, nemam živaca, ne mogu da gledam grubosti. Nikad nikog nisam udario na terenu. Naš derbi na punom stadionu Partizana imao je 55.000 gledalaca. Pustili ih do samih linija. Ma niko nije nikog očešao, nijedan navijač reč nije rekao.

(...)

Idealan tim Partizana – Šoškić, Jusufi, Belin, ako bih stavio Čika, onda bih morao staviti i Bečejca u half liniju, Minda Jovanović je bio fenomenalan centarhalf, on je toliko mozgom igrao fudbal, otvarao se, neverovatno, za svakog igrača je imao alternative.

Centarhalf – Zebec, ali ne bih ga stavio na centarhalfa nego na levo krilo... Bekenbauer je držao celu reprezentaciju, ceo klub i na terenu i van njega, tako bi Zebec bio taj stožer, da ga svi slušaju.

Levi half – Zoran Miladinović. Navala: Miloš, Bobek, ja, sad dvojicu naći koji bi najviše odgovarali, meni je strašno odgovarao kao igraču Mihajlović, ali se povredio..."

Znaš koji igrač me podseća na tebe, Ronaldo, Brazilac. Dao je osam golova na SP u Japanu, dva Nemcima. Izuzetno je bio brz. Ulazio je u 15 šansi na utakmici.

Jeste, jeste, jeste...

BOŽO KOPRIVICA

(Iz knjige *Derbi* koja uskoro izlazi u izdanju "Službenog glasnika")

Drugačije sam se dogovorio s urednikom. Moram da završim.

Galić je odrastao u blizini najžešćih bitaka u Bosni, odrastao u domovima za ratnu siročad, bio je proleter na terenu, pravi partizanski borac, kida srce u parčad rima. I jedan veliki Irac

u malom rekvijemu za Milana Galića: Sate i sate mogao bih da utrošim

na dribling.

Al ako ne izgleda da tren ga je dao lud tad sve je uzaludno, i besmislen je trud.

Bez tog zanosa, bez te vatre, bez tog ludila, ni partizani ni Partizan

ne bi pobedili. Pobedićemo mi opet. PO-BE-DI-ĆE-MO!

Smrt fašizmu, živeo Milan Galić! Iz Đurđeva, iz Temerina, iz Bosanskog Grahova, iz Kanjiže, Mola, Ade, Titela, Briža, Remsa, Zrenjanina, Beograda. Živeo Milan Galić, legenda Partizana i Jugoslavije!

O Češićevom prikazu knjige koju nije pročitao

“Kako videti treći metak”, Vreme br 1236

pišu Nikola Vrznić i Milan Veruović

Mogu li čitaoci “Vremena” da zamisle da, recimo, Teofil Pančić napiše prikaz knjige koju nije ni pročitao? Naravno da ne. Umetnik iz Beograda Srđan Češić je, međutim, u ličnom stavu “Kako videti treći metak” u prošlom broju uglednog i tiražnog “Vremena” učinio upravo to. Napisao je prikaz knjige a da knjigu koju prikazuje nije ni pročitao.

Otuda Češićev tekst – inače, razrada njegovog elokventnog, pismenog i argumentima nabijenog tvita “Ako pričamo o dokazima da ste lažljiva govna krenuo bi od onog da ste videli metak. Tek posle da smrdite kroz Kurir.” – ne bi ni bio vredan komentara ili odgovora da nije ugleda i spomenutog tiraža “Vremena”. Tim pre što i sam Češić kao, valjda, krunski argument protiv naše knjige *Treći metak*. *Politička pozadina ubistva Zorana Đinđića* ne koristi nešto što je u našoj knjizi napisano, već protiv nas poteže naslov teksta iz “Kurira” koji čak i ne govori o našoj knjizi već o televizijskoj emisiji u kojoj smo gostovali. Iz čega pak samo može da se izvuče zaključak da Češić čita “Kurir”, ne i da smo mi “lažljiva govna” i “učesnici zavera nedorasli poslu”.

Ali, ako posle čitanja Češićevog teksta i možemo da budemo sigurni da on čita “Kurir” – ili makar samo naslove – kako možemo da budemo sigurni da, ipak, nije pročitao i našu knjigu?

Zapravo, sasvim lako. Da je knjigu pročitao, znao bi da se nekakav *ledeni metak* i slične budalaštine za koje nas optužuje ni rečju ne spominju u našoj knjizi. Znao bi i da je notorna neistina da “iskazi ostalih telohranitelja ničim nisu odavali kasniju monolitnu priču o trećem metku koji su svi čuli, a sada možda i videli”, zato što bi, da je našu knjigu makar i prelistao, u njoj video i faksimil policijske službene beleške od 12. marta 2003. godine, dakle od samog dana atentata, koja sadrži i jasna svedočenja o tri ispaljena metka, iz čega sledi neumitan zaključak da je obična neistina Češićeva tvrdnja da su pripadnici obezbeđenja “po nekoliko puta menjali iskaze”; uostalom, da su iskaze menjali, sud bi ih sa tim promenama suočio kao što je suočio druge koji su svoje iskaze menjali, a to nije učinio ni sa jednim od pripadnika obezbeđenja pokojnog premijera koji su govorili o tri ispaljena metka 12. marta 2003. godine. Znao bi Češić i da postoji i niz drugih dokaza, osim ovih svedočenja, da su u atentatu ispaljena tri a ne samo dva metka. Znao bi Češić, da je pročitao našu knjigu pre nego što je napisao njen prikaz, i da je Dejan Milenković Bagzi posle pokušaja atentata kod “Limesa” (današnje “Beogradske arene”) iz zatvora neobično lagano izašao zato što je policija – ista ona policija koja će nedugo potom sprovesti istragu ubistva premijera Srbije Zorana Đinđića – sakrila da je, u vezi sa priprema tog atentata na auto-putu, kao Milenkovićevog saučesnika identifikovala i Miladina Suvajdzića Đuru Mutavog koji će potom, gle čuda, baš kao i Milenković Bagzi, postati svedok saradnik izgradnje zvanične istine o ubistvu premijera Srbije. Znao bi autor prikaza naše knjige, da je knjigu pročitao, i da priča o foto-robotu nepoznatog učesnika u atentatu ni izdaleka nije tako banalna kako je on predstavlja; znao bi, jer navodimo prepisku srpske i hrvatske policije preko Interpola, i da je istraga identiteta

osobe po kojoj je sačinjen foto-robot vodi-la i prema Hrvatskoj i prema ovdašnjim službama bezbednosti, i da je prekinuta kada je počela da daje prve ozbiljne rezultate, i da je potom policija – preokretom koji smo demaskirali i potkrepili fotografijama – pažnju sa crteža (foto-robot) koji je neplanirano izašao u javnost, preusmerila na fotografiju čoveka za koga je znala da sa atentatom nema nikakve veze...

I tako dalje, da ne nabrajamo sve što je netačno u Češićevom tekstu “Kako videti treći metak” jer bismo, praktično, morali da citiramo čitav taj tekst. Nego, ukratko: da je Srđan Češić pročitao našu knjigu, znao bi da je knjiga zasnovana na sudskim spisima i transkriptima suđenja za ubistvo premijera Srbije Zorana Đinđića, dakle, na činjenicama koje su – i to je ključna reč – proverljive. Znao bi i da nikoga nismo unapred osudili niti abolirali – pa ni Milorada Ulemeka Legiju i Zemunski klan, o čijem učešću u zaveri takođe pišemo – već smo, naprotiv, išli onim prirodnim redosledom koji može da naloži samo iskrena želja da se sazna istina: poređali smo činjenice, činjenice čija se verodostojnost uz to lako može proveriti, na osnovu tih činjenica izveli smo zaključke, pri čemu je onaj najvažniji, i najteži, da zvanična istina istini ne odgovara i tek smo na osnovu tog zaključka ukazali na one koji su – po prirodi svog posla i angažovanja – za to bili odgovorni.

I to bi znao Srđan Češić – uzgred, javnosti poznat i kao kum Čedomira Jovanovića – da je našu knjigu pročitao pre nego što je napisao njen prikaz, osim ako nije sasvim intelektualno nepošten pa da nam pripisuje ono što zna da nismo napisali, a da pritom prećutkuje ono što zna da napisali jesmo.

Uostalom, pročitaju li našu knjigu, čitaoci “Vremena” i sami će se lako uveriti ko je u pravu, a ko ih obmanjuje. Pozivamo i Srđana Češića da pročit našu knjigu pa da onda, ako poželi, nastavimo polemiku činjenicama i argumentima umesto neutemeljenim optužbama, jer takvom vrstom optužbi i polemike ne želimo dalje da se bavimo.

A za kraj, jedno pitanje koje ima sasvim očigledan odgovor, ali ga svejedno treba postaviti: ima li ikoga, izuzimajući porodicu pokojnog premijera, ko ima neupitnije pravo na istinu o 12. martu 2003. godine od onoga koji je i sam tog dana teško ranjen, i to ranjen dok je pokušavao da svojim telom zaštititi premijera Srbije Zorana Đinđića? Ima li Srđan Češić, umetnik iz Beograda, to preče pravo?

Kome je Jabuka kisela?

Svake godine, početkom septembra, kada Epl predstavi svoje novosti na sakralnoj konferenciji u Kupertinu, IT javnost krene da analizira i upoređuje. Da li su očekivanja opravdana i da li je viđeno nešto novo? U oba slučaja, ako niste Eplov vernik, odgovor je negativan. Uprkos tome, Epl ostvaruje sve bolje poslovne rezultate, iako mu mnogi proriču skoriji krah. I tako već godinama.

Najveća zamerka Eplu, od onih koji zameraju, jeste drastično povećanje ekrana, odnosno napuštanje "starozavetne" dogme da ekran telefona ne sme imati dijagonalu veću od četiri inča ("Jevanđelje" po Stivu Džobsu). Kako su neki analitičari primetili, ta je zakletva data u vreme kada je ajfon bio telefon sa najvećim ekranom na tržištu. U međuvremenu je po toj osobini dospelo na začelje, navike korisnika su se promenile, te je ponuda dva nova aparata sa većim i još većim ekranom nekako logična. Pod uslovom da izgledaju seksi.

Isto važi i za Epl Voč, koji se očekuje već godinama, ali za koji kompanija očito nije bila spremna do sada. Ne zato što nisu znali kako da ga naprave, već što nije bilo jasno čemu bi služio. Što se vidi iz relativnog neuspeha sličnih uređaja koji se nose na ruci, Samsungovih, Sonijevih itd. Epl Voč biće, suštinski, vaš ključ, nosilac šifri za sve vaše aktivnosti i, što je najvažnije, do svega, vaš novčanik.

Jer je najvažniji proizvod koji je Epl predstavio sistem naplate – Epl Pej (Apple Pay).

Ohrabreni iskustvom sa elektronskom prodavnicom muzike i videa na ajtjunsu, u Eplu veruju da njihova veličina, popularnost i uticaj mogu ljude da privole da se opredele za takozvano

beskontaktno plaćanje, to jest da umesto keša ili kartice prislanjaju telefon ili sat na platno mesto (to može biti i drugi telefon ili sat) što bi vodilo razmeni novca. Umesto pin koda, koristio bi se čitač otiska prsta, što bi krađu aparata (novčanika) obesmisli. Mogli biste da plaćate svuda, od taksija do pijace, a druga strana samo treba da ima sličan telefon umesto posebnog aparata za očitavanje kartica. Uspešnost transakcije garantuje sistem Epl Pej.

Epl nije prvi koji pokušava da napravi elektronski sistem naplate te vrste, ali je prvi koji bi mogao u tome da ima uspeha. Pre svega zbog velikog broja vernika koji žele da taj sistem uspe i biće spremni da ga koriste. Što će povećati šanse ostalih.

Pa i u Srbiji. Jer je samo dan nakon velike promocije u Kupertinu, u Beogradu otvorena Telenor banka. U pitanju je, takođe, sistem naplate, organizovan u državi i zahteva da iza posla stoji neka kva finansijska institucija (banka) sa tekućim računima i svim ostalim mehanizmima odgovornosti. Ali, poslednje što kompanija kao Telenor želi jeste da vam odobrava kredite i minuse (iako će i to morati da radi). Njihova ambicija je da u Srbiji razviju sistem beskontaktnog plaćanja, kao i Epl.

Što u krajnjoj liniji znači da vi sa sobom nećete imati u svakom trenutku sav svoj novac, već i ukupan platni potencijal, koji može biti znatno veći. Ko se u tome bude najbolje snašao živeće bolje nego što mu je propisano, baš kao što je to tokom hiperinflacije uspevalo onima koji su umeli sa čekovima i šticungom. S tom razlikom da se ovde igra po svetskim, a ne po uličnim finansijskim pravilima.¶

PRODAJA I PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	4650 din	4400 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	9300 din	8800 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	950 din	1500 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnog štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku I ZABRANJENO GA JE DAVATI TREĆIM LICIMA bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd**, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje ili knjiga).

Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 160-302538-91. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumi od dana otvaranja naloga.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarica.net

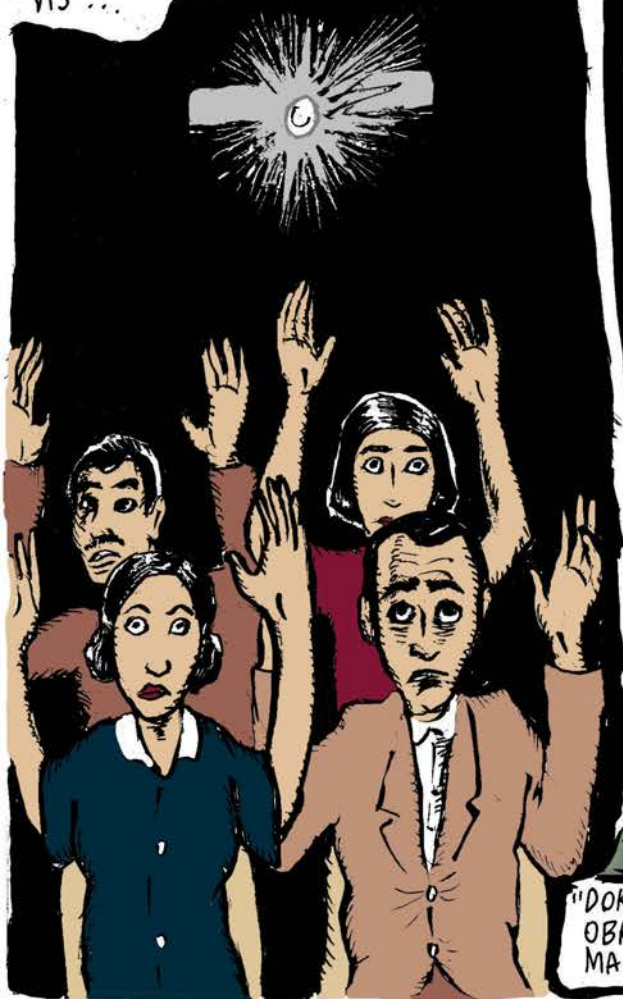
Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

DokTOR HipniSON

ALEKSANDAR ZOGRAF.

"NAGLO, SVI GLEDAOCI DIŽU RUKE U VIS..."

MONI DE BULI (1904.-1968.) JE BIO PISAC, PRIPADNIK BEOGRADSKJE GRUPE NADREALISTA, KOJI SE 1932. GODINE PRESELIO U PARIZ, GDE JE I UMRO 1968. GODINE, U TAKSIJU, SVEGA TRI DANA PRE NEGO ŠTO ĆE U BEOGRADU IZAIĆI NJEGOVA KNJIGA PESAMA I USPOMENA - "ZLATNA BUBA". U SVOJIM RANIM RADOVIMA, KAO ŠTO JE "KRILATO ZLATO" IZ 1926. GODINE, MONI DE BULI JE OBJAVIO I SCENARIO ZA (NIKAD REALIZOVAN) NADREALISTIČKI FILM, "DOKTOR HIPNISON ILI TEHNIKA ŽIVOTA".

Kad ne znaš - sve ne znaš
Kad znaš - ništa ne znaš

"POSLE OVOG OBJAŠNJENJA PROJEKTUJE SE PRVA SCENA, DOK ORKESTAR SVIRA "PROLEĆE" OD GRIGA, A VENTILATORI PROIZVODI PRIJATAN POVETARAC".

"DOKTOR HIPNISON LIČI NA SVAKOG. HIPNISON JE OPŠTI OBRAZAC ČOVEKA. SADA JE NA VRHU BREGA, USRED MA KAKVOG PEJSAŽA".

"HIPNISON PROGUTA MESEC, I STRPA OBLAKE U DŽEP."

"ON ZAMENI PEJSAŽ DRUGIM ILUZORNIM KULISAMA: OKO BREGA BESKRAJNA PUSTINJA PURPURNE BOJE".

"U SALI NASTADE
TIŠINA I POTPUN
MRAK. ČULO SE
SAMO KUČKANJE
ČASOVNIKA U
PRSLUCIMA I
SRDACA U
GRUDIMA..."

Misto

Kuću u Mistu smo nasledili od dede koji je tu i rođen. Njegova majka je na drugom porođaju umrla zajedno sa bebom, a kako je kuća bila njena, deda je bio jedini naslednik. Iako se pradedu posle ponovo oženio i imao s novom ženom decu, deda je ipak ostao jedini naslednik. Može se reći da smo imali sreću u nesreći što danas tu kuću ne delimo sa još gomilom rodbine.

Pradedu je, kao i mnogi sa otoka, otišao u SAD da živi i radi. Posle jedne godine u Njujorku vratio se u Misto jer mu "nije prijala arija" (vazduh). Vratio se na otok, prodao pola brda vojsci za ozbiljne pare i potrošio posle na piće i kocku (ne znam za žene, nisu mi tako pričali). Posle su decu motivisali da budu vredni da "ne bi bili ka Miće P". Posle su se i on i moj deda preselili u Zemun i od tada kuća u Mistu služi kao letnjikovac.

Baka je prvi put videla more kad je stigla u Misto. Nakon inicijalnog šoka dočekala ju je gomila dalmatinskih

baba koje su uvek sedele ispred kuća i naglas ogovarale svakog ko bi prošao, bez pardona. Babe su imale još jednu vrlo bitnu ulogu. Kad bi neki mladić prošao kroz selo sa svojom rodicom, one bi se, takođe naglas, skandalizovale i naglašavale da su to rođaci, kako ne bi došlo, jelte, do mešanja.

Na otoku pored Mista ima i drugo misto. Drugo misto je možda i najgore selo na svetu. Čuj možda, sigurno! Tamo žive "kurbe i pijanci" i od malena smo učeni da ne idemo i da ne trošimo pare tamo. Moja mama je imala manje od 10 godina kad je sa rodicom otišla tamo da se okupa i po povratku dobila par "triski" (šamara) od svog oca.

U drugom mistu zapravo ima velikih i lepih kuća, jer su se tu gradili letnjikovci za gradsku vlastelu iz obližnjeg Grada, dok je naše Misto starije, tradicionalno ribarsko i siromašnije naselje. Između dva mista su i dva groblja "da se mrtvi ne bi mišali", a između njih ima i granica. Jedno 30-ak centimetara granice je godinama bilo nebetonirano, jer se nije znalo čija je tu jurisdikcija. Moj ujak se seća da su se tu kao mali nalazili i kamenovali sa suparničkim mistom. Sva sreća pa danas postoje "Bodulska pripetavanja" (Ostrvska nadmetanja) pa se ljudi nadmeću organizovano u plemenitim sportovima kao što su povlačenje konopa i kartanje, ali i vaterpolo,

plivanje, mali fudbal...

Naše Misto je bilo pobednik prvih bodulskih pripetavanja. Drugo misto nikad nije pobedilo na Bodulskim pripetavanjima. Naravno da nikad nisu nastupali zajedno protiv drugih otoka.

Moja istorija s Mistom počinje i pre nego što sam napunio godinu dana. U Misto nismo išli jedino 1991–1993, ali već 1994.

smo preko Budimpešte došli na otok. Od tada sam svake godine posećivao Misto, sem 2003. kad me je smaralo da idem s mamom na more. Kakva sam budala bio. Išli smo par puta preko Mađarske, par puta direkt sa vizama, par puta kombijem, par puta nekim bosanskim taksistima koji su mogli na obe strane, par puta busom i poslednjih par puta avionom.

U Misto se dolazi brodom iz Grada. Brod je isti otkad znam za sebe, sagrađen 1947. Jedino je ime promenio, jer se nekad zvao Ohrid. Zadnjih par go-

dina prečesto odlazi na remont, ali se još uvek vraća. Glavno mesto okupljanja Mista je u potpalubi broda gde lokalci sede i igraju briškule i trišete, i ogovaraju sve i svašta dok idu u Grad na posao, školu ili u nabavku.

Od lokalnih zvezda izdvajam preminulog Macolu, koji je kad ga žena naljuti znao da malo više popije i isplovi sa svojom barkom nasred uvale i peva mađarske opere. I to ne strašno loše. Tu je i Musa koji non-stop samo šeta, brat i ja ga zovemo Walkman. Bosonogi, koga tako zovu jer dugo nije mogao da nađe obuću za svoja stopala broj 50.

A Misto, kao svako misto, jedan dućan, oskudno snabdeven, par kafana, imamo čak i hotel, koji je ranije bio osnovna škola gde je moj deda išao. Na pijaci – dve tezge i jedan pijlar, monopolista. Sveža riba stigne na svakih par dana i plane dok se ja i probudim. Zadnjih par godina se budim i pre nego što plane.

Ako se pitate da ću vam na kraju reći koje je to Misto i koji je to Grad u blizini, varate se. Ne želim da sad sednete i tražite ga na internetu ili da me slučajno pitate da vam nađem neki smeštaj tamo sledeće godine. Ne želim vas tamo, ne želim da se išta promeni, želim da zauvek ostane isto.

IVAN KOLIN

foto: I. Kolin

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE **Laguna**

**Knjige za
299 dinara!**

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI” U SRBIJI

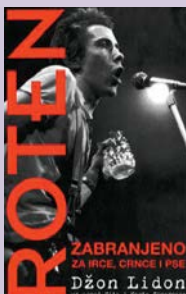
Ponesite ovaj primerak „Vremena” u neku od knjižara „Delfi” i kupite jedan od dvadeset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.

Akcija traje od 9. septembra do 9. oktobra 2014.

Stiven Presfild:
PLIME RATA

Fascinantan istorijski roman najboljeg savremenog pisca ovog žanra, o Staroj Grčkoj, Peloponeskom ratu i sudbini Alkibijada, Sokratovog učenika, atinskog vojskovođe, političara i izdajnika

Džon Lidon:
ROTEN

Autobiografija jednog od najvažnijih protagonista istorije rokenrola, rođonačelnika pank i vođe Seks Pistolsa, cinična i iskrena hronika poslednje velike pobune u popularnoj kulturi, njenim uzrocima, motivima i slomu

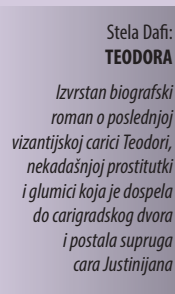
Toni Parsons:
MOJA OMILJENA SUPRUGA

Roman o muškarcu i ženi našeg doba, o njihovim borbama, radostima i skrivenim čežnjama, o muževima, ženama i ljubavnicama, o tome gde prestaju seks, pustolovina i opsese, a počinje istinska ljubav

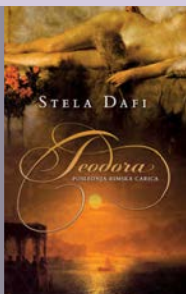
Bil Brajson:
ŠEKSPIR

Ko je zapravo bio istorijski Viljem Šekspir i kakvi su bili zemlja i epoha u kojima je živeo i stvarao? Probijajući se kroz šumu kontroverzi, Brajson rekonstruiše Šekspirov životni put

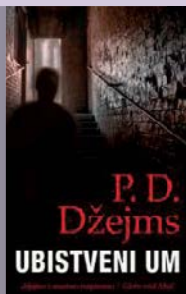
Stela Dafi:
TEODORA

Izvrstan biografski roman o poslednjoj vizantijskoj carici Teodori, nekadašnjoj prostitutki i glumici koja je dospela do carigradskog dvora i postala supruga cara Justinijana

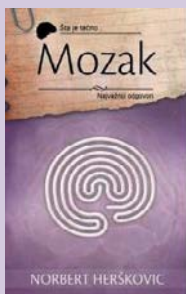
P. D. Džejms:
UBISTVENI UM

U psihijatrijskoj klinici pronađen je leš njene upravnice s dletom zabijenim u srce i drvenim falusom. Klasičan engleski krimić, eksplozivna mešavina psihijatrije, seksa i droge

Bil Brajson:
IŠČEZLI KONTINENT

Savremeni klasik putopisne literature. Zabavne i setne beleške sa putovanja po unutrašnjosti SAD i hronika traganja za nestalim svetom „malovaroške” Amerike

Norbert Herškovic:
MOZAK

Šta je tačno ljudski mozak, kako funkcioniše i šta se o njemu može zaključiti na osnovu poslednjih naučnih istraživanja, pitanja su na koja u ovoj knjizi odgovora ugledni svetski neurolog

Džim Krejs:
ŠEST

S kojom god ženom da spava, ona mu rodi dete. Plodnost glumca Feliksa Derna je njegovo prokletstvo. Zabajan roman o njegovom životu, ljubavima i iskušenjima kojima ne ume da odoli

Dominki Bodis
GIBRALTARSKI LJUBAVNICI

Priča o vizantijskoj špijunaži u Sredozemlju u ranom srednjem veku i legendarnoj ljubavi hrišćanske princeze i muslimanskog vojskovođe Tarika Ibn Zajida, osvajača Španije po kome će Gibraltar dobiti ime

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, Iamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)

Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjižare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)

SVI PUTEVI VODE U DELTA CITY

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec